

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
(EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI)

127829

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK
İLKELERİ VE BU İLKELERE UYMA DÜZEYLERİ

DOKTORA TEZİ

Oğuz ÖZBEK

Ankara
Ekim, 2003

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
(EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI)

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK
İLKELERİ VE BU İLKELERE UYMA DÜZEYLERİ

127829

DOKTORA TEZİ

Oğuz ÖZBEK

Danışman: Prof. Dr. İlayet AYDIN

Ankara
Ekim, 2003

**DR. FİDAN ÖZBEK ÖZBEK
REKÖMANTASYON MENKUR**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne,

Bu alışma j¼rimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında (Eğitim Y¼netimi ve Planlaması Programı) DOKTORA TEZ ALIşMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. Ali Balcı

¼ye
Prof. Dr. Meral Uysal

¼ye.....
Prof. Dr. İnyet Aydın

¼ye.....
Prof. Dr. Nejla Tural

¼ye.....
Doç. Dr. Gıyasettin Demirhan

Ali Balcı

Meral Uysal

İnyet Aydın

Nejla Tural

Gıyasettin Demirhan

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylım.
27/ 10 / 2003

Meral Uysal

Enstit¼ M¼d¼r¼

Prof.Dr.Meral UYSAL
M¼d¼r

ÖNSÖZ

Etik kavramı günümüzde her alanda giderek daha çok tartışılmaktadır. Günlük yaşamda eğitim ve etik konusu sürekli gündeme gelmektedir. Bu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin meslek etiği konusu ele alınmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslek etiğini inceleyen bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı ve önemi tartışılmaktadır. İkinci bölümde araştırmanın kuramsal temelleri ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, dördüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Araştırmanın son bölümü ise, araştırmanın sonuç ve önerilerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın her aşamasında, beni destekleyip yönlendiren, karşıma çıkan engelleri aşmamda büyük yardımları olan danışmanım Prof. Dr. İnyet AYDIN'a, bilgi ve önerilerinden yararlandığım Prof. Dr. Ali BALCI'ya, Yrd. Doç. Ömer KUTLU'ya, ve Yrd. Doç. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK'e, Araştırma Görevlisi Mehmet Mert'e, araştırmanın verilerinin toplanmasında yardım ve desteklerinden yararlandığım, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'na, sevgi ve desteğinden her zaman güç aldığım sevgili eşim Hümevra'ya, sonsuz teşekkür ederim.

Oğuz ÖZBEK

ÖZET
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK
İLKELERİ VE BU İLKELERE UYMA DÜZEYLERİ

Özbek, Oğuz

Doktora, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç Dr. İnyet Aydın

Ekim 2003, 154+xiv sayfa

Bu araştırma, resmi lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini saptamayı amaçlamaktadır. Tarama modelinde olan bu araştırmanın evreni, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi lise ve dengi okullarda görev yapan, 5767 beden eğitimi öğretmeni ve 5576 lise müdüründen oluşmuştur. Araştırmanın örnekleminde 465 beden eğitimi öğretmeni ve 398 lise müdürü yer almıştır. Örneklem grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri" ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenleri ve okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark bulunup bulunmadığı t testi ile, yaş, kıdem, mezun olunan okul gibi değişkenlere göre görüşleri arasında fark bulunup bulunmadığı Tek Yönlü Varyans analizi ve Kruskal Wallis testi ile test edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular şu şekildedir. Profesyonellik [$t(855)=6.76, P<.05$], sorumluluk [$t(855)=8.19, P<.05$], dürüstlük [$t(855)=5.75, P<.05$] ve saygı [$t(855)=10.08, P<.05$] boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere, beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticileri ile beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin dört boyutta yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri kıdem, yaş, mezun olunan okul

değişkenine göre farklılık göstermemektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$t(463)=2.09$, $P<.05$].

Okul yöneticilerinin kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uymalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Branş değişkenine göre okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine uymalarına ilişkin, sosyal bilimler branşında olan okul yöneticileri ile meslek dersleri ve fen bilimleri branşında olan okul yöneticilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(4, 387)=4.71$, $P<.05$].

Okul yöneticilerinin yaş değişkenine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine uymalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 21-27 ve 28-34 yaş grubundaki okul yöneticilerinin görüşleri ile 35 ve daha yukarı yaşlardaki okul yöneticilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(5, 386)=3.67$, $P<.05$].

SUMMARY
PRINCIPALS OF PROFESSIONAL ETHICS OF PHYSICAL EDUCATION
TEACHERS AND COMPLIANCE LEVELS TO THESE PRINCIPALS

Özbek, Oğuz

PhD., Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. İnayet Aydın

October 2003, 154+xiv pages

This research is aiming to determine the compliance levels of physical education teachers, working in official high schools and equivalent schools, to the principals of professional ethics. Space of this research, which is within scanning model, is composed of 5576 high school principals and 5767 physical education teachers, working in official high schools and equivalent schools of Ministry of National Education. In sampling of the research 465 physical education teachers and 398 high school principals have taken place. Schedules of "Personal Information Form" and "Principals of Professional Physical Education Teachers", prepared by researcher, are applied to modelling group. Obtained data is solved within SPSS software. Presence of differences between opinions of physical education teachers and school directors on compliance levels of physical education teachers with principals of Professional ethics is tested with t test and differences according to variables, such as age, experience, graduated school, are tested via Unilateral Variance and Kruskal Wallis test.

Findings, obtained during research, are as follows. There is a difference between opinions of physical education teachers and school directors in connection with compliance levels of physical education teachers to principals of professional ethics related with professionalism [$t(855)=6.76, P<.05$], responsibility [$t(855)=8.19, P<.05$], honesty [$t(855)=5.75, P<.05$] and respect [$t(855)=10.08, P<.05$] aspects.

There is no difference among opinions of physical education teachers on compliance levels to the principals of professional ethics on four dimensions according to age, experience, graduated school variables. There is a difference

among opinions of physical education teachers on compliance levels to the principals of professional ethics in connection with respect according to the sex of the teachers [$t(463) = 2.09, P < .05$].

There is no difference among opinions of school directors on compliance levels of physical education teachers to the principals of professional ethics according to experience and sex variables. It is determined that there is a difference between opinions of school directors in professional lessons and science branches and school directors in social sciences branches in connection with compliance of physical education teachers to the principals of professional ethics within respect dimension when opinions of school directors are inspected according to branch variable [$F(4, 387) = 4.71, P < .05$].

It is determined that opinions of 21-27 and 28-34 age group school directors and of 35 and older school directors are different when opinions of school directors related with compliance of physical education teachers to the principals of professional ethics within respect dimension are inspected according to age variable [$F(5, 386) = 3.67, P < .05$].

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
SUMMARY.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	9
Önem.....	10
Sınırlılıklar.....	11
Tanımlar.....	11
BÖLÜM II.....	13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	13
Etik kavramı.....	13
Ahlaki Gelişim.....	16
Etik Teorileri.....	17
1. Teleolojik Teoriler.....	19
Bencillik.....	20
Yararcılık.....	22
Durum etiği.....	24
2. Deontolojik Teoriler.....	25
Altın kural.....	26
Kantçı etik.....	27
Ross'un koşullu / ilk elden ödevleri.....	29
Mesleki Etik.....	30
Eğitim-Öğretim ve Öğretmenlik Mesleğinde Etik.....	35
Öğretmenlik Mesleği.....	42
Eğitim-Öğretimde Etik İlkeler.....	46
Beden Eğitimi Öğretmenlik Mesleği.....	52
Beden Eğitimi Kavramı.....	52
Beden Eğitimi Öğretmenliği.....	55
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri.....	60
Beden Eğitimi Öğretiminde Etik Dışı Davranışlar.....	65
BÖLÜM III.....	70
YÖNTEM.....	70
Araştırmanın Modeli.....	70
Evren Örnekleme.....	70
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri.....	72
Okul Yöneticilerinin Kişisel Bilgileri.....	73
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	74
Verilerin Çözümlemesi.....	80

BÖLÜM IV.....	81
BULGULAR VE YORUM.....	82
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Bulgular Ve Yorum.....	82
Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum.....	84
Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutundaki Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum.....	96
Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait bulgular ve Yorum.....	99
Okul Yöneticilerinin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum.....	103
Okul Yöneticilerinin Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum.....	108
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve yorum...	112
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum.....	117
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okullara Göre Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum.....	120
Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum.....	124
BÖLÜM V.....	128
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	128
Sonuçlar.....	128
Öneriler.....	135
KAYNAKÇA.....	137
EKLER.....	148

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
1 Evren ve Örneklem Sayıları.....	70
2 Coğrafi Bölgelere Göre Seçilen İllerin Lise Ve Dengi Okul Müdürü Sayıları...	71
3 Beden Eğitimi ve Okul Yöneticilerine Gönderilen ve Geri Dönen Anket Sayıları.....	72
4 Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel bilgileri.....	72
5 Okul Yöneticilerinin Kişisel bilgileri.....	73
6 Profesyonellik Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenilirlik katsayıları.....	76
7 Sorumluluk Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenilirlik katsayıları.....	77
8 Dürüstlük Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenilirlik katsayıları.....	78
9 Saygı Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenilirlik katsayıları.....	78
10 Veri Toplama Aracının Açıklanan Varyans Oranları ve Alpha İç Tutarlık Katsayıları.....	79
11 Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Profesyonellik Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	85
12 Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu.....	87
13 Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Sorumluluk Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikleri	88
14 Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu.....	89
15 Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Dürüstlük Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikleri	91
16 Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu	92

17	Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Saygı Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikleri	93
18	Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu	94
19	Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları t Testi Analizi Sonucu.....	96
20	Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları t Testi Analizi Sonucu	97
21	Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları t Testi Analizi Sonucu	98
22	Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları t Testi Analizi Sonucu	99
23	Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu.....	100
24	Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu.....	101
25	Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu.....	102
26	Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	103
27	Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	104

28 Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	105
29 Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	106
30 Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	107
31 Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu.....	109
32 Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	110
33 Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	111
34 Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu	112
35 Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu.....	113
36 Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu.....	114
37 Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu.....	115

38 Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	116
39 Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	117
40 Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	118
41 Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	119
42 Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	119
43 Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Kruskal Wallis Analizi.....	120
44 Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Kruskal Wallis Analizi	121
45 Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Kruskal Wallis Analizi	122
46 Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Kruskal Wallis Analizi	123

47 Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu.....	124
48 Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	125
49 Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	126
50 Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil		Sayfa
1	İnsan Kaynakları Yöneticileri İçin Etik İlkeler.....	34
2	Oser'in Ethos Modeli.....	39
3	Beden Eğitimi Öğretmenleri Ve Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri.....	95

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış, amaçları belirtilmiş, önemi vurgulandıktan sonra önemli kavramlar tanımlanmıştır.

Problem

İnsanlararası ilişkilerde, doğru ve yanlış kavramlarının giderek birbirine karıştığı bir dünyada yaşıyoruz. Oysa insanların, ilişkilerinde birbirlerinden doğru davranışlar beklemek en doğal haklarıdır. Günlük yaşamda karşılaşılan çeşitli meslek üyelerinin de doğru, adil, insana saygı duyan ve insanı seven davranışlar sergilemesi beklenir. Bireysel ve toplumsal yaşamla ilgili bu davranışlar insan yaşamını derinden etkilemektedir. Bu davranışlar toplum tarafından benimsenmiş genel kabul görmüş değerlere uygun olmalıdır. Bu değerler etik ilke ve kuralları oluşturur. Bu nedenle, meslek sahiplerinin belirlenmiş etik ilke ve kurallara uygun davranması gerekir.

İnsanın toplum içinde kurduğu bütün ilişkilerin temelinde, ya etik ilişkiler söz konusudur ya da bu ilişkiler, sonunda gelip etik bir ilişkiye dayanır. İnsan yaradılışı gereği iyi ve doğru davranmaya eğilimlidir. İki insan arasındaki etik ilişkide sevgi, saygı, minnet, güven gibi değerler söz konusudur. Bu değerler karşıdaki insanda olumlu duygular yaratır (Kuçuradi,1996,5,174). Etik davranış, başkalarının hak ve çıkarlarını, varlığını dikkate alır (Haynes,2002,19). Etik ilişkinin amacı ise; ahlaki eylemin, insanın

varlığına ilişkin vazgeçilmez bir niteliğin ifadesi olduğunu gösterebilme, yani insanı sevmeyi öğretebilmektir (Pieper,1999,18).

Toplumda meslek üyelerinin, her zaman doğru davranmaları beklenir. Kusurlu davranan meslek üyeleri, o mesleğin toplumdaki saygınlığını yitirmesine yol açar. Bir mesleğin saygınlığının azalması meslek üyelerinin işten doyumсуuzluđuna yol açar. Mesleğinden doyum sağlayamayan insanlar hem kendileri mutsuz olur hem de çalıştıkları kurumları olumsuz etkilerler. Özellikle doğrudan insanlarla ilgili mesleklerde uyulması beklenen etik kurallar vardır (Kuçuradi,1997,21). Mesleki etik, meslek üyelerinin yaptığı işe ahlaki açıdan bakan, meslek üyelerinin çoğu tarafından uyulan genel kurallar bütünüdür (Kultgen,1988, 209).

Toplumların düzen içinde yaşayabilmesi için kurallar gereklidir. Kurallar, zaman içinde deneme yanılma yöntemiyle seçilerek oluşur. İlkel topluluklarda yazılı olmayan kurallar bireyin davranışlarını denetlerdi. Bireyin kurallara uymama durumunda tedirgin olma ve suçlanma duygusu, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliktir. Bireyin uymak durumunda olduğu kurallar uygarlığın da temelidir (Geçtan,1993,159).

Etik, insanlar arasındaki iletişim ve eylem biçimlerini, birlikte insanca şekillendirmek ve iyileştirmek isteyen herkesi ilgilendirir. Toplum yaşamının kurallarla belirlenmesi, kurallarla sınırlanmak anlamına gelmemelidir. Bu durum, özgürlükten herkesin yararlanabilmesi için uygulamanın düzenlenmesini ve denetlenmesini gösterir. Kurallar, yaşamı insanca düzenlemek içindir (Pieper,1999,19).

Kimi mesleklerde karşılaşılan etik sorunların artmasının ya da artan sorunların farkına varılmasının sonucu, meslek etikleri ortaya çıkmıştır. Tıp etiği, hukuk etiği, çevre etiği, işletme etiği, spor etiği, basın etiği, eğitim etiği gibi meslek etiklerini sıralamak olanaklıdır (Tepe,2000, 2).

Eğitim etiği toplumun bütün kesimini sürekli ilgilendirmektedir. Eğitim etiğinin merkezini ğrenci ile ilgili davranışlar oluşturmaktadır. Eğitim ortamında öğrenciye insancıl yaşama koşulları sağlamak bütün eğitmcilerin görevidir. Okullar, ğrencilerin kendilerini mutlu ve zgr hissettikleri yerler olmalıdır. Öğrencilerin, isteyerek ve zevkle öğrenmelerini sağlamak çağdaş eğitimin de bir gereğidir. Öğrenci, ğretmen ilişkisi sevgi ve saygı temelinde dayanmalıdır. Öğrenciye karşı şiddete başvuran, not ile tehdit eden ğretmeni, öğrencinin sevmesi olanaksızdır. Öte yandan temelinde sevgi olmayan, korkunun kol gezdii eğitim ortamında, sağlıklı bir öğrenme gerçekleşemez (Bilgen, 1994, 23-24).

Eğitim ortamında etik ilişkilerin hüküm sürmesi beklenir. Bu nedenle eğitim için etik ilkelerin belirlenmiş olması ve eğitmcilerin de bu ilkelere uyması gerekir. Etik ilkeler belirlenirken, evrensel değerler (dürüstlük, adalet, sadakat, saygı) merkeze alınır. Etik ilkelerin temel amacı, uygulamayı en yararlı hale getirmek, kamu yararı sağlamak, mesleği korumak, yeleri disipline etmek, cezai uygulamaların çerçevesini belirlemek, öğretmenlerin günlük uygulamalarda karşılaşabilecekleri etik ikilemlerle baş etmelerine rehberlik ve kaynaklık etmektir (Campbell, 2000, 203-222).

Öğretmenlerin mesleki davranışlarında karşılaştıkları ahlaki ikilemlere uyguladıkları güncel stratejileri araştırmak amacıyla Kirri (1999, 31-47) tarafından yapılan araştırmada, ortaokulda görevli 33 öğretmenden, görüşme yoluyla, görevleri sırasında karşılaştıkları, ahlaki ikilemleri tanımlamaları istenmiştir. Öğretmenlerin karşılaştıkları ahlaki ikilemler dört ana grupta sınıflanmıştır: Öğretmenin içi ile ilgili konular; sınıf geçme, ğretim, ders ve başarı (n = 11), farklı dn ve ırk gruplarının hakları ile ilgili konular (n = 6), ğrenci davranışının ahlaki boyutları ile ilgili konular (kopya çekme, olumsuz ğrenci davranışı (n = 10), okulda genel kurallar ile ilgili konular (n = 6).

Görüşmeye katılan öğretmenlerden üçünün anlattıkları çok hassas durumlarla ilgilidir. Örneğin; öğretmen mesleği gereği, öğrencisine eli ile dokunması gerektiğinde ikileme düşmektedir. Öğretmen öğrencisine yapacağı yardımın sınırlarına karar vermek zorundadır. Bu tür ikilemlerle daha çok özel eğitim ve beden eğitimi öğretmenleri karşılaşmaktadır. Öğretmenlerin karşılaştıkları etik ikilemlerin bazılarını şu şekilde belirtmiştir: bir olayla ilgili öğrenciyi yargılamak, öğrencinin ders başarısı ve fiziksel görüntüsünün etkili olması; dini kutlamalarda, dini bir şarkıyı farklı dinden olan bir öğrencinin öğrenmek istememesi; sınıfın çelimsiz problemlerle öğrencisinin, güçlü kabadayı olan sınıf arkadaşından dayak yemesi durumunda, suçlu olduğu halde öğretmenin çelimsiz öğrencinin tarafını tutarak, diğer öğrenciyi başka sınıfa göndererek cezalandırması (Kirri 1999, 31-47).

Öğretmen adaylarının mesleki etik konusundaki görüşleri ile ilgili Bergem (1993) tarafından bir araştırma yapılmıştır. 285 kişiden oluşan aday öğretmen evreninden alınan 65 kişilik örneklem grubundaki kişilerle, eğitimlerinin başında ve sonunda olmak üzere aynı sorular sorularak, 45-90' ar dakikalık iki görüşme yapılmıştır. Öğretmen adaylarının, verilen örnek olayla ilgili ortaya çıkan etik ikilemler hakkında görüşlerine başvurulmuştur. Ortaya çıkan etik sorunun ve çözümünün ne olduğu sorulmuştur. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının etik ikilemleri analizlerinde, sosyal duyarlılıklarının ve ahlaki yargılama yeteneklerinin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının eğitimlerinin sonunda etik ikilemlerle ilgili yaptıkları tanımlamaların daha başarılı olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının aldıkları formal eğitimle, etik ikilemlere ilişkin teorik ve pratik bilgilerinin arttığı, etik sorunlara çözüm ve önerilerinin daha başarılı hale geldiği görülmüştür (Bergem, 1993, 297-313).

Okul ortamında etiğe uygun davranışlar yalnızca öğretmen ve öğrenci ilişkisinde değil öğretmen ve yöneticiler arasındaki ilişkilerde de beklenir. Bu beklenti okul ortamının bir bütün olarak etiğe uygun olmasının gereğidir. Pehlivan (1997) tarafından, eğitim yöneticilerinin etik ilkelere ne derece

uygun davrandıklarını saptamak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 40 lise müdürü, 374 öğretmen ve 45 müfettişten oluşmuştur. Araştırmada hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarında yer alan 79 etik ilkeye, lise müdürlerinin ne derece uyduklarına ilişkin öğretmen, lise müdürü ve müfettişlerin görüşleri incelenmiştir (Pehlivan, 1997, 171,174).

Lise müdürleri altı boyutta yer alan etik ilkelerin büyük bir kısmına “her zaman” uygun davrandıklarını belirtirken, öğretmen ve müfettişler, lise müdürlerinin bu etik ilkelere “genellikle” uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Lise müdürlerinin, başkalarının görüşlerine değer verme; eleştirilere açık olma; farklılıklara karşı olma; başkalarını dinlerken kendini onların yerine koyma ve anlamaya çalışma ilkelerine uygun davranma düzeyleri müfettişlerce yetersiz bulunmuştur (Pehlivan, 1997, 171-174).

Pehlivan'ın (1997) araştırma aracı, Çakır (1999) tarafından, İlköğretim okulu müdürlerine uygulanmıştır. Araştırmada ilköğretim okulu müdürlerinin hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarındaki etik davranışlara ne düzeyde uyduklarına ilişkin olarak ilköğretim müfettişleri, öğretmenler ve ilköğretim okulu müdürlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim müfettişleri okul müdürlerinin hoşgörü boyutundaki etik davranışların büyük bir kısmına uygun davranma düzeyini yetersiz bulurken, öğretmenler bu boyuttaki davranışlara okul müdürlerinin genellikle uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. İlköğretim müfettişleri, okul müdürlerinin saygı boyutunda yer alan, öğrencilere dayak vb. bedensel tacizde bulunmama ilkesine genellikle, diğer ilkelere her zaman uygun davrandıklarını belirtirken, okul müdürü ve öğretmenler saygı boyutundaki ilkelere her zaman uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerinin etik ilkeleri uygulama yeterliği üzerine diğer bir araştırma, Kıranlı (2000) tarafından yapılmıştır. Araştırmada, mesleki- teknik

lise ile genel lise yöneticilerinin, örnek olay çalışması ile etik ilkeleri uygulama ve etik ikilemleri çözümüyle yeterliği incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, örnek olaylardaki etik ikilemlerin çözümünde, tek bir etik ilke ya da etik yaklaşım yetersiz kalmıştır. Sonuca çeşitli etik ilke ve yaklaşımlar kullanılarak ulaşılmıştır. Lise müdürlerinin çoğunluğu örnek olaylara duyarlıdır. Okul yöneticilerinin etik ikilemleri çözümlerken yaklaşımlardaki sıralama, adalet ve değer etiği, toplum / birey yararcılığı, meslek etiği ve eleştirel etik şeklindedir. Okul yöneticileri, genelde yasa, öğrenci ve toplum yararını aynı oranda ve bu sırayla önemsemektedir.

Eğitim sürecinin denetim boyutunda yer alan müfettişlerin de etik davranışlar sergilemesi gerekir. Aksoy (1998) tarafından, alanyazın taramasına dayalı olarak yapılan araştırmada, eğitim deneticilerinin uymaları gereken etik ilkeler şu şekilde belirlenmiştir (1998,117-119): Kişisel farklılıklara duyarlılık, toplumsal değerlere duyarlılık ve saygı, değer empoze etmeme, duygusal iletişim ve etkileşimden kaçınma, gizlilik ve bireylere zarardan kaçınma, mesleki yeterlilik ve dürüstlük, açıklık, insansal ve bilimsel sorumluluk ve yönlendirmek.

Journal Of Physical Education Recreation, Dance'in yayın kurulunda yer alan, G. Fain ve K. Gillespie (1990) tarafından, yapılan meslek etiği araştırmasına 256 kişi katılmıştır. Uygulanan anket 42 sorudan oluşmuştur. Araştırmanın amacı, beden eğitimi alanında eğitim gören kişilerin, meslek etiği ve bilimsel araştırma etiği ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırmaya katılanların % 41,3'ü yüksek lisans mezunu, %28'i doktora mezunu, %18,9'u lisans mezunu, %11,4'ü lisans öğrencisidir. Çalışmada, araştırma ve yayın yaparken sahtekarlıkların önlenmesine yönelik tutumlara ilişkin görüşlerin yaş, öğrenim düzeyi ve mesleki deneyime göre farklı olup olmadığı incelenmiştir. Anketi yanıtlayanların %78,3'ü, etik bir uygulamada, çoğunlukla "kişisel inanç sistemi" ölçütüne göre hareket ettiklerini belirtmiştir. Yüksek lisans mezunlarının %63,3'ü, lisans mezunlarının %63'ü, doktora

mezunlarının %60'ı, lisans öğrencilerinin %30'u, "mesleki etik hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını" belirtmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, yaş ve mesleki kıdem arttıkça, mesleki etikten haberdar olma düzeyi artmaktadır. Kişisel olarak etik ile ilgili eğitim alanların oranı %27,8 'dir. Mesleki kıdem arttıkça, ortaya çıkan bilgi ve düşünce aşırma olaylarını, üst makamlara bildirme oranı da artmaktadır (Fain ve Gillespie, 1990, 88-95).

Priest, Krause ve Becah (1999) tarafından, Amerika Birleşik Devletleri Askeri Akademisi'nde öğrenim gören öğrencilerin dört yıl boyunca etik değer seçimlerindeki değişimler incelenmiştir. 1989 – 1993 yılları arasında West Point'da okuyan 631 askeri okul öğrencisinin, spor olaylarına ilişkin etik değer seçimlerinin dört yıllık eğitim süresince değişip değişmediği ölçülmüştür. Araştırmada 21 soruluk bir anket kullanılmıştır. Amerikan Askeri Akademisi (USMA)'da dört yıllık eğitim boyunca öğrencilerin % 90'ı mutlaka bir spor karşılaşmasına katılmakta, her öğrenci okul içi spor karşılaşmalarında mutlaka yarışmacı olmaktadır. Spor derslerinde amaçlardan biri de öğrencilerin ahlaki gelişimlerini sağlamaktır. Dört yıllık eğitim programında, dürüstlük-doğruluk ilkeleri ve lider kişiliği geliştirmenin üzerinde önemle durulmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, dört yıllık eğitim sonunda öğrencilerin etik değer seçimleri değişmiş ve sporcular olumlu yönde ahlaki gelişim göstermişlerdir (Priest, Krause ve Becah, 1999, 170-178)

Ayar (1996), 1995-1996 öğretim yılında 16 ilde görev yapan, 38 stajyer beden eğitimi öğretmeni üzerinde yaptığı araştırmasında stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin sorunlarını incelemiştir. Araştırmaya katılan stajyer beden eğitimi öğretmenlerine 41 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin %13'ü öğrenci velilerinin okul yöneticileri aracılığı ile not yükseltme isteklerinden dolayı zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin %78'i, velilerin isteklerinin yerine getirilmesi için verdikleri hediyeleri geri çevirdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin %36'sı, rehber öğretmenlerin demokratik olmadıklarını, %43'ü rehber öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerini yeterli bulmadıklarını,

%44'ü ise, rehber öğretmenlerin kendilerini objektif olarak değerlendirmediklerini belirtmişlerdir.

Ayar (1996)'ın araştırması sonuçlarına göre; beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmasına yardımcı olmadıkları görülmektedir. Stajyer beden eğitimi öğretmenlerine rehberlik eden meslektaşlarının, demokratik davranmadıkları, bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmadığı, kendilerini değerlendirmede objektif olmadıkları ortaya çıkmıştır. Mesleğe yeni başlayan beden eğitimi öğretmenlerinin meslektaşlarından bekledikleri yardımı görmedikleri söylenebilir. Okul yöneticilerinin stajyer beden eğitimi öğretmenlerine, öğrencilerin notlarını yükseltmeleri için baskı yapmaları, öğrenci başarısının nesnel olarak değerlendirilmesini engelledikleri anlamına gelir. Yine stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin velilerden gelen hediyeleri geri çevirmek zorunda kaldıklarını belirtmeleri, mesleki konumunu suistimal ederek öğrenci yakınlarından çıkar sağlama ile karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir.

Ellis (1997) tarafından, beden eğitimi öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerinin, beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan problem davranışlarına gösterdikleri tepkiler incelenmiştir. Dört ortaokulda, deneyimli 10 beden eğitimi öğretmenin derslerinde gözlem yapılmıştır. Gözlem sonucu, öğrencilerin problem davranışlarının % 61'inin ısınma hareketleri sırasında ortaya çıktığı saptanmıştır. Bu problem davranışlara karşı öğretmenlerin, cezalandırma, özel olarak konuşma, uyarı, önemsememe, sınıfa nasihat çekme ve yer değiştirme gibi davranışlarla karşılık verdiği görülmüştür.

Ellis (1997)'in araştırmasına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerine ceza uygulaması, öğrencilere derslerde hoşgörülü davranılmadığını ortaya koymaktadır.

Barnd (1999) tarafından, ortaokullarda kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersini ayrı ayrı yapmasının etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin % 70'i karma sınıflarda, % 16'sı kız ve erkek öğrencilerin ayrı olduğu sınıflarda ders yapmaktadır. Öğretmenlere hangi sınıflarda ders yapmak istedikleri sorulduğunda, % 33'ü kız ve erkek öğrencilerin ayrı olduğu, % 32'si karma, % 34'i duruma göre düzenlenmiş sınıflarda ders yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 33'ünün, 11-15 yaş grubundaki öğrenciler arasında cinsiyet ayrımını gözetken bir anlayışa sahip oldukları görülmektedir.

Yukarıda sıralanan araştırmalar, diğer mesleklerde olduğu gibi, beden eğitimi öğretmenlerinin de meslek etiğinin tartışılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Beden eğitimi öğretmenliği, derslerin uygulama ağırlıklı olması ve ders dışında okul içi ve okul dışı faaliyetler nedeni ile diğer dal öğretmenliklerinden farklılık gösterir. Hizmet verdiği öğrenciler ile arasındaki ilişki çok boyutlu, sürekli ve okul dışında da devam eden bir ilişkidir. Verilen eğitim hizmetinin niteliğini artırmak, meslek içi rekabeti düzenlemek ve meslek ideallerini korumak amacıyla, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerini belirlenmesine ihtiyaç vardır (Pehlivan, 1998,86). Liselerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleki etik ilkelere uygun davranması verilen eğitimin niteliğini artıracaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi, lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerinin neler olduğu ve bu ilkelere ne düzeyde uydukları araştırmanın problemi.

Amaç

Araştırmanın temel amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin uyması gereken mesleki etik ilkelerin neler olduğunu ve beden eğitimi öğretmenlerinin bu ilkelere ne düzeyde uyduklarını saptamaktır.

Bu amaçla şu alt sorulara yanıt aranmıştır.

1-Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi lise ve dengi okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin, uymaları beklenen mesleki etik ilkeler nelerdir?

2- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi lise ve dengi okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere ne düzeyde uyduklarına ilişkin olarak lise müdürlerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır ?

3- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi lise ve dengi okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere ne düzeyde uydukları konusunda beden eğitimi öğretmenlerin görüşleri arasında yaş, cinsiyet, kıdem ve mezun oldukları okullar göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

4- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi lise ve dengi okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelerine ne düzeyde uyduklarına ilişkin olarak lise müdürlerinin görüşleri arasında yaş, cinsiyet, yöneticilik kıdemi ve branşlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Önem

Hizmet ideallerini korumak, meslek içi rekabeti düzenlemek ve verilen hizmetin niteliğini yükseltmek için her mesleğe özgü etik ilkelerin belirlenmesine ihtiyaç vardır (Pehlivan, 1998, 5). Toplum yaşamını temelden etkileyen eğitim örgütlerindeki meslek üyelerinden doğru ve iyi davranışlar beklenir. Öğrencilerle yüz yüze ve yoğun bir ilişki içinde olan aynı zamanda örnek davranması da gereken öğretmenlerin, davranışlarının etik ilke ve kurallara uygun olmalıdır.

Bu araştırma ile beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri hizmetin niteliğinin yükseltilmesine katkıda bulunmaya yönelik olarak, meslek ideallerinin korunmasına ilişkin düşünceler tartışmaya açılmış olacaktır. Araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri konusunda, beden eğitimi öğretmeni ve okul yöneticilerinin görüşleri ortaya konmuştur. Böylece beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan programların içeriklerinin hazırlanmasına ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın beden eğitimi öğretmenlerinin, görevlerini doğru şekilde yerine getirmelerine ve öğrenciye karşı davranışlarında hataların en aza indirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de beden eğitimi öğretmenlerinin meslek etiği konulu herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın konuya ilişkin diğer çalışmalara için yol gösterici bir kaynak olabileceği umulmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2002-2003 öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi lise ve dengi okullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenleri ve lise müdürleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Beden Eğitimi Öğretmenlik Mesleği: Beden eğitimi dersi öğretim programlarını uygulayabilecek, alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültüre sahip, lise dengi okulların beden eğitimi dersleri ile okul içi ve okul dışı etkinliklerine özgü eğitim ve öğretim görevlerini yerine getirmekle görevli özel bir uzmanlık mesleğidir (YÖK, 1998, 95-100; MEB, 1997b, 186; Kocaoluk, 1985, 84).

Beden Eğitimi Öğretmenlik Meslek Etiği: Beden eğitimi öğretmenlerinin uymaları gereken davranışlar, daha doğrusu beden eğitimi öğretmenlerinin meslektaşlarını korumak için uymak zorunda olduğu, profesyonellik, saygı, dürüstlük, adalet, sorumluluk ve hoşgörü gibi ilkeleri temel alan amaçlar topluluğudur.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri: Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğe özgü genel değerler sistemi ve amaçlarını tanımlayan, dört boyut altında 32 maddeden oluşan ilkelerdir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu Başlık altında etik kavramı felsefi, psikolojik ve sosyolojik açılardan ele alınmıştır. Etik davranışın psikolojik kökenleri incelenerek, ahlaki gelişim evreleri açıklanmıştır.

Etik Kavramı

Etik, insanlararası ilişkilerde eylemin ne olduğunu inceler, insan davranışlarını ahlaki niteliği yönünden değerlendirmeye tabi tutar. Etik, felsefenin insanlararası ilişkilerde değer sorunlarını inceleyen bilim dalıdır ya da ahlaki konu edinen felsefe dalıdır (Kuçuradi,1997,34). Etik, iyi yaşamın nasıl olduğunu saptamak amacıyla, nesne ve olayların insanca önemini inceler (Haynes, 2002, 20).

Etik ve ahlak birbirinin yerine çok kullanılan iki kavramdır. Oysa bu iki kavram birbirinden farklı anlam ifade ederler. "Etik doğru ve yanlış davranış teorisidir. Ahlak ise onun pratiğidir" (Billington,1997,45). Ahlak davranışlarımızın doğru yanlış, iyi ve kötü, erdem ve kusur olup olmadığını değerlendirme ile ilgilidir. Ahlak felsefesi ya da etik; kullandığımız ahlak terimlerini ve ahlaki yargılarımızı inceleyerek, ahlaki tutumlarımızın ardında yatan yargılarımızı ele alır (Nuttall,1997,15). Ahlak (moral) toplum içerisinde yerleşmiş kabul görmüş, uyulması beklenen düşünce ve tutumları ifade eder. Felsefenin bir alt disiplini olan etik ise, ahlaki nitelermelerin çözemediği değerler çatışması durumunda insan davranışlarını özgür sorular sorarak yargılar (Namal, 2002, 15).

Etik, insanların toplum yaşamına geçmesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Etik kurallar, hukuk kurallarından farklı olarak yasalarla değil, toplumsal

tepkilerle biçimlenmiştir. Yasalar etik tartışmalardan sonra oluşmuştur. Etik kurallar, üretim ilişkileriyle belirlenmiş ve üretim ilişkilerindeki değişikliklerle birlikte değişmiştir (Hançerlioğlu,1982, 418). Etik ilişki, insanlararası ilişki türlerinden en temelde olanı ve başka insanlarla, değer sorunlarının söz konusu olduğu ilişkidir (Kuçuradi,1996, 3). Etiğin dayandığı temel koşul "iyi niyet" tir. Buradaki iyi niyet, kişinin iyi olarak kabul edileni, kendi eylemlerinin ilkesi haline getirmesi anlamına gelmektedir (Pieper,1999,18). Kişisel değerler insandan insana farklılık gösterir. Bu nedenle her insan, kendi eylemini kişisel etik değerlerine göre yargılayacaktır. Birey kendi değer ve ilkelerine göre eyleminin iyi ya da kötü olduğu sonucuna varır (Aydın, 2000, 17). İnsanın davranışında iyi ve kötü ikilemi var oldukça, bunların değerlendirilmesi sorunu her zaman olacaktır. Bireyin iyi duygularının dışı yansıması, ancak eylemle mümkündür. Eylemi gerçekleşmesi, bireye kişisel ya da toplumsal sorumluluk yükler (Bilhan, 1991, 351-352).

Ahlak, toplum için iyi olarak benimsenen ve uyulması beklenen davranışlardır. Bu davranışlar belirli zamanda ve belirli yerde geçerli olan değer yargılarını örf, adet, norm ve kuralları oluşturur (Aktan,1999a, 18). Kişinin bu davranışlara uyup uymaması onun ahlaki bilinciyle ilişkilidir. Ahlaki bilinç insanın kendi davranışlarını, kendi ahlak değerlerinin denetiminden geçirme yeterliğidir. Ahlaki bilincin, ahlak değerlerine uygun bulunduğu bir davranış kişiyi rahatlatır ve bu davranışın yapılmasını süreklileştirir. Ahlaki bilince uygun olmayan davranış, kişiyi rahatsız eder ve aynı davranışın yinelenmesini engellemeye çalışır (Başaran,1991,136).

İnsan eylemlerini ahlak bakımından değerli olduğunu söyleyebilmek için, eylemi gerçekleştiren kişinin iyi düşünceyle hareket etmiş olması ve eylem sonucunun iyi olması gerekir. Burada iyi kavramının ne olduğu tanımlanması gereği ortaya çıkmaktadır. İyinin tanımı her ahlak öğretisine göre değişiktir. İyi mutluluk verendir, doğruluktur, sevgidir ya da ödevi yerine getirmedir (Akarsu,1998,8-9)

Etik kavramının gelişimi incelendiğinde neyin “iyi” ya da neyin “doğru” ve neyin “kötü” ya da “yanlış” olduğunun sürekli değişime uğradığı görülür. Eski Antik Çağ Ahlakı, ahlaki değer yargılarını mutluluk amacına yönelik olarak belirlemeye çalışmıştır. Antik Çağ düşünürleri, mutlu olmak için insanın davranışının, yaşamının nasıl olması gerektiği ile ilgilenmişlerdir. Bu nedenle eski Antik Çağ ahlak anlayışı Mutluluk Ahlakı (Eudaimonism) olarak isimlendirilir (Aktan, 1999a, 22).

Etik kavramında, yararcı ve usçu olmak üzere, iki ayrı yaklaşımın ortaya çıktığı görülür. Bunlardan yararcı yaklaşımın önemli temsilcisi Jeremy Bentham (1748-1832), usçu (akılcı) yaklaşımın temsilcisi ise Immanuel Kant'tır (1724-1804). Bentham'ın mutluluk ilkesi “insan eylemlerinin doğru, uygun ve evrensel olarak istenen amacının, çıkarları söz konusu olanların tümünün en büyük mutluluğu olduğu” ilkesidir (Hacıkadıroğlu, 2000, 275-276). Mutluluk etiğinde temel hareket noktası bireyin nasıl mutlu olabileceğidir. Bireyden istenilen ve beklenen ne olduğu sorusuna yanıt veren etik anlayışı ise ödev etiğidir. Immanuel Kant, ödev etiğini en iyi açıklayan kişidir (Aktan, 1999a, 23). İnsan eylemlerini dinsel inanç ve buyruklara göre değerlendiren dinsel ahlak da tartışma konusu olmuştur. Dinsel ahlakın karşısında laik ahlakı savunanlar olmuştur. Laik ahlak anlayışını savunan Francis Bacon (1561-1626), dinsel inançlar ve buyruklar olmadan da insanların ahlaka uygun eylemler gerçekleştirebileceğini ileri sürmüştür (Aktan, 1999a, 23).

Eski Yunanlı hekim Hipokrat ile başlayan etik tartışmaları (Aydın, 2001, 13), II. Dünya Savaşında Nazi Almanyası'nda tıp doktorları tarafından yapılan insanlık dışı uygulamalar sonunda hızlanmıştır. Diğer ülkelerdeki gelişmelerle birlikte insan haklarının farkına varılması, etiği sürekli gündemde tutmuştur (Pritchard, 1988, 528).

Ahlaki Gelişim

İnsanın ahlaki gelişimi ya da etik düşünme süreci insanın psikolojik yapısı ile ilgilidir (Aydın,2001, 10). Ahlaki gelişimle ilgili psikologlar, Freud'un duygusal-güdüsel etkeni temel alan ya da Kohlberg'in bilişsel etkeni temel alan kuramına önem vermektedirler (Kağıtçıbaşı, 1988, 247).

Freud duygusal-güdüsel ahlak gelişmesini, id, ego ve süperegö ilişkilerindeki denge kavramına bağlayarak, ahlaki gelişimin belirli psiko-seksüel devrelerden geçerek oluştuğunu ileri sürer. Freud, kişilik ve ahlak gelişiminin ilk beş yılda tamamlandığını ve altı yaşından sonra önemli bir gelişme olmadığını savunur. Oysa daha sonra ileri sürülen kuramlar ve yapılan araştırmalara göre, kişilik ve ahlaki gelişim ileri yaşlarda da devam etmektedir (Kağıtçıbaşı, 1988, 247-250).

Ahlaki gelişim sürecine ilişkin bilişsel yaklaşım kuramı, Kohlberg'e aittir. Çocuklarda ahlaksal gelişimini inceleyen Kohlberg (1975), ahlaksal düşüncenin gelişiminin, (Piaget'nin kuramını temel alarak) yedi aşamada gerçekleştiğini ileri sürmüştür (Cüceloğlu, 1991, s. 353-354):

1. Aşama. Ceza ve itaat yönelimi : Davranış bütünüyle dışardan denetlenir. Dışardan gelen emirler, cezalar ve ödüllmeler davranışın yönünü belirler. Cezalandırılan davranış kötü, ödüllendirilen davranış iyidir.
2. Aşama. Bireysellik, amaca yönelik değiş tokuş: Bireyin gereksinmelerini gideren her şey doğrudur. Karşıdakiyle doğru dürüst bir alış veriş ve değiş tokuş kurabilmek bir kimsenin doğru yolda olduğunu gösterir.
3. Aşama. İyi çocuk yönelimi : Diğerlerini, özellikle kişinin aile üyeleri gibi yakını olan kimseleri memnun etmek için yapılan hareketler doğrudur. Bireyin kendisinden bekleneni yapması en doğru hareket biçimidir.

4. Aşama. Yasa ve düzen yönelimi : Çocuğun algılaması aile sınırlarını aşmış ve tüm toplumu kapsamaya yönelmiştir. Bireyin görevini yapması, yasalara boyun eğmesi, yasayı temsil eden otoriteyi dinlemesi ahlaksal davranış olarak görülür.

5. Aşama. Toplumla sözleşme yönelimi : Yasalar önemlidir, ancak bu aşamada yasalar, istendiğinde değiştirilebilen sözleşmeler olarak görülür.

6. Aşama. Evrensel ahlak ilkeleri : Bu aşamada bireyin düşüncesünü temel ahlak ilkeleri belirler. Ahlak ilkeleriyle yasalar arasında çoğu kez bir çelişki olmadığı için, ahlak ilkelerine uyan birey kendiliğinden yasaya uygun davranmış olur.

7. Aşama. Kutsallıktan kaynaklanan ahlak anlayışı : Bu aşamada birey kendini, içinde yaşadığı toplumu, insan ırkını aşan evrensel bir düzen kurmaya çabalar ve bu kutsal düzenin bir parçası olarak her şeyle uyum içinde yaşamaya yönelir.

Ahlaki gelişimin, çocuğun bilişsel gelişme dönemlerine paralel bir ilişki içinde olduğu kabul edilmektedir. Ancak ahlaki gelişim yalnızca yaş ile gerçekleşen bir süreç değildir. Yetişkin oldukları halde, ahlaki gelişimini tamamlayamamış bireyleri görmek her zaman olanaklıdır. Ahlaki gelişme, yukarıda belirtilen yedi aşamanın sonunda tamamlanmaktadır. Birey yetiştiği çevresel koşullara göre bu aşamaların bir ya da birkaçına ulaşabilir (Aydın, 1999,52). Ahlaki gelişimin yanı sıra "ahlaksal davranışı, yasaklanan davranışın çekicilik derecesi, bireyin içinde bulunduğu grubun baskısı, yakalanma ihtimalinin düşük ya da yüksek olması gibi başka faktörler de etkiler" (Cüceloğlu, 1991,354).

Etik Teorileri

Etik yargıların altında yatan nedenleri ele almak, iyinin ve doğrunun ne olduğu sorularına yanıt vermek amacıyla ortaya çeşitli teoriler çıkmıştır.

Ahlaki karar verme sürecinde yer alan etik ilkelerin, çeşitli şekillerde sınıflandığını görürüz. Bu çeşitlilik, ahlak felsefecilerinin etik yargılamaların altında yatan nedenler konusunda ortak bir görüşe sahip olmamalarından kaynaklanmaktadır. Etik davranışın altında yatan nedenlere ilişkin çeşitli yanıtlar verilebilir. İnsanlar çıkarlarını düşünerek mi davranırlar yoksa ahlaki yükümlülük ya da görev duygusu ile mi hareket ederler? Yoksa bu nedenlerin dışında başka nedenler var mıdır? Bu sorulara kesin yanıtlar vermek olanaklı değildir. Ancak çeşitli etik teorileri inceleyerek, doğru yanıtlar bulunulabilir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 53,54).

Etiğin betimleyici, normatif ve metaetik olmak üzere, birbiriyle ilişkili üç ayrı türü vardır. **Betimleyici etik**, insan eylemini gözlemleyerek, eylemin sonuçlarını bilimsel bir yaklaşımla tasvir ederek açıklar. **Normatif etik**, ahlaki eylemler için norm ve düzenleyici ilkeler ortaya koyar. **Metaetik** ise, normatif etiğin ortaya koyduğu ahlaki yargıları analiz eder (Cevizci,2002, 6,11).

Normatif etik, etiğin en büyük çalışma alanını oluşturur. Normatif etik alanında ileri sürülmüş çok sayıda etik teori vardır. Normatif etik teoriler, kendi içinde **aksiyolojik**, **teleolojik** ve **deontolojik teoriler** olarak üçe ayrılır. **Teleolojik etik**, ahlaki eylemin değerini belirleyen şeyin eylemin sonucu olduğunu ileri sürer. **Aksiyolojik etik**, teleolojik etiğe yakın olmakla birlikte, ahlaki eylemin sonucunun yanında, içerdiği değerden dolayı da ahlaken doğru olduklarını ileri süren etik görüşüdür. **Deontolojik etik** ise, ahlaki bir eylemin doğruluğu ya da yanlışlığı eylemin sonucundan çok onun bir takım ödev ya da kuralları uyup uymamasına bağlı olduğunu öne sürer (Cevizci, 2002, 13-16).

Etik teorilerin her birinin belirli bir kusur ya da zayıflıkları vardır. Öyleyse kişi hangi teoriye göre hareket etmelidir? Tek bir teoriye bağlanmak ve her ahlaki durumda aynı teoriye göre davranmak doğru olamaz. Yalnızca bir teoriye bağlı kalmak, pratik olmayan, katı bir yaklaşıma yol açar. Etik ikilemler çoğunlukla tek bir teorinin uygulanmasına izin vermezler. Etik

ikilemler çoğu kez kendileriyle ilişkili sayısız olaylara, özel ayrılıklara, beklenmeyen sonuçlara ve bir dizi hafifletici koşullara sahiptir. Bu nedenle etik bir sorunu çözmede, tek bir teoriye bağlı kalmak sorunu çevreleyen tüm olasılıkları dikkate almamak anlamına gelir. Katı bir biçimde bir teoriye bağlı kalmak bazen hiç istenmeyen durumlara yol açabilir. Örneğin katı bir deontolojist, hiç yalan söyleyemeyeceği gerekçesi ile hırsız olarak bilinen bir kişiye, parasını koyduğu yer hakkında bilgi verebilir. Bu yüzden bazı filozoflar bir teori seçme durumunda çoğulcu yaklaşımı benimserler. Çoğulcu yaklaşım etik sorunları yargılayacak en geniş kavramsal çerçeveyi sunmaktadır. Eylemin ortaya çıkış nedeni, doğuracağı sonuçlar ve kimin ne kadar zarar göreceği değerlendirilerek eyleme uygun bir ya da birden fazla teori benimsenebilir. Etik teorilerin güç ve zayıf yanlarının dikkate alınarak uygulanması gerekir. Amaç iyi ve doğru davranışa karar vermektir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 98).

Bu çalışmada ahlaki eylemler için düzenleyici ilkeler ortaya konmaya çalışılacağı için normatif etik teoriler incelenecek ancak, aksiyolojik etik, teleolojik etiğe yakın olduğu için üzerinde durulmayacaktır. Etik teoriler, teleolojik ve deontolojik etik teoriler ele alınarak iki ana başlık altında incelenecektir.

1-Teleolojik Teoriler: Bencillik (Egoism), Yararcılık (Utilitarizm), Durum Etiği (Situation Ethics).

2-Deontolojik Teoriler: Kantçı Etik (Kantian Ethics), Altın Kural (Golden Rule), Ross'un Koşullu / İlk Elden Ödevleri (Ross'un Prima Facia Duties).

1-Teleolojik Teoriler

Sonuçcu etik öğretiler olarak bilinen teleolojik teoriler, ahlaki eylemin değerini eylemin sonucunun belirlediğini öne sürer. Son derece iyi niyetle ya da ahlaki ilkelere uygun davranan bir kimsenin davranışı sonucunda başkalarına zarar vermesi durumunda, bu eylemin ahlaki bakından yanlış

olacağını savunur. Bu teorilerin temel sorunu en yüksek iyiye ulaşmaktır (Cevizci, 2002, 15).

Teleolojik etik, ahlaki eylemin niyetinden ya da niteliğinden çok sonuçlarını vurgular. Birçok ahlaki karar teleolojik yöntemler kullanılarak verilir. Kişi ahlaki bir problemle karşılaştığında bazı hareketlerin yarar ve zararlarını değerlendirerek, davranışın sonuçları üzerinde odaklaşır. Eğer sonuç hiç zarar vermiyorsa o zaman belki daha fazla yarar elde edilebilir. Burada neyin zarar olabileceği tartışmalıdır. Bir insanın hareketinden kaynaklanabilecek tüm olası zararların önceden görmek her zaman olanaklı değildir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 54).

Bencillik. İnsanın bütün çevresini kendi yararına uydurma isteği bencillik olarak kabul edilir. Bencillik, insanın korunma içgüdüsünden doğar (Hançerlioğlu, 1982, 27). Bencillik görüşüne göre, iyi olan kişinin çıkarlarını tatmin eden şeydir. İnsanların kendi çıkarı dışında hareket etmesi az rastlanan bir durumdur. Bu görüşün şiddetli savunucuları, tüm ahlaki hareketlerimizin kendi çıkarlarımız ile yönlendirildiğini ileri sürmektedirler. Gerçeği söylemek, verdiği sözü tutmak, kopya çekmemek ve benzer davranışlar sergilenerek sağlanacak kişisel çıkarlar ve yararlar vardır. Kahramanlık, gönüllülük, hayırseverlik gibi iyi hareketler bile kişisel çıkar sağlamak amacıyla ortaya konmaktadır. Örneğin, boğulmakta olan bir çocuğu kurtaran kişi, kahraman olarak anılmak ister ya da yüksek riskli durumlara meydan okuyarak heyecan yaşar. Bu nedenle bencillik, etik davranışların "içinde benim için ne var" savı ile harekete geçtiğini ısrarla savunur (Desensi ve Rosenberg, 1996, 55).

Psikoloji tarihinde, psikolojik bencilliğin ilkelerini açıklayan ilk önemli kişi Hobbes'dir(1588-1679). Hobbes tüm insan davranışlarını, kişinin çıkarlarının yönlendirdiğini kanıtlamak için büyük çaba harcamıştır. Ona göre

insanoğlu yaratılışı gereği bencildir ve her davranışı kişisel çıkar açısından açıklanabilir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 56).

Bencilliğin karşıtı olarak fedakarlık ya da "Özgecilik" (Alturizm), Fransız düşünürü August Comte (1789-1857) tarafından ileri sürülmüştür. Özgeciliğe göre insan davranışları, hiçbir çıkar düşüncesine dayanmadan gerçekleşir (Hançerlioğlu, 1982, 322).

Bencilliğin, etik teorisi olarak bilimsel ve kural koyucu olmak üzere iki ayrı türü vardır. Psikolojik bencilik olarak adlandırılan birinci tür, insanların doğası nedeniyle kendi çıkarlarına olacak şekilde hareket ettiklerini, bütün eylemlerin tek amacının, eylemi gerçekleştiren kişinin yararına olan şeyi elde etmek olduğunu söyler (Cevizci, 2002,97).

Kural koyucu bencilik ise, herkesin başkalarının çıkarlarını hiç dikkate almaksızın, her zaman kendi çıkarını gözeterek hareket ettiğini öne sürer. Psikolojik bencilik, sadece betimlediği insanın eylemlerine ilişkin bir açıklama getirirken, kural koyucu bencilik ise insanın yalnızca kendi kişisel çıkarını dikkate alan bir varlık olması gerektiğini belirtir (Cevizci, 2002, 97).

İnsan davranışlarının nedenleri hakkında bu tür yorumlanabilir açıklamalar psikolojik bencilik yaklaşımının yetersizliğini göstermektedir. İnsan davranışlarını çıkar güdüsüne bağlamak olanaklıdır ancak yeterli değildir. Çünkü bencilik insanın doğasının bir parçası ise bu teorinin insanlara önerebileceği hiçbir şey yoktur. İnsan doğasındaki bencilik gereği hareket ediyorsa, doğal olan bir davranış için övrme ya da kınamadan söz edilemez. Bütün davranışları bencilik güdüsüyle açıklarken diğer nedenler göz ardı edilmektedir. Örneğin; bir kişi sınavda kopya çekmemesinin daha çok çıkarına olacağı sonucu çıkarsa da, sınavda kopya çekmemesinin daha temel nedeni olabilir. Kişinin kopya çekerek alacağı ceza nedeniyle diğer sınavlara girmesi engellenebilir. Başarılı olabileceği diğer sınavlarda kendini kanıtlama fırsatını kaybedebilir. Bu nedenle bazı eylemlerde ahlaki kurallara

uyulması için başka temel nedenler olabilir. Kişinin kendi çıkarları ikinci planda olabilir. Dolayısıyla davranışın ortaya çıkma nedenini yalnız bencillik ile açıklamak yeterli değildir (Desensi ve Rosenberg,1996, 57,58).

Yararcılık. Yararcılık ahlaki değer teorisi. Neyin iyi ya da değerli olduğunu araştırarak “en yüksek iyi” yi amaç edinir. Etik alanında en önemli şeyin, en yüksek mutluluk olduğunu öne sürer. Bir eylemin iyi kabul edilebilmesi için, eylemin en çok sayıda insanı etkileyerek ve en yüksek mutluluğu yaratması gerekir. Ahlaki eylemin değerini, eylemin sonucu belirler. (Cevizci, 2002, 190,191). Ahlaki eylemin ölçütü yararlıdır. Eylemin iyi ya da kötü olması yararlı olup olmadığına bağlıdır. Örneğin; hekimlik iyidir, çünkü yararlıdır. İnsanlar, yararlı eylemlerden haz (hoşlanma) alarak mutluluğu elde edebilir (Hançerlioğlu,1982, 452).

Yararcılığa göre, elde etmeye değer tek şey mutluluktur. Mutluluğu teşvik etmek ahlaki bir görevdir. Mutluluk, acıyı azaltarak ya da yok ederek elde edilir. Ancak bu mutluluk duygusu herkesin mutluluğunu içermelidir. Yararcılık bir insanın mutluluğunun en az diğerinin mutluluğu kadar önemli olduğunu ileri sürer. Mutluluk önceliklidir, kimin mutlu olduğu ikincildir (Desensi ve Rosenberg,1996, 59).

Yararcılık kuramına göre, bir eylemin doğru eylem olabilmesinin ölçütü mutluluğu artırabilmesidir. Eylemler kendi başlarına değil ancak sonuçlarının iyi ya da kötü olmasına göre doğru ya da yanlıştır. Yararcılığın en çok tanınan iki temsilcisi Jeremia Bentham ve John Stuart Mill'dir. Bentham ve Mill tarafından geliştirilen tanıma göre, mutluluk, acının tersine bir ruh durumudur (Nuttall,1997, 222). Bentham'ın görüşleri, iyiyi hazzla, iyiliği de haz veren şeye eşitlediği için hazzcı yararcılık, Mill'in görüşleri ise, iyinin mutlulukla eşdeğer olduğunu öne sürdüğü için mutlulukçu yararcılık olarak bilinir (Cevizci, 2002,192).

Jeremy Bentham (1748-1832), etik kavramını açıklarken öncelikle haz ve acının insan yaşamındaki önemini belirtir. Bentham'ın mutluluk ilkesi

“insan eylemlerinin doğru, uygun ve evrensel olarak istenen amacının, çıkarları söz konusu olanlarının tümünün en büyük mutluluğu olduğu” ilkesidir (Hacıkadıroğlu, 2000, 275-276). Bentham yararcılığı şu terimlerle tanımlar: “Yararcılık, ister birey isterse topluluk için olsun, üretme, yarar sağlama ya da hazzı, iyiliği ya da mutluluğu artırma eğilimindedir. En çok kişi için iyilik, doğru ya da yanlışın ölçüsüdür” (Billington, 1997, 198).

John Stuart Mill'e (1806-1873) göre, yararcılık, “en büyük mutluluk” ilkesini ahlakın temeli olarak kabul eder. Eylemler mutluluk getiriyorsa doğru, mutsuzluk getiriyorsa yanlıştır (Billington,1997,199). Mill'e göre “bütün insan eylemlerinin son amacı en yüksek iyi, elden geldiğince acıdan kurtulmak, elden geldiğince sevinç duymaktır” (Akarsu, 1998, 172).

Mill'e göre insan mutluluğu, bir “erdem duygusu” olmaksızın gerçek anlamda mümkün değildir. Mill bu düşüncesini ünlü bir özdeyiş haline gelen şu sözleri ile açıklar: “Karnı doymuş bir domuz olmaksızın aç bir insan olmak; doyurulmuş bir aptal olmaksızın, doyumsuz bir Sokrat olmak iyidir”. Mill 'e göre, açlığı ve doyumsuzluğun ikisini de yaşamış akıllı ve iyi bir insan bunların karşılaştırmasını yapabilir. Aşağı hazları yaşamış domuz ya da aptal bu karşılaştırmayı bilemez (Billington, 1997,202-203). Kaba duygulu insanla, bilen, düşünen insan arasında da ayırım vardır. Düşüncelerini geliştirmiş insanın, doyumsuz olduğu için mutlu olması daha güçtür ve mutlu olmak için daha fazla şeylere gereksinmesi vardır (Akarsu, 1998, 173).

Yararcılık bir kişinin davranışının sonuçlarına ağırlık vererek, güdülerini hesaba katmadığından iyi ve kötü davranışı açıklamada yetersiz kaldığı için eleştirilmiştir (Billington, 1997, 203). En büyük yararı elde etmek amacıyla ortaya konan davranışın sonucu, büyük haksızlıklara yol açabilir, ahlaki kuralları çiğneyebilir. Örneğin kişi büyük bir mutluluk elde etmek için, yalan söyleyebilir, kopya çekebilir, hırsızlık yapabilir. Bu nedenle eylemi değerlendirmede, sağladığı yararın yanı sıra eylemin sonuçları ve etkisi göz önüne alınmalıdır (Desensi ve Rosenberg,1996, 63).

Durum etiği. Durum etiği, ahlaki bir sorunla karşılaşıldığında, belirli eylemleri ve koşulları dikkate alır. Bu nedenle yararlı yaklaşıma da yakındır. Her durum kendine özgü özellikleri nedeniyle tek olduğu için, ahlaki ikilemlerle karşılaşıldığında önceden belirlenmiş genel kuralları uygulamak olanaksızdır. Farklı koşullar, değişik kurallar bütününu oluşturduğundan ve yönettiğinden, her olay kendi açısından izlenmelidir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 64). Olayın doğruluğu ya da yanlışlığı duruma göre değişir. “Belli bir durumda kabul edilebilir bir eylem, durum değiştiğinde kabul edilemez olabilir”. Bu nedenle durum etiği, etik görecilik olarak da tanımlanmaktadır (Billington, 1997, 73).

Kurallar her zaman kişinin ne yapması gerektiği konusunda gerekli bilgiyi veremezler. Bazı durumlarda başvurulacak kurallar yoktur ya da kurallar her duruma, her zaman uygulanmaz. Örneğin (masum birinin hayatını kurtarmak için) yalan söylemek duruma göre hoş karşılanabilir. Oysa hiçbir etik kuralda yalan söylemek onaylanmaz (Desensi ve Rosenberg, 1996, 64).

Durum etiği teolojik açıdan ele alındığında, tüm etik düşüncelere rehberlik edecek bir üst değer olarak aşk kavramı ortaya konur. Bu tanımlama dışsel açıdan “aşk etiği” olarak adlandırılmıştır. Bu durumda kişi tüm karar ve eylemlerini aşk kavramı üzerinden değerlendirmek zorundadır (Desensi ve Rosenberg, 1996, 64). Augustinus aşkı, insanın ihtiyaçlarıyla ve bu ihtiyaçları karşılayacak nesnelere arasındaki ilişki olarak tanımlar. İnsanların bütünü ihtiyaçlarından daha yüksek bir düzeyde, insanlara duyduğu aşk yer alır. Bu aşk insanlara belli ölçüler içinde mutluluk sağlar. Ölümlü bir varlık olan insana, en yüksek ve gerçek mutluluğu yalnızca Tanrı sağlayabilir. Düzenli bir toplum kurabilmek için, Tanrıyı gereği gibi sevmelidir. Bu aynı zamanda erdemli ve mutlu olmanın koşuludur (Cevizci, 2002, 80, 82).

Durum etiğinin zayıf yanları da vardır. Uygulamada kişinin genel kuralları, öncelikleri ve izlediği ilkeleri vardır. Kişinin önceden edinilmiş etik yargıların etkisini silerek, her ahlaki öyküye tamamen yeniymiş gibi bakabilmesi çok zordur. Belirli ahlaki standartlar kişinin etik düşüncelerinin bir parçası olmak durumundadır. Bu nedenle tek bir olay içinde olsa, bir kişinin bu ilkeleri bırakması söz konusu olamaz. Aşk tek koşulsuz ilke olduğundan diğer önemli ilkelerin verilen bir durum karşısında nasıl uygulanabileceğini belirlemek zorlaşmaktadır. Ayrıca aşk etiği, insanlara adaleti nasıl dağıtacakları konusunda bir öneride bulunmamıştır (Desensi ve Rosenberg,1996, 65).

2- Deontolojik Teoriler

Deontolojik teoriler, ahlaki eylemin sonucu yerine eylemin doğruluğu ya da yanlışlığı üzerinde durur. Eylemin sonucundan çok, eylemin temelindeki niyet, ilke ve gerçekleştirdiği ödevin önemli olduğunu öne sürer. Akıllı ve sorumlu bir varlık olan insanın, yerine getirmesi gereken ödevleri vardır. Ahlakın temelini bu ödev oluşturur (Cevizci,2000,16)

Görev etiği olarak da adlandırılan bu yaklaşım, kişinin davranışının sonuçlarından bağımsız olarak, ahlaki açıdan doğruluğunu belirler. Ahlaki eylemin doğruluğu ve ödeve uygun olup olmadığı önemlidir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 66).

Katı deontologlara göre davranışın sonuçlarının iyi ya da kötü olup olmadığı fark etmez. Kişinin tek görevi, kabul edilmiş yerleşmiş ahlaki ölçütlere uymaktır (Desensi ve Rosenberg, 1996, 66). Ahlaki eylem eşitlik, tarafsızlık ve evrenselleştirilebilirlik gibi ölçütlere göre değerlendirilir (Cevizci,2000,17)

Altın kural. Altın kural, ahlak eğitiminde önemli bir rol oynamış, hem eski çağlarda hem de günümüzde bilinen bir ilkedir. Kökleri Konfüçyus'a (M.Ö. 5. ve 6.yüzyıl) kadar giden altın kural; "sana nasıl davranılmasını istiyorsan sen de başkalarına öyle davran", şeklinde ifade edilmektedir (Becker ve Becker,1992,405). Altın kural olayları, taraf tutmadan iki yönlü düşünerek, hem kendimizi hemde karşıımızdaki dikkate alarak hareket etmemizi önerir (Acar, 2000, 22).

Batı tarihinde en iyi bilinen özdeyiş altın kuraldır. Yahudi ve Hıristiyan kaynaklarında "komşularınızı kendiniz gibi seviniz" sözleriyle anlatılmaktadır. Burada etik davranışın temel noktası bencil davranmamaktır. Kişinin kendisini başkalarının yerine koyarak, özverili hareket etmesi vurgulanmaktadır. Ancak kendisini başkalarının yerine koyarak hareket etmenin bir sınırı olmalıdır. Diğer bir deyişle özverinin bir sınırı olmalıdır (Desensi ve Rosenberg, 1996, 67). Benzer ilkeyi ifade eden düşünceyi İslam Dini'nin bilgi kaynaklarından biri olan hadislerde görmek olanaklıdır. Örneğin, "kendi nefsin için arzu eylediğin şeyi başkaları için de iste; kendi nefsin için istemediğin şeyi başkaları için de arzu etme" hadisi, insanlara başkalarına karşı davranışlarında tutarlı ve adaletli olmalarını önermektedir (Akseki, 1982, 268). Büyük Türk Tasavvuf Şairi Yunus Emre'nin şiirlerinde de aynı düşünceyi görebiliriz (Gölpınarlı,1979,113): "Sen sana ne sanırsan başkasına onu san, dört kitabın manası budur eğer var ise" dizeleri altın kuralı başka bir biçimde dile getirmektedir.

Yalnızca altın kurala göre hareket etmek bazı durumlarda yetersiz kalabilir. Örneğin; işlediği suçtan dolayı ölüm cezasına mahkum olan akıl hastası bir kimseye, altın kurala göre ceza uygulamanın doğruluğu tartışılır. Bu gibi durumlarda bu ilkenin yetersizliği ortaya çıkmaktadır (Desensi ve Rosenberg, 1996, 69).

Kantçı etik. Kant'ın ahlaki ödev ahlakı olarak bilinir. Ödevin temeli de ahlak yasasına saygıya dayanır (Akarsu, 1999, 7). Bir eylemin ahlaki değeri sadece ödev ya da yükümlülük olarak gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkar (Cevizci,2002,176).

Kant'a göre, bir eylemin yararından söz edebilmemiz için iyi niyetle gerçekleştirilmiş olması gerekir. Bireyin başkaları ile ilişkilerinde iyi niyet taşıyıp taşımadığına ise belli bir biçimde davranmaya karar verdiği güdülerine ve niyetine bakarak karar verilebilir. Ahlaki bir davranışın iyi olup olmadığı, yalnızca sonuçlarına bakılarak değerlendirilmemelidir. Önemli olan kişinin amacıdır, iyi bir amaçla hareket etmiyorsanız ulaştığınız sonuç sizi haklı çıkaramaz (Billington, 1997, 170).

Bu durumda etik davranışı, yalnız iyi bir karaktere sahip bir kişi gerçekleştirebilir. Etik davranış, yalan söylememe, sözünü tutma, borçlarını ödeme gibi davranışları bir yarar sağlamak ya da mutluluk elde etmek için değil ödev duygusuyla yerine getirmektir (Desensi ve Rosenberg,1996, 70). Ödev etiği anlayışına göre, ahlaki yükümlülük, eylemlerin sonucuyla değil, nitelikleri ile ilgilidir. Ödev yalnızca ödev olduğu için yapılır (Cevizci,2002,177).

Kant, koşulsuz buyruk ilkesini "yalnızca aynı zamanda evrensel bir yasa olmasını da isteyebileceğin bir düstura göre davran" şeklinde ifade eder. Bu ilkeye göre insan eylemlerini değerlendirmede neyin yapıldığı değil, neyin istendiği önemlidir (Billington, 1997, 176). Bu ilke evrensel bir geçerliliğe sahip olduğu için evrenselcidir. Evrensel bir kural asla yalan ve hile içermez. Toplumdaki her insan aklını kendiliğinden yasa yaratmak için kullanırsa, tüm insanların aynı evrensel yasaları istemesine yol açacaktır (Desensi ve Rosenberg,1996, 73-74). İnsan varlığına anlam ve değer kazandıran ahlak yasasının en önemli özelliği tutarlılık ve evrenselliğidir. Ahlak yasasından kaynaklanan eylemler ahlaki değere sahiptir (Cevizci,2002,183).

Kant, eylemlerin ahlak bakımından değerini yargılamak için iyi irade kavramına başvurur. Kant'a göre "yeryüzünde, doğrudan doğruya ve her koşul altında iyi olarak kabul edilebilecek tek şey iyi iradedir" (Akarsu, 1999, 87). Erdem ve değerlerin insan için yararlı olabilmesi iyi irade tarafından yönlendirilmesine bağlıdır (Cevizci,2002,179). İyi irade kavramını açıklayabilmek için de ödev kavramına başvurur. Bir eylemin ahlaksal değerini ödev bilinci ile gerçekleştirilmesine bağlar. Bir eylem ödev olduğu için yapılıyorsa ahlakça bir değeri vardır (Akarsu, 1999, 88). İyi irade ödevinin ne olduğunu bilir ve ödevine uygun hareket eder (Cevizci,2002,181).

Kant'a göre insan aklı "en yüksek iyiye" yani erdem ve mutluluğa ulaşmaya çalışır. Erdemli davranan kimse mutlulukla ödüllendirilir. Adalet ve mutluluğun olduğu bir dünya daha değerlidir. Erdem ve mutluluk arasındaki uyum, daha iyi bir dünyada gerçekleşir (Akarsu, 1999, 146,147).

Kant'ın koşulsuz buyruk ilkesindeki evrenselleştirilebilirlik düşüncesinin eleştirilen bir yanı vardır. Desensi ve Rosenberg'in (1996,74), Frankena'dan (1973) aktardığına göre, iki görev arasında çatışma çıkabilir:

Birisinin evrensel kural olarak, asla yalan söylememeyi ve muhtaç olana yardım etmeyi kabul ettiğini varsayalım. Bu kişi başkası hakkında sorular soran ünlü bir katille karşılaştığında nasıl davranacaktır. Eğer doğruyu söylese olası bir kurbanın yaşamını tehlikeye atacaktır. Yalan dahi söylese bu kişiye yardım etmiş olacaktır. Kişi her iki durumda da aynı iki kuralı destekleyemez. Kant bu ikilemi çözecek tatmin edici bir yol bulamamıştır.

Koşulsuz buyruğun uygulamasındaki soruna başka bir örnek verilebilir. Belli bir yasanın içerdiği koşullar, her zaman neyin yapılabileceğini açıklayamaz. Örneğin "sonuçları ne olursa olsun, daima doğruyu söyle" yasası kulağa hoş gelmektedir. Ancak, bu yasa evrensel olarak uygulansaydı, dünya mahşer yerine dönerdi (Billington, 1997, 179). Her kural evrensel olarak uygulanamaz. Örneğin, kahramanlık etik bir davranış olarak kabul edilir. Ancak hiç kimse bir başkasından alevler içinde kalmış bir eve girerek içerdeki insanların yaşamını kurtarmasını isteyemez. Birçok kural evrenselleştirilebilir. Ancak bu kuralların evrenselleştirilebilir olması, hepsinin etik olduğu anlamına gelmez (Desensi ve Rosenberg,1996,77).

Ross'un koşullu / ilk elden ödevleri. Ahlaki doğruluğu temel terim olarak ele alan Ross, ahlaki doğruluk ve yükümlülüğün doğası üzerinde durur. Temel ahlaki terimin "iyi" den çok "doğruluk" olduğunu öne sürer. Ona göre insanlar, sezgi yoluyla ödevlerin ahlaken doğru olup olmadığını bilebilirler (Cevizci, 2002, 338-339).

Etiği sonuççu olmayan bir yaklaşımla ele alan Ross, görev düşüncesine çok önem vermiştir. İki evrensel kuralın çatışması durumunda hangisinin seçilebileceği konusunda çözüm önermiştir. Ross, bu yeni durumu açıklamak için güncel görev ve ilk elden görev biçiminde bir ayrım yapmıştır. Birisinin belli bir durumda ne yapması gerektiği ya da neyin gerçekten doğru olduğu belirli istisnalara izin veren kurallardan saptanabilir. Örneğin, bir arkadaşınızla buluşmak için sözleştiniz. Arkadaşınızla buluşmaya giderken işyerinde birlikte çalıştığınız bir arkadaşınız için acil kan arandığını öğrendiniz. Aranan kan grubu ile sizin kan grubunuzu tutmaktadır. Bu durumda verdiğiniz sözü tutmak yerine, kan vermeye gitmek ahlaken savunulabilir. Burada "acil durumlar dışında asla sözünüzden dönmeyin" kuralı izlenerek istisnai bir duruma göre hareket edilmiştir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 78).

Bazen birden çok ilk elden ödevle karşı karşıya kalabiliriz. O zaman içinde bulunulan durum, iyice gözden geçirilerek, ilk elden ödevlerden hangisinin gerçek ödevimiz olduğuna karar vermek gerekecektir. Yukarıdaki örnekteki gibi kan vererek yardım etmek, mutlak koşulsuz ödevimiz olabilir. Başka önemli bir durum ortaya çıkmadığı takdirde, doğruyu söylemek, sözümüzde durmak gibi eylemleri ilk elden ödevlerimiz arasında sayabiliriz (Cevizci, 2002, 340).

Ross'a göre (1995), ilk elden görevler şunlardır (Cevizci, 2002, 340):
 1) Önceki ödevlere dayanan ödevler (sadağat ve yanlışlığı düzeltme ödevleri). 2) Minnettarlık ödevleri. 3) Adaletle ilgili ödevler. 4) İyilikseverlikle ilgili ödevler. 5) Kendimizi gerçekleştirme ile ilgili ödevler. 6) Başkalarına zarar vermeme ile ilgili ödevler. Görev üzerine bu çoğulcu yaklaşım mantıklı

görülmektedir ve Kant'ın koşulsuz görevinden daha çok savunulabilir. Ancak Ross (1930), çatışma yaşanan görevlerden, hangisinin seçilmesi gerektiği konusunda kesin bir karar verememektedir (Desensi ve Rosenberg, 1996,78).

İlk elden ödevler arasındaki olası çatışmaları ortadan kaldırmanın ölçütü konusunda hiçbir öneride bulunmayan Ross(1961), böyle bir çatışma durumunda ahlaken gelişmiş sorumlu insanın sezgi yoluyla gerçek görevi seçeceğini ileri sürer (Cevizci,2002,341). Ross'un yaklaşımı genelde ortak bir vicdan seviyesinde etik kaygılarla uyumludur. Birçok günlük ahlaki değerlendirme ve kararlar görev düşüncesine dayalı ve çoğunlukla ahlaki sezgilerle tutarlıdır. Ross'un (1930) ilk elden görevleri yaklaşımı bazı çekinceler olsa da önemli bir etik yaklaşımdır (Desensi ve Rosenberg,1996,79).

Mesleki Etik

Meslek, "bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu bir işbölümü ve temel gereksinimleri karşılama ile ilgili bir uğraş alanıdır" (Alkan,2000,197). Aynı meslek çalışanlarının hem birbirleri ile ilişkilerinde, hem de hizmet verdikleri insanlarla ilişkilerinde belli etik kurallara uymaları beklenir. Meslek etiğinin temelinde insan ilişkileri vardır. Aynı meslekte bulunan bireylerin birbirleriyle ve hizmet verdikleri kişilerle ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymaları, mesleki etik gereğidir (Aydın, 1986, 72). Burada uyulacak etik kurallar o meslek üyelerinin oluşturduğu gruplar, dernekler veya benzeri kurumlar tarafından belirlenebilir. Mesleki etik kurallar dünyanın neresinde olursa olsun aynı meslekte çalışan bireylerin uyması gerekli olan kurallardır (Kuçuradi,1997,21).

Mesleki etik, mesleki uygulamaların adalet, hakkaniyet, dürüstlük gibi kavramları temel alarak gerçekleşmesini sağlar. Bunu yaparken kendi özel yasalarını ortaya koyar. Bu özel yasalar meslek yaşamını daha iyi anlamaya ve denetlemeye katkıda bulunur. Mesleki bir görevi yerine getirirken meslek etiğine uygun davranmak, doğabilecek zarar ve diğer sorunları ortaya çıkmadan önler (Airaksinen,1988, 672).

Çeşitli meslek alanlarına özel etik ilke ve kurallar ilk Batı Uygarlığı'nda görülür (Aydın, 2000, 17). Meslek ilkeleri bilinen ilk meslek hekimliktir. Eski Yunanlı hekim Hipokrat (M.Ö.460-370) tarafından hekimlik mesleğindeki etik ilkelere kaynaklık eden bir and hazırlandığı bilinmektedir. (Aydın, 2001,12-17).

Anadolu'da 12. yüzyılda, Ahi Evren tarafından kurulan Ahilik Örgütü, hem sosyo-kültürel yaşamın düzenlenmesinde, hem de çalışma kurallarının koyulup uygulanmasında etkili olan bir meslek örgütüdür. Başlangıçta Türk esnaf, sanatkar ve üreticiler birliği olarak faaliyet gösteren örgüt daha sonra toplumun tüm kesimlerini içine alacak şekilde genişlemiştir. Ahiliğin gelişmesindeki en önemli etken kurumun ortaya koyduğu ilkelerdir. Sayısı 124 olan bu ilkelerin bazıları aşağıda verilmiştir (Demir, 2001, 76,80):

- 1-İyi huylu ve güzel ahlaklı olmak,
- 2-İşinde ve hayatında doğru, güvenilir olmak,
- 3-Sözünü bilmek sözünde durmak,
- 4-Hizmette ve vermeye ayırım yapmamak,
- 5-Dostluğa önem vermek,
- 6-Kötülük edenlere iyilikte bulunmak,
- 7-Hiç kimseyi azarlamamak,
- 8-Sabır ehli olmak,
- 9-Sır saklamak,
- 10-Kötü söz ve hareketlerden sakınmak,
- 11-Maiyetinde ve hizmetindekileri korumak ve gözetmektir.

Ahilik örgütü, meslekler arasındaki haksız rekabeti önlemek, kaliteli üretimi teşvik etmek, üyeler arasında yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak

amacıyla kurulmuş bir meslek birliğidir. Her türlü mesleki faaliyet en küçük ayrıntısına kadar kurallara bağlanmış ve denetim altına alınmıştır. Bu kurallara uyulmadığı zaman çeşitli cezaların verileceği tüzüklerde belirtilmiştir (Baran, 2003).

Mesleki etik ilkeler önce meslek birlikleri tarafından ortaya konuldu, zamanla tartışılarak geliştirildi, gözden geçirildi ve benimsendi. Etik ilkeler teorilerden, değişik meslek gruplarından ve mesleki uygulamalardan etkilendi. Sonuçta ortaya çıkan mesleki etik ilkelerin doğru olduğu kabul edildi. "Mesleki etik davranış, bir mesleği uygulamada doğru ve dürüst davranmaktır. Bir mesleğin toplumun beklentilerine uygun yürütülmesi, böylelikle mesleğin itibarının korunması için koyulmuş kurallara uyulması beklenir" (Namel, 2001, 15).

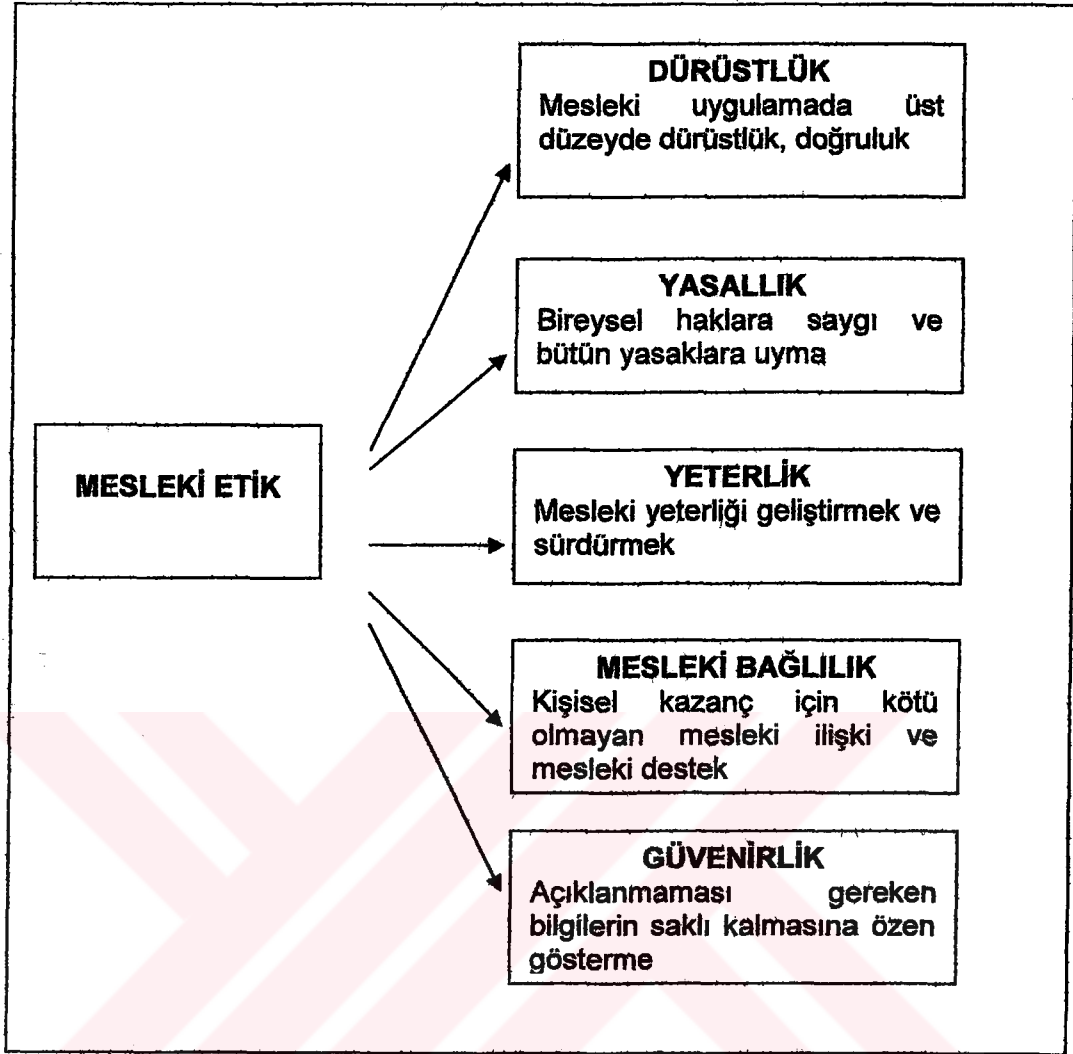
Etik ilkelerin amacı, mesleki uygulamaların niteliğini artırmaktır (Kultgen,1988, 210-211). Günümüzde mesleki etik ilkeler, bir mesleğin olmazsa olmaz koşullarından biri haline gelmiştir. Çoğu eğitimci bir mesleğin çağdaş ilkelerini oluşturan beş ölçüt kabul etmektedir: 1)Yaşam boyu iş güvencesi, 2)Sosyal hizmet, 3)Entelektüel teknikler, 4)Mesleki uygulamanın tarafsız denetimi ve değerlendirilmesi, 5)Etik ilkeler (Travers ve Rebore, 2000,14). Meslek etiğine uygun davranma, mesleki yeterliğin temel koşullarından biridir. Meslek üyesi kişi, mesleki etik kurallara uygun davranmanın yanında, bu kuralları gözden geçirip, uygun olmayanları elemeli, yetersiz olanları düzeltmeye çalışmalıdır (Sünbül, 1996, 604).

Bütün etik ilkelerin kaynağı, koşulsuz sevgi ve merhamettir. Koşulsuz sevgi başkasını karşılık beklemeden sevmektir. İnsan doğası gereği sevmeye ve sevilmeye eğilimlidir. Bu sevgi nedeniyle diğer insanların iyi olmasından kaygılanmak, etik davranışın temelini oluşturur (Colero, 2000). Etik ilkeler gruptan gruba değişir. Etik ilkeler kısa ve genel ahlaki amaçları içeren bir listedir. İlkeler meslek üyelerinin, hizmet verilen müşterilerin ya da kamunun yararı için oluşturulur (Pritchard,1988,528).

Bir meslek etiğinden söz edebilmek için bir grubun ya da topluluğun olması gerekir. Meslek etiği, bu grup ya da topluluk onu koruduğu sürece geçerlidir. Meslek etiği, bir mesleğe üye insanların eylemlerini sınırlayan, hangi eylemi yapıp yapmayacaklarını emreden kurallardan oluşur. Meslek etiğini oluşturacak ve geçerli kılacak özel gruplara ihtiyaç vardır. Bu gruplar da ancak aynı meslekten olan bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu dernek, federasyon, sendika ve meslek birlikleri gibi kuruluşlar olabilir (Durkheim,1949, 12-13).

Mesleki kuruluşların oluşturacağı etik ilkelerden aktif olarak yararlanmalı, aynı zamanda bu ilkeler yenilenmeli, gözden geçirilip geliştirilmelidir. Mesleki etik ilkeler görevlerle ilgili konularda, çok küçük beklentilere hitap eder. İlkeler meslek yaşamının gerçeklerini yansıttığı zaman önemlidir. İlkeler mesleklerin alanları ile ilgili sorumlulukları hakkındaki düşünceleri açıklayarak ortaya koyar. Hizmetiçi ve mesleğe hazırlık programlarında etik ilkelerin önemini belirtilerek, ilkelerden nasıl yararlanılacağı açıklanır, böylece grup üyelerinin nasıl davranacağını, birbirlerine karşı sorumluluklarının ne olacağı ortaya konur. Mesleki etik ilkelerin yararı, etik dışı davranan meslek sahiplerine karşı, toplumu ciddi şekilde koruduğuna ikna etmesidir. İlkeler özellikle, birine kaçınılmaz zararlar veren bir sonuç ortaya çıkacağı zaman değerlidir. İlkeler meslek üyelerine, müşterilere ve halka yol göstermede rehberlik yapabilir. Mesleğin yerleşmiş bir kuralı yoksa, uygulayıcı ne yapacağına kendi mantığı ile tek başına karar vermek zorundadır. Oysa meslek birlikleri tarafından ortaya konmuş ve yaptırımlarla desteklenmiş ilkeler, olası ikilemlerde uygulayıcıya yol gösterecek, karar vermesine yardımcı olacaktır (Fain,1992,1-4).

Mesleki etik ilkeler her meslek için ayrı ayrı düzenlenmesine rağmen ortak ilkeler çoktur. Ortak ilkelerin başında, dürüstlük, güvenilirlik, mesleki bağlılık ve saygıyı sayabiliriz. Örneğin Wiley (2000, 106) tarafından önerilen; insan kaynakları yöneticileri için mesleki etik ilkelerde (şekil,1) bu ortak ilkeleri görmek mümkündür.

Şekil 1. İnsan Kaynakları Yöneticileri İçin Etik İlkeler

(Wiley, 2000, 106'dan alınmıştır.)

Meslek etiğinin oluşturulabilmesi için kişisel vicdanın yanı sıra hukuk kurallarına da ihtiyaç vardır. Hukuk kuralları insanların yanlış eylemlerden uzak durmasını sağlar. Meslek etiğinin oluşturulmasında mesleki birliklerin önemli işlevleri vardır. Mesleki birlikler (ticaret odaları, sanayi odaları, ziraat odaları, barolar, tabip odaları, gazeteciler cemiyeti vb.) meslek üyelerinin kendi kendilerini denetlemelerinde önemli bir görevi yerine getirebilirler (Aktan, 1999b, 69). Diğer yandan, bir meslek sahibinden hizmet bekleyen insanlar onun, güvenilir olmasını ister. Bir mesleğe girerken yapılan yemin törenleri (Tıp Doktorlarının Hipokrat Yemini, Öğretmen Yemini gibi) ile meslek

adayı mesleğin ilkelerine bağlı davranacağına yemin eder. Böyle meslek ilkeleri üzerine yemin edilen mesleklerden hizmet alan insanlar, bu meslek üyelerinin iyi karakterli olduğunu ve kendisinin sömürülmeyeceğini düşünür (Tezcan, 1997, 233).

Eğitim-Öğretim ve Öğretmenlik Mesleğinde Etik

Eğitim bireyin davranışında istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk,1991,12). Bu davranış değişimi, önceden hazırlanan programlar doğrultusunda, okullarda, öğretmenler tarafından gerçekleştirilir. Okullarda uygulanan eğitim programının çocuğa uygunluğu, eğitim ortamında öğretmenin çocuğa davranışı sürekli tartışma konusu olmuştur. Eğitim programları ne kadar mükemmel olursa olsun, onu uygulayan öğretmenlerin davranışlarının niteliği ve düzeyi, eğitim programının başansında önemlidir.

Eğitimde etiğin önemli bir yeri vardır. Öğretmenler giderek daha çok etik sorunla uğraşmaktadır. İnsan hakları kavramının toplumun gündeminde daha fazla yer alması, öğrenci hakları gibi kavramları da gündeme getirmiştir. Toplumun bilinç düzeyinin artmasıyla birlikte, öğretmen öğrenci ilişkileri daha ayrıntılı ele alınmaya ve değerlendirilmeye başlanmıştır. Öğretmenler öğrencilerle, velilerle, okul yöneticileri ve diğer öğretmenlerle ilişkilerinde, "ne yapmalıyım", "bu doğru olur mu" soruları ile karşı karşıya kalmaktadır (Haynes, 2002,17).

Öğretmen öğrenciye yalnızca bilgi kazandırmakla kalmamalı, ona eleştirel ve bilimsel düşünebilme, araştırmacı ve yaratıcı olma gibi özellikler de kazandırmalıdır. Öğretmenin bu özellikleri kazandırabilmesi öğrenciye sabırlı ve hoşgörülü davranması ile olanaklıdır (Büyükkaragöz,1996, 8).

Öğretmen bu davranışları ile aynı zamanda öğrencilere bir örnektir. Öğretmenin sözleri ile davranışları birbirine uygun olmalıdır. Öğrenci tarafından davranışları sürekli gözlenen öğretmenin, sözleri ile davranışları

arasındaki tutarsızlık, öğrencide olumsuz etki bırakacaktır. Böyle bir öğretmenin öğrencileri üzerinde etkili olması olanaksızdır (Çağlar,1997, 6).

Öğretmenin sınıf içindeki olumsuz davranışları arasında en başta sayabileceğimiz davranış şiddet içeren davranışlardır. Öğretmenler tarafından öğrencilere uygulanan şiddet olgusu ile sık sık karşılaşmaktayız. Okullarda, kaba kuvvet, hakaret, ve dayak eğitim aracı olarak kullanılmaktadır (Pehlivan, 1998, 133). Yapılan araştırmalara göre, öğretmen dayağı ve aşağılayıcı davranışlar öğrencinin başarısının düşmesine neden olmaktadır. Başka bir araştırmaya göre de dayağa sık baş vurulan okullarda öğrencilerin okul araç, gereç ve eşyasına daha çok zarar verdikleri ortaya konmuştur. Dayak demokratik bir toplum oluşturmada, girişken ve araştırmacı bireyler yetiştirmede büyük bir engeldir (Yörükoğlu, 1983, 113-114). Gözütok'un (1993, 8), Mauer'den (1974) aktardığına göre, "bedensel ceza çocuk suçluluğu, saptantılı davranışlar, katılık, gerileme, ilkelleşme teslimiyet, uyum eksikliği, saldırganlık, bağnazlık, kabalık, şiddet, öğrenme zorluğu, haylazlık ve küçük beyin zedelenmelerine yol açmaktadır". Hatta bedensel ceza zaman zaman, öğrencilerin kendi canlarına kıymalarına neden olabilmektedir.

İyi insan, iyi vatandaş yetiştirilmek amacı okula gönderilen çocuk, öğretmenlerin uyguladığı kaba şiddet ve kötü muamele ile karşılaşmaktadır. Gözütok (1993) tarafından yapılan okulda dayak konulu araştırmada, araştırmaya katılan 596 öğrenciden, % 57,5'i öğretmenlerin tokat attığını, % 45,9'u kulak çektiğini, % 30,8'i saç çektiğini, %25'i tebeşir attığını, % 14,5'i sopayla dövdüğünü, % 11,5'i tekme attığını, %10,4'ü çok şiddetli dövdüğünü, % 7,7'si ise başını duvara ya da sıraya vurarak dövdüğünü belirtmişlerdir. Oysa okulların, demokrasi, insan hakları, özgürlük, sevgi, saygı ve hoşgörü gibi kavramları kazandıran kurumlar olması gerekir. Öğretmenlerin yanlış tutumları eğitim sisteminin amaçları ile de çelişmektedir. Burada üzerinde önemle durulması gereken konu öğretmenlere demokratik tutum ve davranışları kazandırması gereken öğretmen yetiştirme sistemidir. Ayrıca eğitim programlarının ağır olması, sınıfların kalabalık olması, öğrencilerin

yetenek ve istekleri dikkate almayan eğitim programları öğretmenin yanlış tutum ve davranışlar sergilemesine neden olabilir. Bu nedenle, eğitim programlarının ve okulların yapı ve işlevlerinin etiğe uygun olup olmadığının ele alınması gerekir (Pehlivan, 1998, 132).

Okulda disiplin olaylarının ortaya çıkmasının bir nedeni de öğretmenin sınıf içindeki olumsuz tutum ve davranışlarıdır. Öğretmenin ergenlik çağındaki öğrenciye saygısız, adaletsiz ve katı davranması öğrencinin tepkisine neden olur (Tezcan,1998, 55). Öğretmenin mesleğinde başarılı olmasını en başta öğrenci velileri, öğrenciler, meslektaşları ve okul yöneticileri bekler. Bir öğretmenin mesleğini başarıyla yürütebilmesi için gerekli davranışları Başaran (1994, 114), şu şekilde belirtmiştir :

- 1) Öğretmenliği sevmek,
- 2) İnsanları ve özellikle de çocukları, gençleri sevmek. Sevginin öğretmenliğe ilişkin bilgi ve becerilerden önde geldiğine; olumlu duyguların olumsuz duygulardan daha çok eğitime gerekli olduğuna inanmak.
- 3) İnsanların kusursuz olamayacağına; çocukların ve gençlerin daha çok kusur işleyebileceğine; kusurlu olup düzelttikçe büyümelerini gerçekleştirebileceklerine inanmak.
- 4) Demokrasiye inanmak ve onu bir yaşam biçimi olarak uygulamak.
- 5) Duyguları, ahlakı, karakteri ve kişiliği ile öğrencilerinin kendini bir model olarak alabileceğini bilerek, onlara ulusal ve evrensel çağdaş değerlere dayalı doğruları, iyileri ve güzelleri gösterecek bir model olmaya çalışmak.
- 6) Mesleğine her gün yeni bir coşkuyla başkalarının gününü verimli, değerli geçirmeye yarayacağını öğrencilerine yaşayarak göstermenin, onların mutluluğuna, verimli olmalarına, başarılarına katkıda bulunacağına inanmak.

Eğitim etiğinde geçerli olacak değerler, kişisel duygulara, kişinin ahlak anlayışına göre farklılık gösterebildiğinden değerlendirilmesi güç olacaktır. Bilgilere göre nasıl değerlendirme yapılacaktır? Değerlerin göreliliği, uygulamada zorluk yaratmıştır. Dürüstlük, adalet, sözünde durma ve doğruluk gibi değerler görelidir. Etik inançlar kişiye, gruba göre değişiklik gösterebilir. Etik öznellik ve ahlaki göreceliğin eğitim alanında mesleki etik

davranışın gücünü kırmada etkili olduğu gözlenmiştir. Eğitimde etik öznelliğin yeri olmamalıdır (Campbell, 2000, 203-222).

Etik bir ikilem söz konusu olduğunda öğretmenin doğruyu belirlemede, hangi değerlere göre karar vereceği tartışma konusu olmuştur. Bu değerler herkes için doğru mudur? Ortak ahlaki değerler var mıdır? Farklı değerlere sahip değil miyiz? Eğitim alanında farklı değerlere saygı göstermeye zorlamak doğru olur mu? Değerlerin öğretiminden söz ettiğimiz zaman kimin değerlerini öğreteceğiz sorulara akla gelmektedir (Rushwort ve Patricia,1998,38-41).

Eğitimciler eğitim programlarını geliştirmede temel olan değerleri şu üç ölçüte göre saptarlar (Rushwort ve Patricia,1998, 38-41):

1-Kimin değerleri; bizim değerlerimiz ve yalnızca bizim toplumumuzda sahip olduğumuz değil, dünyada geçerli olan değerler,

2-Yerine getirmek zorunda olduğumuz değil, kültür, ırk, dil ve dinsel yönden bölünmüş toplumlarda bile bulabileceğimiz, genel değerler,

3-Toplum ruhunu kurmak için çözüm alanı yaratan değerler.

Öğretmen etik bir ikilemin çözümünde eğitim programlarının temel aldığı, bütün toplumlar için genel ve geçer olan değerlere göre karar vermelidir. Öğretimin ahlaki boyutu, öğretmenin mesleki davranışında bir çatışmayla karşı karşıya kaldığında ortaya çıkar. Çoğu eğitimsel çatışmalar öğretmenin bir karar vermesini gerektirir. Gerçek yaşamda bir öğretmeni karşılaştığı ikilemler, Kohlberg (1976) tarafından formüle edilen kuramsal ikilemlerden belirgin şekilde farklıdır. Öğretmenler ahlaki alanda gerçekten ciddi zorluklarla karşılaştıklarını dile getirmişlerdir (Kirri, 1999, 31-47).

Eğitimciler, veliler ve öğrenciler arasında görüş birliğine varılmış temel etik değerlerin yararları şöyle sıralanabilir (Kidder ve Born,1998, 38-41):

1-Genel bir amaç tanımlanmasına yardım edebilir.

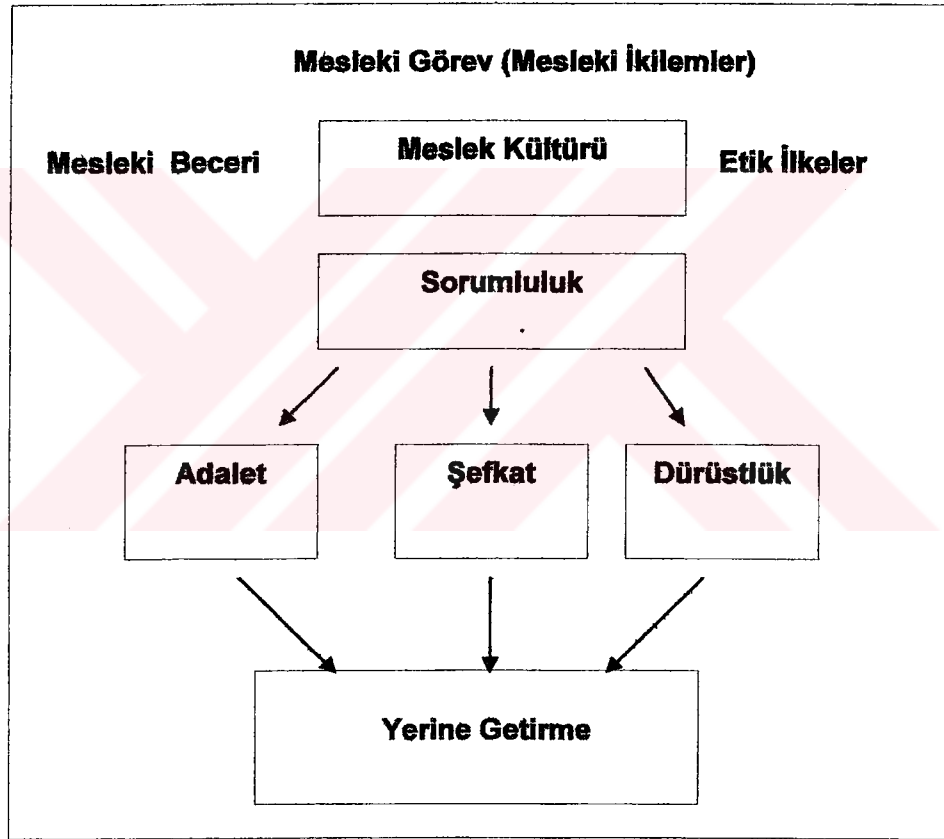
2-Genel bir dil oluşturulmasına yardım edebilir.

3-Güven ortamını geliştirebilir ve sürdürülebilir.

4-Öğretim ve öğrenme amaçlarını niteliğin artırmak için bütün okul iklimini etkileyebilir.

5-Eğitim ruhu için bütün güçlerden ilham almayı, duygu derinliği ile yüklü anlamlar yaratmayı sağlayabilir.

Oser'in (1991) öğretmenler için ortaya koyduğu "Professional Ethos" modelinde (şekil 2), eğitim alanındaki ahlaki çatışmaların üç önemli kavrama uygun davranılmadığında ortaya çıktığını belirtir. Bunlar; adalet, şefkat ve dürüstlük kavramlarıdır (Kirri, 1999,31-47).

Şekil 2. Oser'in Ethos Modeli
(Oser, 1991'den aktaran; Tirsi, 1999, 45)

Öğretmenler davranışlarında adaletli, şefkatli ve dürüst olmalıdır. Ancak bu şekilde, mesleki görevini etiğe uygun yerine getirilebilir. Öğretmenler, öğrencilerle, velilerle, okul yöneticileri ile diğer öğretmenlerle ve

toplum ile çeşitli ve yoğun ilişki içindedirler. Bu ilişkilerde etik ikilemler yaşanması kaçınılmazdır.

Etik öğretmenlerin zihinlerinde olan bir kavramdır. Etik olarak iyi ve doğru olan nedir sorusu sürekli öğretmenleri rahatsız eder. Etik boyutun bilincinde ve farkında olan öğretmen uygulamada her zaman etik ikilemlerle, problemle karşılaşacaktır. Çeşitli ilişkiler arasında uygulamadan doğan, çatışmalardan kaynaklanan doğru ya da yanlış davranış karşısında sorumluluğu kendisine mal ederek karmaşık kararlar vermek durumundadır. Öğretmenler tarafından bildirilen etik ikilemler aşağıda yer almaktadır (Campbell, 2000, 203-222):

1-Bir öğretmenin, bir meslektaşının bir öğrenciye karşı olumsuz davranışının (bağırma, azarlama, küçük düşürme, vurma ve diğer fiziksel ya da cinsel istismar) farkına varması.

2- Bir öğretmenin meslektaşının yetersizliğinin (öğrenci ödevlerine sürekli yanlış not vermesinin) farkına varması.

3- Bir öğretmenden yardım istemek amacıyla görüşmeye gelen öğrenciye, başka bir öğretmenin uygun olmayan şekilde davranması.

4- Bir öğretmenin, bir meslektaşının ders plan ve programları, yasalara aykırı şekilde değiştirdiğine (öğrenciye zarara verici hale getirme, bir öğreti ya da inancı ders programı içerisinde öğrenciye aşılama çalışması) inanması.

5-Yeni bir öğretmenin, öğrencilerin sınav notlarını yükseltmesi için meslektaşlarının baskısını hissetmesi.

6- Bir öğretmenin, meslektaşının bir öğrencisinin gireceği sınavın sorularını öğrenciye vermek için çaldığını bilmesi.

7- Bir öğretmenin, meslektaşının bir öğrencinin burs hesabından para çaldığını bilmesi.

8- Bir öğretmenin gönüllü olarak greve katılması.

9- Öğretmenin etiğe ve akla uygun olmadığına inandığı disiplin politikasına, öğrencileri uymaya zorlaması.

10- Bir öğretmenin, bir öğrencinin özel yaşamı hakkında yapacağı araştırmanın, öğrenciye zarar verebileceğine inanmasına rağmen , okul yönetimi tarafından bu araştırmayı yapmaya zorlanması.

11- Öğretmenin, öğrencilerin notunu yükseltmesi için, okul müdürünün baskısını hissetmesi.

12- Öğretmenin, diğer öğrencilerin önünde, başarısız olan öğrenciler ile ilgili açıklama yapması için müdürden gelen bir emre karşı çıkması.

13- Öğretmenin, öğrenci vellerinin önünde, onlar tarafından destekleneceğini tahmin ettiği, okul yönetiminin bir girişimine itiraz etmesi.

14- Bir öğretmenin, bir meslektaşının, üniversite bursuna çok ihtiyacı olan bir öğrencinin burs alabilmesi için, final sınavının notunu yükseltirken sahtekarlık yaptığıının farkına varması.

Eğitimde, etik sorunların önlenmesi için doğru, iyi davranışlar gösteren, değer bilgisine sahip öğretmenler yetiştirmek gerekir. Öğretmen adayları, eğitimciler tarafından, öğretimde var olan ahlaki yargı ve karar verme ile baş etmek için yeterli duruma getirilmek üzere hazırlanmak zorundadır. Ancak çoğu öğretmen eğitim programları öğretmenleri gerekli yetenek ve becerilerle donatmazlar. Öğretmen eğitim programları, öğretmenlerin hizmet öncesinde öğrenci, okul ve toplum ile ilgili konularda etik karar verme ve eleştirel düşünmeyi öğrenmelerini sağlamalıdır (Yost, 1997, 281-283).

“Nasıl iyi bir öğretmen olabilirim sorusu?” öğretmenler için önemli ve kritik bir sorudur. Her öğretmen iyi bir öğretmen olmak için etik bir görüntü yansıtmak zorundadır. Öğretmenin ahlaki karakter yapısı, demokratik topluma katılacak bireyleri etkilemede önemlidir. Öğretmenin bireysel karakteri, diğer insanlarla ilişkilerinin ahlaki niteliğinin merkezidir. Öğretmenin etik olarak iyi ya da kötü ilişkileri olabilir. Etik olarak iyi öğretmen dürüst, şefkatli, akıllı, cesaretli ve adaletli olmalıdır (Luckovski, 1997, 264-271).

Öğretmenler için etik kavramının güncel olmasının nedeni gelişmiş ülkelerdeki okulların nitelik ve nicelik krizi yaşamaya başlamasıdır. Mesleki etik, öğretmenlerin çalışmalarının niteliğini geliştirecek ana etken olarak görülmektedir. Sosyal sorunlar toplum ya da örgütlerden değil kişilerin ahlaki bozukluklarından kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin, öğretimin etik boyut ve

uygulamalarındaki bireysel sorumluluğunun farkına varmasının geliştirilmesi okuldaki krizi çözecektir (Terhart, 1998, 433-445).

Öğretmenler hizmet öncesi aldıkları eğitim ile mesleki sorumluluklarının farkına varabilirler. Öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programlarının bu yaklaşıma göre düzenlemiş olması gerekir. Ülkemizde halen bütün beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumlarda ortak olarak uygulanan, Yüksek Öğretim Kurumları Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı incelendiğinde, etik dersine yer verilmediği görülmüştür (YÖK, 1998, 95-100). Ursprung, Freitag ve Schilling (1995) tarafından yapılan bir çalışmada, Avrupa ülkelerindeki bazı beden eğitimi öğretmeni yetiştiren okulların öğretim programları incelenmiştir. İncelenen on okuldan yalnızca Çek Cumhuriyeti'ndeki, Charles Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Fakültesinde "etik " dersi verilmektedir.

Öğretmenler hizmet öncesi eğitimlerinde, eğitimde ahlak felsefesi ile tanıştırmalıdır. Onlara, etik ilkeleri uygulamak zorunda oldukları ve "doğru" davranışlar karşılaştırmalı olarak öğretilmelidir (Terhart, 1998, 433-445).

Öğretmenlik Mesleği

Öğretmen, insan davranışlarını değiştirmek ve geliştirmek için eğitim ve öğretim hizmetini yapan bir işgördür (Alkan,2000, 202). Öğretmenler bu hizmeti yerine getirebilmek için genel kültür, meslek bilgisi ve alan bilgisinin yanında uygun yetenek ve kişiliğe sahip olmalıdır. Öğretmen aynı zamanda toplumun ve evrenin uyanık, mesleğinin de yeterli bir üyesi olmalıdır (Oğuzkan,1988,5).

Ülkemizde, öğretmenlik mesleğinin tanımı yasalarda da yer almıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre (madde 43);

Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle

yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır (Kocaoluk, 1985, 84).

Öğretmenliğin meslek olup olmadığı uzun süre tartışılmıştır. Günümüzde artık öğretmenlik, bir uzmanlık mesleği olarak kabul edilmektedir. Bir meslek bulunması gereken özelliklerin çoğunu, öğretmenlik mesleğinde de görebiliriz. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz (Tezcan, 1997, 232-236):

1-Uzmanlık Bilgisi: Öğretmenlik uzmanlık bilgisi gerektirir ve bu bilgiye sahip olmak için örgün eğitimden geçme zorunluluğu vardır.

2-Giriş Denetimi: Mesleğe girişte denetim vardır. Yeterlik sınavlarında başarılı olamayanlar ve gerekli koşulları taşımayanlar öğretmenlik mesleğine giremezler.

3-Meslek Ahlakı: Mesleki etik ilkelerin belirlenmiş olması gerekir. Gelişmiş ülkelerin bazılarında öğretmenler için etik ilkeler belirlenmiştir. Ülkemizde henüz bu ilkeler belirlenmemiştir.

4-Çalışma Özgürlüğü: Öğretmenlerin tam anlamıyla çalışma özgürlüğünden söz etmek güçtür. Bütün ülkelerde öğretmenlerin çoğu, devlet tarafından istihdam edildiği için devlet denetiminin ağırlığı vardır.

5-Hizmet Koşulları: Öğretmenlik mesleğinde özlük hakları, ücret, yükselme ve ilerleme olanakları vardır.

6-Meslek Kuruluşları: Öğretmenlerin sorunlarına çözüm getirmek ve haklarını korumak için dernek ve sendika gibi örgütler kurulmuştur.

7-Toplumca Meslek Olarak Tanınma: Öğretmenlik toplum tarafından meslek olarak kabul edilmektedir.

Çeşitli mesleklerde mesleğe yeni başlayanlara yemin ettirilir. Mesleğe giriş yemini olarak da adlandırabileceğimiz bu yeminin en tanınmış, hekimlik mesleği için geçerli olan Hipokrat Yemini' dir.

Ülkemizde ise mesleğe yeni giren öğretmen adayları, öğretmen yemini etmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan "Öğretmenler Günü

Kutlama Yönetmeliği'nin 21. Maddesine göre her yıl, 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde aday öğretmenlerin ettikleri yemin şu şekildedir (R.G.,1992, Sayı:21417):

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılap ve İlkelerine, Anayasada ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine sadakatle bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarını tarafsız ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacağıma, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyip koruyup bunları geliştirmek için çalışacağıma; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan milli, demokratik, laik bir hukuk devletine olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarımı bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.

Öğretmen yemininde yer alan, ahlaki insani manevi ve kültürel değerleri benimseyip koruma ifadeleri aynı zamanda meslek etiği ile ilgili kavramlardır.

Öğretmenlik, sınıf içinde özerkliği olan ve yönetimin öğretmenin elinde olduğu bir meslektir. Yasalar ve devlet yönetimine bağlı olmakla birlikte, sınıf içinde öğretmenleri her an denetleyebilecek bir mekanizma yoktur. Öğretmen sınıf içinde hem uygulayıcı, hem yönetici, hem de kendi kendini denetleyici rollerini yerine getirmek durumundadır. Bu anlamda özgür bir meslektir. Ancak, kamuoyu ve veliler eğitim faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmak isterler, dolaylı yoldan da olsa eğitim faaliyetlerini kontrol etmek isterler. Her meslek özerk olmaya çalışır. Burada mesleki denetim denge unsuru olarak ortaya çıkar. Öğretmenler mesleklerinde başarılı olmaya çabalarırken, bu sırada onların ahlaki yönden denetimim söz konusudur (Terhart, 1998, 433-445).

Öğretmenin görevini doğru yapabilmesi için, eğitimle ilgili yasaları tüzükleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan yönetmelikleri bilmesi gerekir. Bu yasa, tüzük ve yönetmelikler aynı zamanda meslek ahlakının temel kurallarını oluşturmaktadır. Mesleğinin hukuki ve ahlaki yönleri üzerinde yeterli bilgiler edinmiş olan bir öğretmen, özel yaşayışı ve okul çalışmalarında bu kuralları yerine getirmede daha başarılı olur. Öğretmen yasal kuralların yanında toplum koşullarının ve meslek geleneğinin ürünü

olan ahlaki-maneyi değerleri de bilmelidir (Oğuzkan,1988,62,63). Bir oğretmenin, mesleğinde başarılı olabilmesi için, oğretmenliğin gerekliliğine ve gerektirdiği eylem ve işlemlere inanması gerekir. Oğretmenin, içinde bu inancı taşıması mesleğine karşı olumlu bir tutum içinde olduğunu gösterir (Başaran, 1994, 114).

Oğretmen sadece bilgi aktaran kişi olmamalıdır, koruyucu, etkin ve ahlaklı insan olmalıdır (Yalın, Hedges ve Özdemir,1996,43). Oğretmenlik mesleği, idealist amaçlarla tercih edilmekte ancak gelirin düşük oluşu nedeniyle zamanla meslekten ayrılmalar olmaktadır. Çocuk sevgisi ve onları yetiştirme isteği oğretimde güçlü bir motivasyondur.

Gözütok'un (1998, 160-161), Robertson'dan (1996) aktardığına göre; oğretmen oğrencileri ile ilişkilerinde profesyonel yaklaşımı tercih etmeli, oğrencilerin oğrenme hakkını korurken, oğretmenin ve oğrencilerin hakları ve görevlerini bilerek hareket etmelidir. Profesyonel oğretmen davranışı, oğretmen ve oğrencilerin sorumluluklarını karşılıklı olarak bilmeyi gerektirir. Oğretmen ve oğrenci ilişkisinin temelini karşılıklı güven ve saygı oluşturmalıdır. Oğretmenler oğrencilerini asla istismar etmemelidir.

Oğretmenlerin eğitiminde, etik konusuna yer verilmesi çok eskilere dayanmakla birlikte, 1980 yılından beri daha belirgin olarak oğretmen eğitimi programlarında yer almaktadır. Oğretmenlere verilecek uygulamalı etik eğitiminde, kural ve ilkeler üzerinde durulmaktadır. Kural ve ilkeler etik karar almada çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Oğretmenlere etik karar alma yeteneği kazandırması nedeniyle kolaylık sağlamaktadır. Çünkü kural ve ilkeler doğruluğu önceden kabul edilmiş yargılardır. Oğretmenler etik kararlar alırken, uygun kural ve ilkelere dayanmalıdır (Nash,1991,163-173).

Etik kararlar verirken, daha önceki bölümlerde sözü edilen etik teorileri göz önünde bulundurmak doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir (Desensi

ve Rosenberg'in (1996,146), Josepheson'dan (1992) aktardığına göre; nitelikli bir karar almada kişiye rehber olabilecek bazı karakter alanları şunlardır:

- 1.Dürüstlük, sağlamlık, sözünü tutma ve sadakati içeren güvenilirlik,
- 2.Saygı,
- 3.Güvene layık olma, mükemmelliği arama ve kendine hakim olma sorumluluğu,
- 4.Adalet ve doğruluk,
- 5.Şefkat,
- 6.Çağdaş erdem ve yurttaşlık.

Kişisel ya da mesleki karar verme sürecinde bu alanların incelenmesi, etik dışı seçeneklerin farkına varılması ve elenmesi ve en sonunda etik seçeneğin seçilmesi önerilmektedir. Etik seçim yaparken değerler ve çıkarlar çatışırlar. Karar sürecinde ortaya çıkabilecek sosyal, mesleki, ekonomik baskılar kişide ikileme yol açabilir. Kişinin ahlaki ve sosyal sorumluluğu, karar ve eylemin sonunda başkalarına zarar verme olasılığını değerlendirmeyi de gerektirir (Desensi, Rosenberg, 146,1996).

Eğitim-Öğretimde Etik İlkeler

Öğretmenlik mesleğinin öğreticilik boyutu; alan bilgisi, genel kültür bilgisi ve meslek bilgisi ile donanmış olmanın yanı sıra mesleki ve etik ilkelere uyumu gerektirir. Etik ilkelerin temelini insan onuruna saygı gösterme oluşturur. Öğrencilerin kişisel haklarına saygı ve kişisel ilişkilerde eşitlik ilkesine uygun davranma öğretmenlik mesleğinin etik özellikleridir. Etik ilkelere uyan öğretmen, öğrencileri arasında hiçbir ayırım yapmadan onlara en iyi eğitim hizmetini verir (Gözütok,1998, 165).

Etik ilkeleri olmayan bir meslek yok gibidir. Üyelerinin davranışlarına rehberlik eden etik ilkeleri olmayan hiçbir meslek gerçekten var olamaz. Doktorların, avukatların, din adamlarının etik ilkeleri vardır. 1915 yılına

gelene kadar öğretmenlerin etik ilkelere sahip olduklarından pek söz edilmemiştir. 1915 den günümüze kadar, Kanada Ontario Eyaleti Eğitim Bakanlığı'nın ortaya koyduğu mesleki etik ilkeler, uygulayıcı ve kuramcılar tarafından tartışılarak eleştirilmiştir. Mesleki örgütler, bu ilkeleri öğretmenlik mesleğinin niteliğini yükseltmek için geliştirdiler (Campbell, 2000, 203-222).

Öğretmenliğin gerçek anlamda bir meslek olarak kabul edilebilmesi için, uygulanabilir etik ilkelerinin belirlenmiş olması gerekir. Etik ilkeler öğretim işini meslekleştirme ve bağımsızlaştırmada önemli bir rol oynamıştır. Etik ilkelerini belirleyen ve bunu uygulayan meslekler topluma güven verirler (Travers ve Rebore, 2000, 14).

Etik ilkeler olumlu ve olumsuz tanımlardan oluşabilir. Etiğe uygun davranan öğretmen davranışlarının neler olacağı olumlu (positive/proactive) ya da etiğe uygun olmayan davranışların neler olacağı olumsuz (negative / prohibitive) olarak iki türlü belirlenebilir. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'nden, National Education Association (NEA)'nın (1975) etik ilkeleri, biri hariç, diğerleri olumsuz olarak düzenlenmiştir(Campbell, 2000, 203-222).

Literatürde eğitimciler için açık ilkeler halinde ilk olarak ortaya konan mesleki etik ilkeler, ABD'nde National Education Association (NEA) tarafından 1929 yılında belirlenmiştir. NEA'nın etik ilkeleri 1970'li yıllarda geçerli hale gelmiştir. Bu ilkeler, belirlendiği ilk günden itibaren altı kez gözden geçirilip değiştirilerek 1975 yılında bugünkü şeklini almıştır (Travers ve Rebore, 2000, 147-148):

Eğitimciler etik standartlara sadık kalma sorumluluğunu kabul eder.

İlke I- Öğrencilere Bağlılık.

Eğitimci, toplumun etkili bir üyesi ve bir değer olarak, her öğrencinin potansiyelini ortaya koymasına yardım etmeye çaba gösterir. Bu nedenle eğitimci, araştırma ruhunu teşvik etmek, bilgiyi anlamak ve kazanmak ve amaçları kesin ifade etmek için çalışır.

Eğitimcinin öğrenci için uyacağı yükümlülükler,

1-Öğrenme sırasında öğrencinin bağımsız hareket etmesini engellemeye çalışmayacak.

2-Öğrencinin görüş açısının değişmesini makul olmadıkça geri çevirmeyecek.

3-Öğrencinin gelişmesini ve ilerlemesi ile ilgili ders konusunu şeklini kasıtlı değiştirmeyecek ve bozmayacak.

4-Öğrenciyi olumsuz öğrenme koşullarından korumak ya da sağlık ve güvenliğini sağlamak için gerekli çabayı gösterecek.

5-Öğrenciyi küçük düşürme ya da utandırmak için kasıtlı hareket etmeyecek.

6-Öğrenciyi/ye, a)herhangi bir programa almada

b)yararına olan bir durumu kabul etmede

c)burs için kolaylık sağlamada

ırk, cinsiyet, ulus, renk, politik ve dinsel inanç, sosyal ve kültürel düzey ve cinsel seçiminden dolayı geri çevirmeyecek.

7-Özel çıkarları için öğrencilerle mesleki ilişkilerinden yararlanmayacak.

8-Öğrenciler ile ilgili mesleki hizmet faaliyeti için elde edilen bilgileri yasal ya da mesleki zorunluluk olmadıkça açıklamayacak.

İlke II- Mesleğe Bağlılık.

Eğitim mesleği, halkın yüksek mesleki hizmet idealleri gerektiren sorumluluk ve güven ile yetki verdiği bir meslektir. Eğitim hizmetinin niteliğinin, ulus ve vatandaşları doğrudan etkilediği inancıyla, eğitimciler mesleki standartları artıracak, mesleki değerlendirmeyi sağlayacak cesaretlendirme havasını kurmak, eğitimde gerçek kariyere layık kişileri çekici koşulları gerçekleştirmek ve niteliksiz kişilerin meslek icrasını önlemek için her türlü çabayı ortaya koyar.

Eğitimcinin mesleği için uyacağı yükümlülükler,

1-İş başvurusunda kasıtlı olarak gerçeğe aykırı ifade ya da nitelikleri ile ilgili yanlış beyanda bulunmayacak.

2-Mesleki niteliklerini olumsuz ve kötü temsil etmeyecek.

3-Kişiliği, eğitim durumu ve diğer özellikleri yetersiz bireylerin mesleğe girmelerine yardım etmeyecek.

4-Mesleki bir kadro için adayların nitelikleri için kasıtlı olarak yanlış bilgi vermeyecek.

5-Eğitimci olmayan birinin yetkisiz öğretim yapmasına izin vermeyecek.

6-Meslektaşları hakkında mesleki faaliyet içinde elde edilen bilgileri yasal ve mesleki bir zorunluluk olmadıkça açıklamayacak.

7-Bir meslektaşı hakkında kasıtlı olarak, yasalara aykırı ya da olumsuz ifadede bulunmayacak.

8-Mesleki davranışlarını ve kararlarını etkileyecek ya da bozacak, zayıflatacak herhangi bir hediye, para bağıışı ve yardım kabul etmeyecek.

Terhart (1998), ABD'nden NEA'nın 1952 ve 1975'deki etik ilkelerini karşılaştırmıştır. 1952'deki etik ilkelerde; çocuk haklarını geliştirmek, toplumun ihtiyacı için eğitimli, nitelikli vatandaş yetiştirmek, öğretim mesleğinin temel görevi olarak belirtilmiştir. Etik ilkeler açıkça formüle edilmiştir. 1975 yılındaki etik ilkelerde ise toplumun beklentileri yerine, öğretim mesleğinin kendi kendini kontrol etmesi öne çıkmaktadır. İki temel unsur olarak öğrenci ve mesleğin kendisi yer almaktadır (Terhart, 1998, 433-445).

Kanada Newfoundland ve Labrador Öğretmenler Derneği'nin (Newfoundland And Labrador Teachers Association) etik ilkeleri, öğretmenlere olumlu ve olumsuz (yap/yapma) ifadeler içeren öneriler şeklinde düzenlenmiştir. NLTA'nın (Newfoundland And Labrador Teachers Association) etik ilkeleri ilk defa 1943 yılında, dokuz madde şeklinde ortaya kondu. 1977 yılında NLTA Mesleki İlişkiler Komitesi, bu ilkelerin gözden geçirilmesi gerektiğini belirtti. 1990 yılında, yeniden düzenlenen etik ilkeler, altı ayrı başlık altında (öğretmen-öğrenci, öğretmen-işveren, öğretmen-meslektaşlar, öğretmen-mesleki gelişme, öğretmen-mesleki örgütler, öğretmen-veliler), otuz madde şeklinde daha ayrıntılı hale getirilmiştir (NLTA, 2000).

1996'da Kanada Ontario Öğretmen Yüksekokulu Yönetmeliği, Eyalet Yasası kabul olarak edildi. Bu yönetmelik ile, öğrenci veli ve kamuoyu sorumluluğu bir bütünlük içerisinde güçlendirildi. 1997'de bu yönetmelikte yer alan mesleki yanlış davranışlar ile ilgili tanımlamalar, yüksekokul

öğretmenleri tarafından onaylanmıştır. Yönetmelik üç ana bölümden oluşmaktadır: 1-Yanlış mesleki davranışlarla mücadele, 2-Uygulamanın ölçütleri, 3-Öğretim mesleği için ilkeler. Yönetmelikte tanımlanan yanlış davranışlara verilen cezalar, kınamadan, öğretmenlik sertifikasının iptaline kadar değişmektedir. Cezalandırılacak davranışlar, mesleki niteliklerle ilgili yanlış bilgiler verme, mesleği hatalı standartlarda sürdürme, öğrenciler hakkında gizli bilgileri açıklama ve açıklanmasına izin verme, öğrenciye fiziksel, cinsel, sözlü, psikolojik ve duygusal saldırıda bulunma olarak belirtilmiştir. Yönetmeliğin uygulandığı ilk disiplin kurulu toplantısında, sekiz öğretmen suçlu bulunarak öğretmenlik sertifikası iptal edilmiştir. Böylece bu öğretmenlerin, Ontario Eyaleti içinde öğretmenlik sertifikaları geçersiz hale gelmiştir (Campbell, 2000, 203-222).

Eğitim kurumlarında etik ilkelere uyması beklenen yalnızca öğretmenler değildir. Başta okul yöneticilerinin etiğe uygun davranmaları gerekir. Calebrese'ye (1988,16) göre, okul müdürlerinin uyması gereken başlıca etik ilkeler şunlardır:

- a)Toplumun bütün üyelerine saygılı olmak,
- b)Farklı kültür ve fikirlere hoşgörülü olmak,
- c)Kaynakları eşit olarak dağıtmak.

Senemoğlu (2001, 214) tarafından yapılan bir araştırmada öğrenciler, başarılı bir öğretmende aranan özellikleri, öğrencilere dostça sıcak ve arkadaşça davranma, sevgi ve saygı duyma; öğrencileri güdüleme ve dersin önemini benimsetme olarak belirtmişlerdir. Bu özellikler aynı zaman da etik davranışa sahip öğretmende bulunması gereken özelliklerdir.

Öğretmenlerin etik ilkeleri uygulamalarında bazı güçlükleri ortaya çıkabilir. Öğretmenin ahlaki ikileme düşmesi, kişisel değerleriyle ve üstlendiği rollerle çatışma yaşaması her zaman olasıdır. Öğretmen, öğrenci, okul ve meslektaşları ile ilişkilerinde ilkeli davranma ile kendi değerleri arasında denge kurmaya çalışır. Bu anlamda etik davranış güç bir iştir. Öğretmenin doğru olanı yapmak, adil, dürüst, yardımsever olmak gibi etik davranışı

oluşturan özelliklere sahip olması çatışmayı azaltacaktır (Frank, 1996, 29-36).

Bazı ülkelerde öğretmen meslek dernekleri ya da birlikleri tarafından uyulması istenen meslek ilkeleri ve kuralları belirlenmiştir. Ülkemizde ise öğretmenlik meslek ilke ve kuralları henüz tartışılmaya başlanmıştır. Öğretmenlik mesleğinin değer sistemi belirlenmediği için kişisel değerler ile hareket edilmektedir. Bu nedenle de verilen eğitim hizmetinin doğru ve yanlış ölçütlerine göre değerlendirmesini yapmak zor olmaktadır (Tezcan, 1997, 233-234). Öğretmenlerin eğitimin amaçlarını gerçekleştirecek yeterliklere sahip olmaması eğitimin amacı ve işlevlerine uygun değildir. Öğretmen açığını kapatabilmek için yükseköğretim mezunu herkesi öğretmen olarak atanmıştır. Meslekten olmayan bu öğretmenler, yetiştikleri alanda iş bulduklarında öğretmenlikten ayrılacaklardır (Adem, 2000, 145). Fakülte diploması olan herkesin öğretmen atanarak, öğretmen kalitesinin düşürülmesi, etik bir dışı uygulamadır. Bu uygulama, Türk Eğitim Sisteminde etik ilkelerin belirlenmesi ve uygulaması gerektiğini ortaya koymaktadır (Pehlivan, 1998, 133).

Eğitimde etik ilkelerin belirlenmemiş olması olumsuzluklara yol açtığı gibi bazen de etik ilkelerin varlığı sakıncalı durumlara yol açabilir. Terhart (1998), üç ülkeden, eğitimle ilgili üç meslek kuruluşunun, (ABD'den National Education Association, 1972 ve 1975), (İsviçre'den Swiss Teacher Association 1994) ve (Almanya'dan The Self-Commitment of Educators, 1993) eğitim etiği ilkelerini incelemiştir. Açık ve kesin ifade edilmiş etik ilkelerin, olumsuz yanlarının olumlu yanlarından daha fazla olduğunu belirterek şu sonuçlara varmıştır (Terhart, 1998, 433-445):

1-Öğretmenlerin etik ilkelere sahte bir bağlılık içinde olması tehlikelidir. Mesleki yeterlik ve saygınlık kazanma sürecinin sonucu olduğu için, etik ilkeleri öğrenmeyi saçma bulabilirler.

2- Öğretmenler, yöneticiler, ana ve babalar ve kamuoyu formüle edilmiş etik ilkelerin mükemmel olduğunu düşünebilirler. Açık ve kesin ifade edilmiş etik

çekicidir. Fakat kurallara uygun düzenlemeler deneyime dayalı tanımlamalarla karışmış olmamalıdır.

3- Toplumdaki değişikliklerin bir parçası olduğundan, eğitim ve öğretim mesleğindeki yapılacak ve yapılmayacak davranışlar da değişikliğe uğrar. Formüle edilmiş etik ilkeler de, değişen/gelişen değerler ve eğitim kültürü ile bağlantısını kaybetme riski taşır.

4- Okul yönetiminin elinde etik ilkeler, mesleki özerkliğin kendi kendine uygulanma niteliğini yitirebilir ve denetim aracı haline gelebilir . Mesleki özerkliği güçlendirmek için geliştirilmiş ve formüle edilmiş meslek etiği, keyfi ve kontrol edilemez bir düzenlemeye dönüşebilir.

Etik ilkeleri düzenlerken yukarda sıralanan sakıncaları dikkate almakta yarar vardır. Etik ilkelerin benimsenip uygulanması kadar düzenlenmesi de önemlidir.

Beden Eğitimi Öğretmenlik Mesleği

Bu başlık altında beden eğitimi, beden eğitimi öğretmeni, beden eğitimi öğretmenin niteliği ve eğitimi kavramları ele alınmıştır.

Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitimi kavramı, yakın bir zamana kadar bedensel egzersiz olarak, günümüzde ise hareket eğitimi olarak nitelendirilmiştir (Grössing,1992, 47). Beden eğitimi, genel eğitim sistem ve yöntemlerine uygun olarak bireyin fiziksel ve ruhsal niteliklerini, hareket yoluyla planlı olarak geliştirip yaşantıya dönüştüren bir süreçtir (Sarıalp, 1990, 1). Beden eğitimi etkinlikleri çocukların hareket etme, motorsal beceriler yoluyla yaşantılar edinme, mücadele etme ve takdir edilme, başka çocuklarla oynamak gibi ihtiyaçlarını karşılar. Beden eğitiminin temel amacı, çocukların bilişsel, devinişsel ve duyuşsal gelişimlerini en üst düzeye çıkarmaktır (Tamer,1987,9).

Beden eğitimi dersi eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır. Öğrenciyi meşgul etmek için diğer ders programlarına eklenmiş gereksiz bir ders değildir (Bucher,1983,8). Beden eğitimi dersinin temel amacı, her bireyin fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini sağlamış olarak demokratik toplumda yer almasına katkıda bulunmaktır. Bu derste çocuk; fiziksel yeterliğini en üst düzeyde geliştirir ve sürdürür, yararlı bedensel beceriler geliştirir, toplumda görev almaya istekli olur, bedensel etkinliklerden hoşlanır (Kirchner, 1971,8). Bir başka yazara (Özmen, 1999, 29) göre de beden eğitimi dersinde çocuk:

- 1-Beden eğitimi etkinlikleri ile kendini tanır ve tanıtır.
- 2-Yeteneklerini geliştirir, sınırlı ve güçlü yönlerini geliştirir.
- 3-Vücuduna karşı bilinçlenir.
- 4-Beceriler kazanarak organizmasını en etkili bir biçimde kullanmasını öğrenir.
- 5-Sağlıklı ve mutlu yaşam için gerekli bilgi, beceri, alışkanlık ve kişisel-toplumsal davranışlar kazanır.

Beden eğitimi uzun süreli yaşam kalitesi sağlamak amacıyla, bireye fiziksel ruhsal ve sosyal beceriler kazandıran bedensel etkinlikleri içine alan bir süreç olarak tanımlanabilir(Lumpkin,1990, 8).

Beden eğitiminin bireyin fiziksel gelişimine etkisi. Bireyin fiziksel gelişimine katkıda bulunmak beden eğitimi programında çok öne çıkan bir amaçtır. Eğitimin başka alanları fiziksel gelişime bu kadar katkıda bulunmaz. Hareket etmek insanın doğasında vardır. Vücudun hareketini sağlayan kas, kemik ve eklemler düzenli yapılan hareketlerle güçlenir. Beden eğitimi etkinlikleri ile çocukların organik sistemlerinin daha iyi gelişmesi sağlanır. Beden eğitimi etkinlikleri düzenli yapıldığında, vücudun fiziksel uygunluğu ve dayanıklılığını geliştirerek verimliliği artırır (Gökmen,1988,60). Fiziksel gelişim çocuğun toplumsal yaşamını doğrudan etkiler. Örneğin, yaşlarına göre sağlıklı bir fiziksel gelişme gösteren çocuklar, oyun ve spor gibi etkinliklerde

akranlarıyla eşit koşullarda yarışır. Fiziksel yönden iyi gelişmemiş çocuklar, bu tür etkinliklerde yetersiz kalır ve gruptan atılır (Yavuzer, 1999, 36).

Beden eğitiminin bireyin psikomotor gelişimine etkisi.

Psikomotor gelişim, bireyin organlarının işleyişini denetim altına alarak, bedenin birkaç kısmı birlikte ve eşgüdüm halinde çalışmasının gelişmesi demektir (Gökmen, Karagül ve Aşçı, 1995, 5-6). Çocukların psikomotor gelişimine en çok katkıda bulunan alan yine beden eğitimidir. Psikomotor gelişim sonucunda çocuk, daha az enerji harcayarak daha estetik, esnek, kolay ve verimli bir biçimde hareket edebilir (Gökmen, 1988, 60). Psikomotor gelişim koşma, sıçrama, tırmanma, yakalama, takla atma gibi spor becerileri ile ilgilidir. Beden eğitimi programının temelini oluşturan bu beceriler çocuğun bir bütün olarak gelişmesine hizmet eder (Tamer, 1987, 6).

Beden eğitiminin bireyin zihinsel gelişimine etkisi.

Zihinsel gelişim, bireyin çevreyi, dünyayı anlama, düşünme etkinliklerinin gelişimi demektir (Senemoğlu, 2000, 90). Öğrenme, anlama ve sorun çözme etkinliklerine katılan bireylerde zihinsel gelişimin daha hızlı olduğu görülür. Beden eğitimi etkinlikleri ile ilgili bilgilerin de öğrenilmesi gerekir. Bir vücut hareketinin izlenmesi, anlatılması, kavranması ve hareketi yapabilmek için planlama yapma, uygulamaya geçme zihinsel bir faaliyettir (Tamer, 1987, 6).

Beden eğitiminin bireyin duygusal ve toplumsal gelişimine etkisi.

Toplumsal gelişme, bireyin grubun kural ve değerlerine uymayı öğrenmesi ve bu değerler düzenini benimsemesi ile ortaya çıkar (Yavuzer, 1999, 50). Beden eğitimi etkinlikleri de toplumsal bir deneyimdir. Bu etkinliklere katılan birey duygularını da ifade olanağı bulur. Beden eğitimi etkinlikleri ile öğrenciler bir arkadaş grubu edinerek, bu grup içinde kendilerini gerçekleştirme fırsatı elde ederler. Böylece çocuğun fiziksel gelişimi yanında toplumsal gelişimi de sağlanmış olur (Tamer, 1987, 6).

Spor çocuğun, çevresini tanıması ve iletişim kurabilmesine yardımcı olmaktadır. Toplumsal yöndeki olumlu etkiler, çocuğun duygusal ve sosyal

açından da sağlıklı büyümesine yardımcı olmaktadır. Sporun toplumsal yaşamdaki bu önemi nedeniyle, bir çok ülkede, beden eğitimi derslerine önem verilmiştir. Eğitimin genel ve özel amaçlarının beden eğitimi dersleriyle kazandırılması hedeflenmiştir (Açıkada ve Ergen,1990, 212).

Beden eğitimi dersinin amacı doğuştan yetenekleri olanları ortaya çıkarıp eğitmek, beceri kazandırmak değil, bireyi sosyal, fiziksel, ruhsal bütünlüğünü koruyacak şekilde donatmak ve eğitmektir (Anderson, 1999, 49-57).

Okul beden eğitimi programları, yaşamın bedensel hareketlere bağlılığı üzerine odaklanır. Beden eğitimi ders programları, çocuğun temel motor becerilerini çeşitli oyun ve hareketler ile geliştirmeyi amaçlar (Bucher ve Wuest, 1999, 6). Bulunduğu yaş dönemi nedeniyle en hareketli dönemlerinde olan çocuklar, hareket gereksinimlerini beden eğitimi derslerinde karşılayabilirler. Beden eğitimi dersi, çocuğun ve gencin çeşitli oyun ve yarışmalar ile başarı, neşe sevinç gibi doğal gereksinimlerine yanıt verir (Özmen,1999, 8). Çocuk, içinde bulunduğu psiko-sosyal gelişim evresi nedeniyle, gücünü akranları arasında denemek ister, onlarla yarışmaktan zevk alır. İnsanın yaşamı boyunca gereksinim duyacağı, hareket alışkanlığını kazandırmak okulun en önemli görevlerinden biridir (Grössing, 1992, 53). Okullarda düzenlenen yarışmalarda ve değişik spor dallarında yetenekli çocuklara kendini deneme şansı verilir. Bu arada beden eğitimi dersinde değişik uygulamalarla çocuğun dayanıklılık, sürat, beceri ve hareketlilik gibi özellikleri geliştirilerek, ilerde spor yapacak biçimde yönlendirilir (Muratlı, 1997, 3).

Beden Eğitimi Öğretmenliği

Beden eğitimi öğretmeni, beden eğitimi dersi öğretim programlarını uygulayabilecek, alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültüre sahip, ilköğretim ve lise dengi okulların beden eğitimi dersleri ile okul içi ve okul dışı etkinliklerine özgü eğitim ve öğretim görevlerini yerine getirmekle görevli özel bir uzmanlık mesleğidir (YÖK, 1998, 95-100; MEB, 1997b, 186; Kocaoluk, 1985, 84).

Beden eğitimi öğretmeninin mesleki çalışmaları beş başlık altında toplanmıştır (MEB,1997b,188): 1-Beden eğitimi dersiyle ilgili konular (ders uygulamaları). 2-Okul içi ve okul dışı spor kolu çalışmaları (sınıflar, gruplar ve okullar arası çeşitli spor karşılaşmaları). 3-Okul dışı etkinlikler (okul dışındaki genç ve yetişkinlerin spor etkinliklerine katkıda bulunma). 4-İzcilik çalışmaları. 5-Beden eğitimi dersinde ders alanı olarak kullanılan yerlerin bakımı.

Çocuğu spora yönlendirmede beden eğitimi öğretmeni temel etkindir. Bu açıdan beden eğitimi öğretmeni çocuğun okul yaşamında önemli bir yer tutar. Beden eğitimi öğretmeni ülke sporuna yönelik çalışmalarda bulunur. Okul takımlarında başarılı olan öğrenciler, ileride ulusal takımlarda, kulüp takımlarında elit sporcu olarak yer alır. Bu açıdan geleceğin başarılı sporcularının bir kısmı beden eğitimi öğretmenleri tarafından ortaya çıkarılır, yetiştirilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrenciler arasından yetenekli öğrencileri seçerken dil, din, ırk, cinsiyet ayrımı gözetmemesi beklenir. Yetenek seçiminde vereceği kararların adil ve dürüst olması gerekir (Karaküçük, 1989, 39).

Çocuklara yaptırılacak bedensel etkinliklerde, onların kapasitesi göz önünde tutulmalıdır. Çocuğa uygulanacak antrenman programı, çocuğun fiziksel gelişim düzeyi, kemik ve eklem yapısı dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Çocuk "boyu küçük, kilosu düşük" yetişkin olarak değerlendirilmemelidir. Yetişkinlere uygulanan antrenman programlarının, kısaltılarak çocuklara uygulanması doğru değildir. Gelişim devresini tamamlamamış çocuklarda, aşırı yüklenme ve tek tip antrenmanlar sakatlıklara yol açmaktadır (Açıkada ve Ergen, 1990,224). Beden eğitimi öğretmenleri, okul takımlarında yer alan öğrencileri, spor karşılaşmalarına hazırlarken antrenman programının çocuğa göre olmasına dikkat etmelidir.

Günümüzün koşulları gereği çoğu beden eğitimi öğretmeni, kalabalık sınıflarda, yer ve zamanın sınırlı olduğu ortamlarda eğitim yapmak zorundadır. Bu nedenle öğretmenler etkililiklerini verimli sürdürebilmek için öğretim yöntemlerini ve süreçlerini gözden geçirmek zorundadır. Zaman ve enerjilerini etkili kullanmalı, öğrenci gereksinimlerini dikkate alarak hareket etmelidirler (Ballinger, 1993,13-20).

Beden eğitimi öğretmeni sınıfta özerk hareket etmek için çeşitli yollara başvurma hakkına sahiptir. Programda belirtilen konu sürelerini değiştirebilir, ya da bir branşa daha fazla ağırlık verebilir. Örneğin ritmik jimnastik yerine basketbol branşına fazla yer verebilir. Ya da bir branş içindeki becerilerden birine, örneğin; basketbolda ikili savunma yerine, top sürmeye ağırlık verebilir. Ya da programdaki tüm konuları işlemek yerine, öğretim yılını büyük bir kısmını mini futbol turnuvaları düzenleyerek geçirebilir. Burada karar verecek öğretmenin, geçmiş yaşantısı, meslekî sorumluluk anlayışı, meslek felsefesi ve deneyimleri rol oynar. Bazı beden eğitimi programları beceri kazandırmaya ağırlık verir. Oysa erken çocukluk döneminde, oyunlara, eğlenceye, eğitsel oyunlara yer vermek gerekir. Çoğu öğrenci beden eğitimi dersinin sporda yetenekli çocuklar için olduğunu düşünür. Öğretmen sınıftaki özerklik hakkını, bu şekilde düşünen öğrencileri derse katabilmek için gerekli önlemleri almada kullanmalıdır (Anderson, 1999,49-57).

Öğretmenin öğrencilerle ilişkilerinde üç rolü vardır; bunlar öğreticilik, yöneticilik ve kişisel rolleridir. Beden eğitimi öğretmeni sınıftaki etkililiğini artırmak için bu rolleri öğrenmek ve bu rollerin gerektirdiği özel becerileri uygulamak zorundadır. Bu rolleri sırasıyla şu şekilde açıklayabiliriz (Ballinger, 1993, 13-20):

Öğretici olarak öğretmen. Öğrencinin yardım gereksinimini karşılarken öğrenme merkezli ve uygun zamanda görev vermeli ve beceriye göre gruplar oluşturmalıdır. Öğrenciler, üstün yeteneklilerle yarışmaya zorlanmamalı, başarısız duruma düşürülerek utandırılmamalıdır. Çocuğa güven duyabileceği olumlu bir çevrede, gücünün yettiği fırsatlar yaratarak tek başına hareket yaptırılmalıdır.

Yönetici olarak öğretmen. Öğretmenler çocuklara yeni beceriler öğretmeden önce onların temel psikolojik doyum ve güvenlik gereksinimlerini karşılamalıdır. Güvenli bir öğrenme ortamı yaratmak için örneğin; korkuya kapılan öğrencinin kendini güvende hissedebileceği önlemler alınmalı, şişman çocukların kişisel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde davranmalıdır.

Öğretmenin kişiliği. Öğretmenin kişilik özellikleri öğrencinin öğrenmesinde etkilidir. Öğretmen arkadaşça davranmalı, emirleri saygılı, kişiliği güvenilir olmalıdır. Empatik davranarak sorunları öğrencinin bakış açısından anlamaya çalışmalıdır. Doğru bulmadıkları davranışları eleştirirken, çabuk karar vererek öğrenciyi damgalayıp ayırım yapmamalıdır.

Beden eğitimi öğretmeni, sınıf içi görevlerinin yanı sıra antrenörlük, okul içi ve okul dışı etkinliklerde yöneticilik görevi yapar. Beden eğitimi öğretmeni bu görevlerini yerine getirirken, fiziksel görünümü, sağlıklı yaşama biçimi ile öğrencilerine ve topluma örnek olma sorumluluğu ile yükümlüdürler. Yalnız okul içinde değil okul dışında da öğrencilerinin örnek alacağı davranışları ve yaşama biçimini sergilemelidirler (Harrison ve Blakemore,1992, 58).

O'Bryant, O'Sullivan ve Raudensky (2000,177-193) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre; beden eğitimi öğretmenliği programlarına devam eden öğrencilerin, bu mesleği seçmelerinde çocuklara öğretme sevgisi antrenörlükten daha etkili olmaktadır. Öğretmen adayları beden eğitimi öğretmenin rollerinin, bedensel hareket modeli olma, öğrencilerin özsaygılarının gelişmesine katkıda bulunmak, sınıftaki bütün öğrencilerin derse katılımını motive etmek için ders öğretimini planlama olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir.

Saracaloğlu'nun (1992), 216 beden eğitimi ve spor bölümü öğrencisinin görüşlerine dayalı olarak yaptığı araştırma sonuçlarına göre; beden eğitimi öğretmeni yetiştiren okullarda, öğretmen adaylarına yeterli

düzeyde mesleğe yönelik tutum kazandırılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Saracaloğlu,1992,10-26).

Beden eğitimi öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikler konusunda, Demirhan, Coşkun ve Altay (2000,176) tarafından yapılan araştırmada, 106 beden eğitimi öğretmeni, 157 öğretim elemanı, 240 stajyer öğrenci ve 12-14 yaş grubu 309 öğrencinin görüşlerine başvurulmuştur. Beden eğitimi öğretmenleri, öğretim elemanları ve stajyer öğrenciler, beden eğitimi öğretmeninde bulunması gereken en önemli niteliği, mesleki bilgi ve becerilerin yeterli olması olarak belirtirken, 12-14 yaş grubu öğrenciler ise, öğrencileri her konuda anlama olarak belirtmiştir.

Beden eğitimi öğretmeni adaylarının değerler sistemi ile ilgili, Gürkan, Çamlıyer ve Saracaloğlu (2000, 35-52) tarafından, 336 Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu öğrencisi üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, beden eğitimi öğretmeni adaylarının en çok önem verdikleri beş temel değer, "aile güvenliği", özgürlük", "kendine saygı", "barış içinde bir dünya", "akıl ve bilgelik" tir. Öğretmen adaylarının en çok önem verdikleri aracı beş değer ise, "dürüstlük", "bağımsızlık", "sorumluluk sahibi ", "mantıklı" ve "entelektüel" olarak sıralanmaktadır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri hakkındaki 3289 Sayılı Yasa'nın 32. Maddesine göre (Resmi Gazete, 1986, No: 19120); beden eğitimi öğretmenleri resmi mesailer dışında, Gençlik ve Spor Teşkilatı'nda, antrenör, uzman ve danışman olarak görev alabilirler. Mevcut yasalar beden eğitimi öğretmenlerinin okul dışında, spor kulüplerinde, Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'nün spor okullarında, antrenörlük ve hakemlik yapmalarına olanak tanımaktadır. Beden eğitimi öğretmeni bu tür görevleri yerine getirirken görev yaptığı okuldaki öğrencileri ile karşılaşabilir. Böyle durumlarda tarafsızlığını yitirmemeli, öğrencisinin aleyhine ya da lehine haksız davranışlar sergilememelidir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri

Öğretmenlik mesleğinin son yıllarda yaşadığı değer kaybı ile birlikte beden eğitimi öğretmenlerinin saygınlığı ve etkinliği önemli bir konu olarak gündeme gelmiştir (Açıkada,1997, 147). Beden eğitimi öğretmenlerinin görevlerini gerçekleştirirken hizmet ideallerini korumak, meslek içi rekabeti düzenlemek ve verilen hizmetin niteliğini yükseltmek için beden eğitimi öğretmenlerine özgü mesleki etik ilkelerin belirlenmesine ihtiyaç vardır.

Beden eğitimi öğretmenleri okulda ve spor alanlarında öğrencilere sahip olmaları gereken değerleri kazandırırken etik kararlar vermekle karşı karşıyadır (Harrison ve Blakemore, 1992, 60). Bu kararlar etik ilkelere göre değerlendirilir. Beden eğitimi öğretmenleri için, literatürde bilinen ilk etik ilkeler 1950 yılında AAHPER (American Alliance for Health, Physical Education and Recreation) mesleki etik kurulu tarafından önerilerek "Journal of Physical Education Recreation" (1950, 323-324)'da yayınlanmıştır (Resick, Seidel and Mason, 1975, 94-95):

AAHPER, üyelerine yol göstermek amacıyla aşağıdaki ilkeleri önerir.

1) AAHPER, beden eğitimi öğretmenleri, öğretim mesleğinin üyeleri olmasından dolayı, Ulusal Eğitim Derneği (National Education Association) tarafından kabul edilmiş Öğretmenler İçin Etik İlkeleri koşulsuz onaylar.

2) Beden eğitiminin amacı bireysel gelişimi en iyi şekilde sağlamaktır. Bu nedenle beden eğitimi öğretmenleri, gençliğin bedensel gelişimini sağlayacak sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimi artıracak programları yürütür.

3) Demokratik bir toplumda her çocuk, olanaklardan yararlanmak, planlı etkinliklere katılmak için öğretmenin zaman ayırması hakkına sahiptir. Beden eğitimi öğretmenleri, yetenekli öğrencilerin aktiviteler için aşırı zaman ayırmaları teşvik edilerek ihmal edilmelerine karşı koymalıdır.

4) Bir öğretmenin öğrencileri ile mesleki ilişkisi, kişisel bilgi alışverişini gizlilik içinde yürütmeyi gerektirir.

5) Beden eğitimi öğretmeni, öğrencilerin gelişiminde arkadaşça ilişkisini sürdürmeli, bu yakınlık etkili öğretim ve mesleki saygınlık için zararlı davranışlardan uzak durarak olmalıdır.

6) Öğretmenin kişisel yaşamı etik ilkelere örnek olmalı ve çocukları iyi bir yaşam için ve sağlığa yararlı aktivitelere motive etmelidir.

7)Etkili öğretimi organize etmek için beden eğitimi öğretmeni, karşılıklı dürüstlük anlayış ve saygı temelinde mesleki derneklerle ilişkisini sürdürmelidir.

8) Beden eğitimi öğretmeni, okuldaki eğitimle ilgili bütün işlerde tam işbirliği yapmalı bencil olmamalıdır. Okulun diğer öğretmenleriyle bir bütün olmalı onlardan ne ayrıcalık ne de ödül beklemelidir.

9) Okulda ve eğitimde karşılaştığı sorunlara yaklaşımında yönetime, doğru anlamayı sağlayacak tarzda davranmak beden eğitimi öğretmeni için bir yükümlülüktür.

10) Kişisel eğitiminde ilerleme için çaba göstermek ve beden eğitimi program uygulamalarında kendini geliştirmek beden eğitimi öğretmenin görevidir.

11) Mesleki etik, fedakarlık amacının kişisel çikardan ağır basması demektir. Bu yüzden beden eğitimi öğretmeni, kişisel yükselmesi için takımlarının başarısıyla övünmekten kaçınmalıdır.

12) Beden eğitimi ve sporla ilgili araç gereç ve diğer ticari ürünleri kişisel kazanç için onaylamak ya da eğitime aykırı herhangi bir şeyi desteklemek etik dışı kabul edilir. Ayrıca okul tarafından satın alınan araç gereç, materyal ve malzemedan kişisel kazanç sağlamaz.

13) Çocuk ve gençlerin büyüme ve gelişmesine katkıda bulunmak için onları gerçekten anlamak beden eğitimi öğretmenin sorumluluğudur. Anlamayı başarmak için okul, aile ve toplum ile ilişkileri güçlendirmek ciddi çaba harcamak gerekir.

14) Daha iyi bir yaşam için toplumu ilgilendiren olaylardan haberdar olmak, toplumsal olaylara katılmak her beden eğitimi öğretmenin görevidir. Öğretmen çeşitli gençlik ve çocuk merkezlerinde görev almalı bir vatandaş olarak, yetişkin bir lider olarak çalışmalara katılmalıdır.

15) Beden eğitimi güçlü yerel ve ulusal resmi kurumlarda geliyeceğinden, beden eğitimi öğretmeni genel eğitim ve beden eğitimi

alanlarında meslek örgütlerine aktif katılmak ve üye olmakla yükümlüdürler.

16) Beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumların, öğretmen adaylarının eğitime katılmasında mesleğe, topluma ve ulusa karşı etik sorumluluğu vardır. Bu yükümlüğü gerçekleştirmek için ders programları öğretmenlik mesleğinin yüksek standartları ile uyumlu olmak zorundadır.

17) Beden eğitimi öğretmenleri aldıkları mesleki hizmeti, Amerikanın geleceği için geri vermelidir. Beden eğitimi öğretmenlerinin alanları ile ilgili uygulamaları, öğretmen ve öğrencilerin anlamalarına ve öğrenmelerine yardımcı olma mesleki yükümlükleri vardır.

Yerli ve yabancı literatüre dayanılarak, beden eğitimi öğretmenleri için profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında oluşturulan etik ilkeler aşağıda verilmiştir (Pehlivan, 1998, 173-177, Travers ve Rebore, 2000, 147-148, Resick ve diğerleri, 1975, 94-95).

A- Profesyonellik. Beden eğitimi öğretmenleri,

1- Öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate almalıdır.

2 - Şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verir.

3- Müsabakalarda kaybetmeyi, kazanmak gibi doğal kabul etmelidir.

4- Meslektaşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde olmalıdır.

5-Mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmalarına yardımcı olmalıdır.

6- Öğrencilerine şiddete dayalı bir saldırıda bulunmamalıdır.

7-Müسابakalarda başarısız olan sporcu öğrencilere anlayış göstermelidir.

8- Derslerinde öğrencilerde ortaya çıkabilecek bedensel rahatsızlık, susuzluk ya da halsizlik gibi durumlarda gerekli önlemleri almalıdır.

9- Okulun olanaklarını bir grup öğrenciye tanımaktan çok, bütün öğrencileri spor etkinlikleri içine sokan, çalışmalara yer vermelidir.

10- Okulun araç gereç ve tesislerinden bütün öğrencilerin eşit yararlanmasını sağlamalıdır.

11- Notu bir baskı aracı olarak kullanmamalıdır.

12- Sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etmelidir.

13- Sporda disiplini, kazanmaya tercih etmelidir.

14- Öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranmalıdır.

B- Sorumluluk. Beden eğitimi öğretmenleri,

1- Öğrencilerinin doğru davranışını ödüllendirmelidir.

2- Öğrenci başarısını nesnel(yansız) olarak değerlendirmelidir.

3- Ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin uymasına özen göstermelidir.

4- Öğrencilerinin sağlığına ve güvenliğine sportif başarıdan daha fazla önem vermelidir.

5- Sporcu öğrencilerinin transferlerinde kendi çıkarını gözeterek aracılık yapmamalıdır.

6- Özürü öğrencilerin derse katılımını sağlamak için onlara özel ilgi göstermelidir.

7- Beden eğitimi dersini genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görmelidir.

8- Öğrencilerinin ders içinde görüşlerine değer vermelidir.

C- Dürüstlük. Beden eğitimi öğretmenleri,

1- Sporcu öğrencilerini küçük düşürücü konuşmalar yapmamalıdır.

2- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermemelidir.

3- Öğrencileriyle ilgili özel bilgileri sır olarak saklamalıdır.

4- Sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklamalıdır.

5- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırmamalıdır.

D- Saygı. Beden eğitimi öğretmenleri,

1- Kulüp transferlerinde sporcu öğrencilerinin eğitimini ve sağlığını dikkate almalıdır.

2-Müsabakalara katılacak sporcu öğrencilerin diğer derslerini aksatacak uygulamalardan kaçınmalıdır.

3- Öğrencilerine hakaret etmemelidir.

4- Rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmamalıdır.

5-Meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıcı davranmamalıdır.

Beden eğitimi öğretmenin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutunda yer alan bu mesleki etik ilkelere uymaları beklenir. Böylece beden eğitimi öğretmenlik mesleğinin saygınlığı korunabilir ve öğretmenden hizmet alan öğrenci ve velileri ona daha çok güvenirler

Spor yalnızca kazanmak değildir. Öğrencilere toplumun ortak değerlerini öğretmede araç işlevi de görür. Öğretmen beceri geliştirmede, fiziksel uygunluk ve etik rolü için iyi bir model olmak zorundadır. Etiğe uygun davranan vatandaşlar yetiştirmenin yolu, öğrencilerin kendilerine bu konuda örnek alacağı öğretmenlerin bulunduğu okullardan geçer. Doğru ve yanlış ayırt edebilen öğrenciler, doğru davranış sergileyen, yanlış davranıştan kaçınan ve onu yargılayan öğretmenler eliyle yetiştirilir (Hatten, Dcheff, Lynch ve Foy, 2001,12-13).

Mesleğe yeni başlayan bir öğretmenin, olumsuz uygulamalarını gören diğer öğretmenlerin meslek etiği gereği ona yardım etmeleri gerekir. Deneyimli bir öğretmen özellikle mesleğe yeni başlayan bir meslektaşının yanlış davranışını ya da zayıf, yetersiz öğretim uygulamasını düzeltmek amacıyla yardım yapmaya zorunludur. Ona profesyonelliğin gereği eleştiri ve

öneri yapmak durumundadır. Örneğin; spor salonundaki çeşitli aletlerin kullanımını dikkatli olmayı gerektirir. Acemi bir öğretmen öğrencilerin bu aletleri kullanırken yaralanacaklarını varsayarak tehlikeli durumları önlemek için, bütün tesisi kilit altında bulundurmak yoluna gidebilir. Bu öğretmeni uyararak, öğrencileri tehlikeden korumanın başka yolları olduğunu anlatmak gerekir. (JOPERD,1996,16-21).

Beden Eğitimi Öğretiminde Etik Dışı Davranışlar

Beden eğitimi öğretmenlerinin uymaları beklenen mesleki etik ilkeler, profesyonellik, saygı, dürüstlük, adalet, sorumluluk, hoşgörü boyutlarından oluşmaktadır (Aydın, 2001, 49-55). Toplum; öğrenci velileri, öğrenciler, okul yöneticileri ve meslektaşları beden eğitimi öğretmeninden spor alanlarında, okul içinde ve dışında meslek etiğine uygun davranmalarını bekler. Ancak uygulamada bunun tersi örnekler görülmektedir.

Mesleğinde kendini yenileyemeyen mesleki ideallerini yitirmiş öğretmenlerin bir süre sonra amaçsız, plansız ders işlemeye başlayarak, “at topu oynasın” (throw out the ball) anlayışı ile hareket ettiği görülebilmektedir (Ballinger, 1993, 13-20)

Sportif etkinlikler, ilköğretim çağındaki öğrencilerin çoğunluğunun en çok sevdiği etkinliklerden biri olarak tanımlanmaktadır. Okullar arası spor karşılaşmalarında spor eğitsel amacından uzaklaşmaya başlamıştır. Zaman zaman yapılan araştırmalar okul sporunda, eğlence boyutunun, kazanmaktan daha önemli olduğunu ortaya koymuştur. Amerikan Beden Eğitimi Akademisi'nin yaptığı çalışma sonuçlarına göre, okullardaki spor etkinliklerinde etik suistimaller giderek artmış, ne pahasına olursa olsun kazanmak düşüncesi (winning at any rate), kural haline gelmiştir. Okullardaki ders programlarının yarışmayı ve kazanmayı aşırı vurgulamasının bu duruma yol açtığı ileri sürülmüştür. Bu nedenle etik ilkeler ve davranışlar okul beden eğitimi programlarında mutlaka yer almalıdır (Willgose,1984, 341).

Erken çocukluk döneminde kazanılan yaşantılar, yetişkinlik döneminde de etkisini sürdürür. Bu dönemde beden eğitimi dersi ile ilgili beceri kazandırmada çocuğun uğradığı başarısızlıkla onu suçlama, ya da azarlama, onun bu dersten, spordan soğumasına neden olacaktır. Örneğin ritmik cimnastiği sevmeyen, beceremeyen bir öğrenciyi zorlamak doğru değildir. Burada beden eğitimi dersinin genel amaçlarına bakmak gerekir. Kişiyi sosyal, ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı yetiştirmek, iyi vatandaş yapmak beden eğitiminin amaçlarındandır. O nedenle çocuğu ilgi duyacağı, yeteneğinin olduğu, spor dallarına yönlendirmek, oyun içinde öğretim yapmak doğru olur. Çocukluk dönemindeki üzücü anılar (beden eğitimi dersinde yaşanan, kasadan düşme, bir yerini sakatlama, küçük kazalar, korku içindeki çocuğu sevmediği bir harekete zorlama), kişide bu tür hareketlere karşı sürekli korku geliştirmesine yol açar. Öğretmenin çocuğun başarısızlığı karşısında olumsuz davranması onda giderilemeyecek yaralar açacaktır. Bu şekilde bir davranış mesleki sorumlukla ve meslek etiği ile bağdaşmaz. Öğretmenler öğrencilerle ilişkilerinde dürüst, adil, şefkatli olmalı onları iyi uygulamalara yönlendirecek şekilde davranmalıdır (Anderson, 1999,49-57). Öğretmen özellikle engelli öğrencileriyle olan ilişkilerinde daha özenli olmalıdır.

Beden eğitimi öğretmenin engelli öğrencilerinin derse katılımını sağlamak için özel önlemler alması beklenir. Engelli öğrencilerin topluma kazandırılmasında, kişilik gelişiminde beden eğitimi dersinin ayrı bir önemi vardır. Bu derste engelli öğrenci içine kapanıp kendini kötü hissedebileceği gibi tam terside olabilir. Burada öğretmenin davranışı çok önemlidir. Engelli bir yetişkininin okul yıllarına ait şu sözleri bu durumu açık bir biçimde anlatmaktadır (Güçlü, 2002, 21); "...sağ kolum yarım olarak dünyaya geldim. 1 yaşında çocuk felci geçirdim.... İlkokul yıllarımda yarım olan kolumu hep saklardım. Özellikle beden eğitimi derslerine katılamadığım için arkadaşlarım tarafından dışlandığımı hisseder bir kenara oturup acaba onların yapabildiğini bir gün ben de yapabilir miyim diye düşünürdüm".

Okullarda beden eğitimi öğretmenlerinin karıştığı bazı etik dışı olaylar basında yer almaktadır. Genelde dayak, şiddet içeren bu olaylar sonucu öğrenciler sakat kalmakta ya da ciddi tedaviyi gerektiren durumlarla karşılaşmaktadırlar.

İstanbul'da bir ilköğretim okulu öğrencisi, beden eğitimi dersinde "uzun eşek" oyununu oynayamadığı için öğretmeni tarafından tekme tokat dövüldüğü için beş günlük rapor almıştır. Dayak yiyen öğrenci, futbol ve basketbol oynadığını ama uzun eşek oyununu sevmediğini, bu yüzden de beceremediğini söylemiştir ("Okulda Dayak", 1993).

Ankara'da bir lisede, anne ve babası gibi atlet olan ve 800, 1500, 3000 metre şampiyonlukları olan bir kız öğrenci, beden eğitimi dersinden bir alarak sınıfta kalmıştır. Şampiyon öğrencinin öğretmeni, öğrencinin tüm spor branşlarını bilmediği için zayıf not aldığını söylemiştir. Öğrencinin anne ve babası, kızlarının beden eğitimi öğretmenin kişisel yaklaşımı yüzünden sınıfta kaldığını iddia etmiştir. Anne ve baba, kızlarının spor kolu parası vermediği için öğretmeni ile arasının açıldığını, bu yüzden sınıfta bırakıldığını ileri sürmüşlerdir. Hatta bu nedenden dolayı üç günlük uzaklaştırma cezası aldığını, daha sonra bu cezanın itirazları üzerine Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından kaldırıldığını söylemiştir ("Liseli şampiyon atlet 'beden'den 1 aldı", 2003) . Atletizmde şampiyonluklar kazanmış bir öğrencinin, ders başarısı ile ilgisi olmayan bir nedenden dolayı sınıfta bırakılmış olması düşündürücüdür.

Türkiye 2002 İlköğretim Basketbol karşılaşmalarında okul sporunun amacına uymayan olaylar yaşanmıştır. Yaşları 12 ile 13 arasında değişen öğrencilere gece saat 01.00 ile 04.00 arasında maç yaptırılmıştır. Ödenek yetersizliği nedeniyle, masrafları azaltmak için karşılaşmalar dört gün yerine, üç güne sığdırılmıştır. Bu nedenle bazı öğrenciler gece yarısından sonra maç yaptıktan sonra uyumadan geldikleri illere gönderilmiştir ("Türk Çocuğu", 2002). Okul sporunun amacı öğrencilerin ruh ve beden sağlığını korumaktır.

Gelişme çağındaki, çocukları uyumaları gereken bir saatte maça çıkarmak doğru bir davranış değildir.

Beden eğitimi öğretmeni, beden eğitimi dersinin yanı sıra, okul içindeki ders dışı spor faaliyetlerinde önemli rol oynar. Ders dışı spor faaliyetlerinin başında spor yarışmaları gelir. Okul sporu olarak adlandırabileceğimiz bu etkinlikler, öğretmene okul içi, yerel, ulusal ve uluslararası yarışmalara öğrencileri hazırlamada, antrenörlük, yöneticilik gibi önemli görevler yüklemektedir. Okul sporu öğrencinin, sosyal, duygusal, devinışsel davranışlarını geliştirmeyi temel alır. Okul sporunun amaçları şu şekildedir (MEB, 1997a,8): 1) Öğrencinin beden fikir ve ruh sağlığını geliştirmek. 2) Öğrencilerin; çalışkan olma, kendine güven, çabuk karar verme, dürüst, kontrollü ve disiplinli olma yeteneklerini geliştirmek. 3) Cesaret ve mücadele gücünü geliştirmek. 4)Sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazandırmak.

Amatör bir ruhla yapılması beklenen okul sporu ve yarışmalarında doping, sahtecilik, şiddet, gibi istenmeyen olaylar ortaya çıkabilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Kurumları ve Öğrenciler Arası Spor, Sosyal ve Kültürel Yarışmalar İle İzcilik Faaliyetleri Ödül ve Disiplin Yönergesi'nde, spor karşılaşmalarında karşılaşılan bazı suçlar şu şekilde belirtilmiştir (MEB,1997a, 109-118): a)Centilmenliğe aykırı hareket, b) Yönergelere aykırı hareket, c) Hakaret, d) Saldırı, e) Sahte lisans kullanma, f) Sahtecilik ile teşkilatı kandırmak, p) Hileli Danışıklı Yarışma r) Doping ... v) Kaba, müstehzi ve küçük düşürücü hareketler. Bu tür suçları işleyen yarışmacı ve yöneticilere suçun niteliğine göre, yarışmalardan men ve hak mahrumiyeti gibi cezalar verilmektedir. Okul spor yarışmalarında öğrencilerden birinci derecede sorumlu beden eğitimi öğretmenleri az da olsa yukarıdaki suç sayılan olayların içinde yer alabilmektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Kurumları ve Öğrenciler Arası Spor, Sosyal ve Kültürel Yarışmalar İle İzcilik Faaliyetleri Ödül ve Disiplin Yönergesi' ne göre, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nce oluşturulan İl Disiplin

Kurulu tarafından 2000-2001 öğretim yılında, okullar arası müsabakalarda suç oluşturan davranışları nedeniyle 21 öğretmene çeşitli cezalar verilmiştir. Ceza verilen suçlar arasında, "hakaret" (9 kişi) ve "sahte lisans kullanımı" (3 kişi), ilk sırayı almıştır* (Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır).

Ülkemizde öğretmenlerin suç oluşturan davranışları, disiplin işlerini düzenleyen yasalara göre soruşturulmaktadır. Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından, olumsuz mesleki davranışlarından dolayı haklarında açılan idari soruşturma sonucu öğretmenlere çeşitli cezalar verilmiştir. Bu öğretmenler arasında yer alan 66 beden eğitimi öğretmenini de (1999-2000 ve 2000-2001 öğretim yılları içerisinde), haklarında açılan idari soruşturma sonucu, uyarı, kınama ile maaş kesimi arasında değişen disiplin cezaları verilmiştir* (Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır).

Yukarda verilen örneklerden yola çıkarak, beden eğitimi öğretiminde etik dışı davranışların sürekli gündemde olduğunu söyleyebiliriz. Bu davranışların ortaya çıkmasını önlemek ya da, en aza indirmek için gerekli önlemler alınmalıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, bilgi toplama aracı ve verilerin analizi konuları ele alınmıştır.

Araştırmanın Modeli

Resmi lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir. Konu ile ilgili bilgiler yerli ve yabancı kaynakların taranması ve geliştirilen anketlerin uygulanarak ilgililerin görüşlerinden elde edilmiştir. Araştırma durum saptayıcı bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Bu başlık altında önce evren ve örneklemin nasıl belirlendiği, daha sonra ise araştırmaya katılanlara ilişkin bazı kişisel bilgiler verilmiştir.

Bu araştırmanın evreni, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve lise dengi okul müdürlerinden oluşmaktadır. Örneklem, tabakalı örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Balcı'ya (1995,110) göre, 5000 ile 50.000 arasındaki evrenden alınacak örneklem sayısının alt sınırı, 0.05 tolerans gösterilebilir hata için 381 saptanmıştır. Ancak anket dönüş yüzdesini yüksek tutmak ve anketin güvenilirliğini artırmak için örneklem sayısı büyük tutulmuştur.

Evren, 81 ilde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı lise ve dengi okullarda, 2002-2003 öğretim yılında, görev yapan 5767 beden eğitimi öğretmeninden ve 5576 lise ve dengi okul müdüründen oluşmaktadır. Bu evrenden örneklem olarak, 465 öğretmen ve 398 okul müdürü alınmıştır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Evren ve Örneklem Sayıları

Görev	Evren	Örneklem
Okul Müdürü	5576	398
Öğretmen	5767	465

Örneklem her coğrafi bölgeden, beden eğitimi öğretmeni sayısının en yüksek olduğu üç ildeki (her bölgenin illeri, öğretmen sayılarına göre büyükten küçüğe sıralanarak baştaki ilk üç il alınmıştır), beden eğitimi öğretmeni ve lise ve dengi okul müdürü sayısının % 15'i alınarak saptanmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Coğrafi Bölgelere Göre Seçilen İllerin Lise Ve Dengi Okul Müdürü Sayıları*

COĞRAFI BÖLGE	İL ADI	Lise Müdürü Sayısı	Örneklem Giren Lise Md	Öğretmen Sayısı	Örneklem Giren Öğrtmen Sayısı.
MARMARA BÖLGESİ	Balıkesir	122	18	131	19
	Bursa	158	23	204	30
	İstanbul	488	74	662	99
EGE BÖLGESİ	Manisa	119	18	140	21
	İzmir	261	41	396	59
	Aydın	93	14	114	17
AKDENİZ BÖLGESİ	Antalya	107	17	147	22
	Adana	127	19	137	20
	İçel	120	19	149	23
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	Konya	205	31	144	21
	Sivas	72	11	160	24
	Kayseri	107	16	100	15
KARA DENİZ BÖLGESİ	Zonguldak	70	10	75	11
	Samsun	89	14	87	13
	Trabzon	87	14	117	18
DOĞU ANADOLU	Gaziantep	77	11	69	10
	Şanlıurfa	61	9	45	7
	Diyarbakır	59	8	54	8
GÜNEY DOĞU ANADOLU	Malatya	85	13	76	11
	Elazığ	45	7	44	7
	Erzurum	72	11	66	10
TOPLAM	21	5576	398	5767	465

*MEB Milli Eğitim sayısal Veriler 2001-2002'den ve MEB ETGEM Bilgi İşlem Dairesinden alınmıştır.

Anketlerin uygulanması, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim, Araştırma, Geliştirme Dairesi'nin (EARGED) desteği ile gerçekleştirilmiştir. Anketlerin çoğaltılması ve dağıtılması, EARGED tarafından yapılmıştır. Gönderilen anketlerin tamamı geri dönmüştür. Ancak 6 anket eksik doldurulduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirilen anket sayısı 857 (% 99,3) oldukça yüksektir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Beden Eğitimi Öğretmeni ve Okul Yöneticilerine Gönderilen ve Geri Dönen Anket Sayıları

Anketi Yanıtlayanlar	Gönderilen Anket	Dönen Anket		Değerlendirilen Anket		Değerlendirme Dışında Kalan Anket
		N	%	N	%	
B.E. Öğretmeni	465	465	100	465	100	-
Okul Yöneticisi	398	398	100	392	98,5	6
Toplam	863	863	100	857	99,3	6

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri

Araştırmaya katılan, beden eğitimi öğretmenlerinin yaş, kıdem, mezun oldukları okul ve cinsiyetlerine ilişkin dağılımları çizelge 4'de, verilmiştir.

Çizelge 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Erkek=313 % 67,30		Kadın=152 %32,70		Toplam=465			
Yaş	N	%	Kıdem	N	%	Okul	N	%
21-27	57	12,26	0-4	62	13,34	BSYO	125	26,9
28-34	161	34,63	5-8	123	24,45	ENS.	84	18,07
35-41	110	23,65	9-12	65	13,98	G.S.A.	31	6,65
42-48	110	23,65	13-16	60	12,9	FAK.	215	46,23
49-55	25	5,38	17-20	62	13,34	DİĞER	10	2,15
56+	2	0,43	21-24	72	15,49			
			25+	21	4,5			
Toplam	465	100	Toplam	465	100	Toplam	465	100

Çizelge 4'e göre araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde toplam 465 öğretmenin 152'sinin kadın (%32,70), 313'ünün erkek (%67,30) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 57'si (%12,26) 21-27 yaş grubunda, 161'i (%34,63) 28-34 yaş grubunda, 110'u (%23,65) 35-41 yaş grubunda, 110'u (%23,65) 42-48 yaş grubunda, 25'i (%5,38) 49-55 yaş grubunda, 2'si (%0,43) 56 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Öğretmenlerin kıdem durumları incelendiğinde 62'sinin (%13,34) 0-4 yıl, 123'ünün (%24,45) 5-8 yıl, 65'nin (%13,98) 9-12 yıl, 60'ının (%12,9) 13-16 yıl, 62'sinin (%13,34) 17-20 yıl, 72'sinin (%15,49) 21-24 yıl, 21'inin (%4,5) 25 ve üzeri yıl kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin mezun oldukları okullar incelendiğinde, 125'inin (%26,9) Beden Eğitim Ve Spor Yüksekokulu mezunu, 84'inin (%18,07) Eğitim Enstitüsü, 31'inin (%6,65) Gençlik ve Spor Akademisi, 215'inin (%46,23) Eğitim Fakültesi, 10'unu (%2,15) diğer okullardan mezun olan öğretmenler olduğu görülmektedir.

Okul Yöneticilerinin Kişisel Bilgileri

Araştırmaya katılan, okul yöneticilerinin yaş, kıdem, branş ve cinsiyetlerine ilişkin dağılımlar çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 5. Okul Yöneticilerinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Erkek=363 % 92,60		Kadın=29 %7,40		Toplam=392			
Yaş	N	%	Kıdem	N	%	Branş	N	%
21-27	19	4,85	0-4	38	9,70	Sosyal	235	59,90
28-34	27	6,88	5-8	58	14,80	Fen	75	19,16
35-41	61	15,56	9-12	58	14,80	Meslek	58	14,80
42-48	167	42,60	13-16	70	17,85	YD.M.R.	19	14,86
49-55	75	19,14	17-20	68	17,34	Beden E.	5	1,28
56+	43	10,97	21+	100	25,50			
Toplam	392	100	Toplam	392	100	Toplam	392	100

Çizelge 5'e göre araştırmaya katılan lise müdürlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde toplam 392 lise yöneticisinin 29'unun kadın (%7,40), 363'ünün erkek (%92,60) olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin 19'u (% 4,85) 21-27 yaş grubunda, 27'sinin (% 6,88) 28-34 yaş grubunda, 61'inin (%23,65) 35-41 yaş grubunda, 167'sinin (% 42,60) 42-48 yaş grubunda, 75'i (%19,14) 49-55 yaş grubunda, 43'ü (%10,97) 56 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Okul yöneticilerinin kıdem durumları incelendiğinde 38'sinin (%9,70) 0-4 yıl, 58'inin (%14,80) 5-8 yıl, 58'inin (%14,80) 9-12 yıl, 70'inin (%17,85) 13-16 yıl, 68'inin (%17,34) 17-20 yıl, 100'sinin (%25,50) 21 ve üzeri yıl kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Okul yöneticilerinin branşları incelendiğinde, 235'inin (%59,90) Sosyal Bilimler, 75'inin (%19,90) Fen Bilimleri, 58'inin (%14,80) Meslek dersler, 19'unun (%14,86) Yabancı Dil, Müzik ve Resim, 5'inin (%1,28) beden eğitimi branşından olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Beden eğitimi öğretmenleri ve lise müdürlerine uygulanan anketlerde ortak soru maddeleri (mesleki etik ilkeler) yer almıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin uyması beklenen mesleki etik ilkeler, literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda belirlenmiştir. Bilgi toplama aracında altı boyut altında gruplanan 47 mesleki etik ilke yer almıştır. Mesleki etik ilkelerin karşısında bu ilkelere uyma düzeyleri yer almıştır. İkelere uyma düzeylerinin belirlenmesinde Beşli Likert Tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin seçenekleri, bunların sınırları ve verilen ağırlıklar aşağıda gösterilmiştir.

Verilen Ağırlık	Seçenek	Sınırı
1	Hiç	1.00-1.79
2	Az	1.80-2.59
3	Orta	2.60-3.39
4	Çok	3.40-4.19
5	Tam	4.20-5.00

Oluşturulan anket taslağının, araştırma amaçlarını gerçekleştirecek içerikte olup olmadığını, dolayısı ile kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla, konuyla ilgili şu uzmanların görüşüne sunulmuştur; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim elemanları: Prof.Dr. Ali Balcı, Yrd. Doç. Dr. Ömer Kutlu, Yrd. Doç. Dr. Nükhet Çıkrıkçı Demirtaşlı, Yrd. Doç. Dr. Şener Büyükoztürk, Arş. Gör. Kamile Demir, Arş. Gör. Cevat Elma, Arş. Gör. Ömay Çokluk, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu öğretim elemanları: Yrd. Doç. Dr. Velittin Balcı, Öğr. Gör. Dr. Ertan Kılıcıgil, Öğr. Gör. Serdar Gürbüz ve Beden Eğitimi Öğretmenleri Erdağ Karakuş ve Burak Öksüz.

Uzman görüşüne göre gözden geçirilen anket taslağı ön uygulamaya tabii tutulmuştur. Taslak anket, Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki lise ve dengi okullarda görev yapan 56 beden eğitimi öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen verilerle, bilgi toplama aracının yapı geçerliği için faktör analizi, güvenilirliği için de Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı ve madde toplam korelasyon katsayıları uygulamasına gidilmiştir. Ön uygulaması yapılan ankette 47 soru maddesi yer almıştır. Faktör analizi sonucu ölçekte yer alan maddelerin dört boyutta toplandığı görülmüştür. Soru maddelerinin 14'ü birinci faktörde, 8'i ikinci faktörde, 5'i üçüncü faktörde ve 5'i de dördüncü faktörde toplanmıştır. Bu dört faktörde yer alan maddelere içerikleri ve literatür incelenerek isim verilmeye çalışılmıştır. Birinci faktör "profesyonellik", ikinci faktör "sorumluluk", üçüncü faktör "dürüstlük", dördüncü faktör "saygı" olarak isimlendirilmiştir .

Alt ölçeklerin yapı geçerliliği, faktör analizi ile incelenmiştir. Herhangi bir maddenin ölçekte yer almasına karar verilirken bir faktördeki yük değerinin .30 ve daha yüksek olması ölçüt alınmıştır. Ayrıca her bir maddenin ayırt ediciliğine, madde-toplam korelasyonları hesaplanarak bakılmıştır. Alt ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Profesyonellik alt ölçeğinde 14 madde yer almıştır. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin tek faktörlü olduğu görülmüştür. Ölçekteki tüm maddelerin faktör yük değerlerinin .30'un üzerinde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 17.2 'sini açıkladığı görülmüştür (Çizelge 6).

Çizelge 6. Profesyonellik Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenirlik katsayıları

Madde No	Faktör Yüğü	Madde –toplam r'si
7	.52	.47
8	.76	.63
9	.49	.57
10	.50	.44
11	.48	.40
18	.35	.28
19	.60	.58
20	.83	.67
31	.63	.45
32	.50	.49
36	.58	.38
41	.72	.61
42	.57	.46
46	.53	.57
Açıklanan Toplam Varyans = %17.2		Alpha = .85

Profesyonellik alt ölçeğinin güvenirliği için hesaplanan alpha iç tutarlık katsayısı .85'dir. Buna göre ölçeğin içtutarlılığı olduğu kabul edilmiştir (Çizelge 6). Madde-Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Sorumluluk alt ölçeğinde 8 madde yer almıştır. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin tek faktörlü olduğu görülmüştür. Ölçekteki tüm maddelerin faktör yük değerlerinin .30'un üzerinde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 11.6'sını açıkladığı görülmüştür (Çizelge 7).

Çizelge 7. Sorumluluk Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenilirlik katsayıları

Madde No	Faktör Yüğü	Madde –toplam r'si
1	.63	.54
2	.83	.61
3	.42	.39
4	.36	.33
29	.35	.17
33	.52	.46
39	.76	.53
45	.53	.47
Açıklanan Toplam Varyans = %11.6		Alpha = .74

Sorumluluk alt ölçeğinin güvenilirliği için hesaplanan alpha iç tutarlık katsayısı .74'dür. Buna göre ölçeğin içtutarlılığı olduğu kabul edilmiştir (Çizelge 7). Madde-Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Dürüstlük alt ölçeğinde beş madde yer almıştır. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin tek faktörlü olduğu görülmüştür. Ölçekteki tüm maddelerin faktör yük değerlerinin .30'un üzerinde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 8.6 'sını açıkladığı görülmüştür (Çizelge 8).

Çizelge 8. Dürüstlük Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenirlik katsayıları

Madde No	Faktör Yüğü	Madde –toplam r'si
23	.48	.23
24	.67	.29
37	.51	.42
38	.74	.56
43	.53	.32
Açıklanan Toplam Varyans = %8.6		Alpha = .60

Dürüstlük alt ölçeğinin güvenirliği için hesaplanan alpha iç tutarlık katsayısı .60'dır. Buna göre ölçeğın içtutarlılığı olduğu kabul edilmiştir (Çizelge 8). Madde-Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Saygı alt ölçeğinde beş madde yer almıştır. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğın tek faktörlü olduğu görülmüştür. Ölçekteki tüm maddelerin faktör yük değerlerinin .30'un üzerinde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 8.4'ünü açıkladığı görülmüştür (Çizelge 9).

Çizelge 9. Saygı Boyutu faktör analizi sonuçları ile güvenirlik katsayıları

Madde No	Faktör Yüğü	Madde –toplam r'si
5	.67	.42
6	.44	.34
17	.54	.34
21	.65	.48
47	.55	.26
Açıklanan Toplam Varyans = %8.4		Alpha = .54

Saygı alt ölçeğinin güvenirliği için hesaplanan alpha iç tutarlık katsayısı .54'dır. Buna göre ölçeğın içtutarlılığı olduğu kabul edilmiştir

(Çizelge 9). Madde-Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak ölçekte yer alan maddelerin birbirinden bağımsız dört faktörde toplandığı ve maddelerin faktör yüklerinin .35 ile .83 arasında değiştiği görülmüştür. Madde-toplam korelasyonları da .17 ile .67 arasında değişmektedir.

Çizelge 10'da görüldüğü gibi veri toplama aracında, birinci faktörün açıkladığı varyans oranı % 17.2, ikinci faktörün açıkladığı varyans oranı %11.6, üçüncü faktörün açıkladığı varyans oranı %8.6, dördüncü faktörün açıkladığı varyans oranı % 8.4'dir. Veri toplama aracının güvenilirliği için hesaplanan alpha iç tutarlılık katsayısı birinci faktör için .85, ikinci faktör için .74, üçüncü faktör için .60, dördüncü faktör için .54'tür.

Çizelge 10. Veri Toplama Aracının Açıklanan Varyans Oranları ve Alpha İç Tutarlılık Katsayıları

Faktör	Açıklanan Varyans Oranı (%)	Alpha İç Tutarlılık katsayısı
Profesyonellik	17.2	.85
Sorumluluk	11.6	.74
Dürüstlük	8.6	.60
Saygı	8.4	.54
Toplam	45.9	-

Bu analizler doğrultusunda anketlere son şekli verilmiştir (Ek 1 ve 2).

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada toplanan verilerin çözümlemesinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır.

Kişisel bilgiler, sınıflamalı ölçek ile diğer bilgiler eşit aralıklı ölçek ile çözümlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleki etik ilkelere ne düzeyde uyduklarına ilişkin öğretmen ve lise müdürlerinin görüşlerinden elde edilen veriler frekans, yüzde ve aritmetik ortalama ile çözümlenmiştir.

Beden eğitimi öğretmenleri ve okul yöneticilerinin göreve ve cinsiyete göre görüşleri arasında fark olup olmadığı ilişkisiz t testi test edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul müdürlerinin mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri yaş, kıdem, mezun olunan okul gibi ikiden fazlasını oluşturan değişkene göre farklılık gösterip göstermediği, verilerin dağılımı homojen değilse Kruskal Wallis testi ile, verilerin dağılımı homojen ise tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi ile farklılık gösterdiği bulunan gruplardan, farklılığı yaratan grubu bulmak için LSD testi uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, resmi liselerde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve lise müdürlerinden anket aracılığıyla toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Araştırmanın bulguları, aşağıdaki başlıklar altında toplanarak yorumlanmış ve araştırmanın alt sorularının yanıtlanmasına çalışılmıştır.

1- Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerinin neler olduğuna ilişkin bulgular ve yorum.

2- Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul müdürlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

3- Okul yöneticilerinin cinsiyetlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

4- Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

5- Okul yöneticilerinin yaşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

6- Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

7- Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

8- Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

9- Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

10- Beden eğitimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarındaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin bulgular ve yorum.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde ampirik olarak elde edilen, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri yer almaktadır. Profesyonellik boyutunda 14, sorumluluk boyutunda 8, dürüstlük boyutunda 5 ve saygı boyutunda 5 olmak üzere toplam 32 mesleki etik ilke belirlenmiştir. Bu ilkeler aşağıda verilmiştir.

Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkeler:

1- Öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate alma

2 - Şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verme.

3- Müsabakalarda kaybetmeyi, kazanmak gibi doğal kabul etme.

4- Meslektaşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde olma.

5-Mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmalarına yardımcı olma.

6- Öğrencilerine şiddete dayalı bir saldırıda bulunmama.

7-Müسابakalarda başarısız olan sporcu öğrencilere anlayış gösterme.

8- Derslerinde öğrencilerde ortaya çıkabilecek bedensel rahatsızlık, susuzluk ya da halsizlik gibi durumlarda gerekli önlemleri alma.

9- Okulun olanaklarını bir grup öğrenciye tanımaktan çok, bütün öğrencileri spor etkinlikleri içine sokan, çalışmalara yer verme.

10- Okulun araç gereç ve tesislerinden bütün öğrencilerin eşit yararlanmasını sağlama.

11- Notu bir baskı aracı olarak kullanmama.

12- Sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme.

13- Sporda disiplini, kazanmaya tercih etme.

14- Öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranma.

Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkeler:

1- Öğrencilerinin doğru davranışını ödüllendirme.

2- Öğrenci başarısını nesnel(yansız) olarak değerlendirme.

3-Ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin uymasına özen gösterme.

4-Öğrencilerinin sağlığına ve güvenliğine sportif başarıdan daha fazla önem verme.

5- Sporcu öğrencilerinin transferlerinde kendi çıkarını gözeterek aracılık yapmama.

6- Özürlü öğrencilerin derse katılımını sağlamak için onlara özel ilgi gösterme.

7- Beden eğitimi dersini genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görme.

8- Öğrencilerinin ders içinde görüşlerine değer verme.

Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkeler:

1- Sporcu öğrencilerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama.

2- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermeme.

3- Öğrencileriyle ilgili özel bilgileri sır olarak saklama.

4- Sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklama.

5- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırmama.

Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkeler:

1- Kulüp transferlerinde sporcu öğrencilerinin eğitimi ve sağlığını dikkate alma.

2-Müsabakalara katılacak sporcu öğrencilerin diğer derslerini aksatacak uygulamalardan kaçınma.

3- Öğrencilerine hakaret etmeme.

4- Rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama.

5- Meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıncı davranmama.

Ön uygulama öncesi 47 olarak belirlenen mesleki etik ilke sayısı, faktör analizi sonucu, dört boyut altında 32 ilke olarak belirlenmiştir. Pehlivan'ın (1997), eğitim yöneticilerinin etik davranışlarına ilişkin araştırmasında, altı boyut altında, 72 etik ilke belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenleri için belirlenen etik ilke sayısının 32 olması, beden eğitimi branşının kendine özgü özelliklerinden (okul içi ve dışı spor faaliyetleri, antrenörlük görevi vb.) kaynaklanmış olabilir. Beden eğitimi öğretmenleri için belirlenen etik ilkeler daha çok öğrenci - öğretmen ilişkisini düzenlemektedir. Eğitim yöneticilerinin etik ilkeleri ise daha çok öğretmen –yönetici ve genel toplumsal ilişkileri düzenleyen ilkelere aittir. Bu nedenle etik ilke sayısı farklı olmuş olabilir.

Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Bu başlık altında profesyonellik boyutunda yer alan 14 etik ilkeye ilişkin okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri yer almıştır.

Okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere ilişkin görüşlerinin ortalamaları çizelge 11'de yer almıştır.

Çizelge 11. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Profesyonellik Boyutundaki Mesleki Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

MESLEKİ ETİK İLKELER	ÖĞRETMEN			YÖNETİCİ		
	\bar{x}	S	Puan sırası	\bar{x}	s	Puan Sırası
1-Öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil; öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate alma.	4,63	,591	2.	4,16	,810	13.
2-Şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verme.	4,52	,629	7.	4,15	,848	14.
3- Müsabakalarda kaybetmeyi, kazanmak gibi doğal kabul etme.	4,41	,828	13,5.	4,17	,830	12.
4- Meslektaşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde olma.	4,47	,685	10.	4,24	,862	10.
5-Mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmalarına yardımcı olma.	4,57	,662	5,5.	4,34	,790	6.
6- Öğrencilerine şiddete dayalı bir davranışta bulunmama.	4,46	,787	8,5.	4,40	,723	4,5.
7- Müsabakalarda başarısız olan sporcu öğrencilere anlayış gösterme.	4,46	,727	8,5.	4,41	,680	3.
8-Derslerinde öğrencilerde ortaya çıkabilecek bedensel rahatsızlık, susuzluk ya da halsizlik gibi durumlarda gerekli önlemleri alma.	4,61	,562	4.	4,33	,751	7.
9- Okulun olanaklarını bir grup öğrenciye tanıtmaktan çok, bütün öğrencileri spor etkinlikleri içine sokan, çalışmalarına yer verme.	4,42	,697	12.	4,23	,840	11.
10- Okulun araç gereç ve tesislerinden bütün öğrencilerin eşit yararlanmasını sağlama.	4,57	,615	5,5.	4,40	,747	4,5.
11- Notu bir baskı aracı olarak kullanmama.	4,45	,880	11.	4,52	,739	1.
12- Sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme.	4,77	,457	1.	4,44	,705	2.
13- Sporda disiplini, kazanmaya tercih etme.	4,62	,593	3.	4,29	,725	8.
14- Öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranma	4,41	,693	13,5.	4,26	,710	9.

Beden eğitimi öğretmenleri, profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde “sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme”, “öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil; öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate alma” ve “sporda disiplini, kazanmaya tercih etme” ilkesine diğer ilkelere göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,77$; $\bar{x}=4,63$; $\bar{x}=4,62$) uyduklarını belirtirken, “müsabakalarda kaybetmeyi, kazanmak gibi doğal kabul etme”, “öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranma” ve “okulun olanaklarını bir grup öğrenciye tanımaktan çok, bütün öğrencileri spor etkinlikleri içine sokan, çalışmalara yer verme” ilkelerine ise diğer ilkelere göre düşük düzeyde ($\bar{x}=4,41$; $\bar{x}=4,41$; $\bar{x}=4,42$) uyduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 11).

Beden eğitimi öğretmenleri sporda dürüstlüğü yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgudan hareketle, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük kavramına çok değer verdikleri söylenebilir. Çamlıyer ve Saracaoğlu (2000)'nin araştırması sonucunda, beden eğitimi öğretmeni adaylarının en çok önem verdikleri değerler arasında dürüstlüğün ilk sırada yer almış olması bu yorumu destekler niteliktedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerine hoşgörülü davranma düzeyleri düşük çıkmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranmadıkları söylenebilir. Ellis (1997)'in araştırması sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerine ceza uygulaması derslerde öğrencilere hoşgörülü davranılmadığı yorumunu desteklemektedir.

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde “notu bir baskı aracı olarak kullanmama”, “sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme” ve “müsabakalarda başarısız olan sporcu öğrencilere anlayış gösterme” ilkelerine diğerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,52$; $\bar{x}=4,44$;

$\bar{x}=4,41$), uyarken, “şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verme” ,”öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil; öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate alma” ve “şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verme” ilkelerine ise diğerlerine göre en az düzeyde ($\bar{x}=4,15$; $\bar{x}=4,16$; $\bar{x}=4,17$) uymaktadırlar (Çizelge 11).

Beden eğitimi öğretmenleri,”mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmalarına yardımcı olma” ilkesine $\bar{x}=4,57$ düzeyinde uyduklarını belirtirken, okul yöneticileri ise öğretmenlerin bu ilkeye $\bar{x}=4,34$ düzeyinde uyduklarını belirtmiştir. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri mesleğe yeni başlayan meslektaşlarına yeterince yardımcı olmadıkları söylenebilir. Ayar (1996)’ın araştırmasında, stajyer beden eğitimi öğretmenlerine rehberlik eden meslektaşlarının, mesleki bilgi ve deneyim kazanmasına yardımcı olmadıkları, demokratik davranmadıkları, bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmadığı, kendilerini değerlendirmede objektif olmadıklarını saptamış olması bu yorumu desteklemektedir.

Okul yöneticisi ve beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutu puanlarının ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 12’de yer almıştır.

Çizelge 12. Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Yönetici	392	4,31	,539	855	6,76	,000*
Öğretmen	465	4,53	,361			

P* < 0.05

Çizelge 12’e göre t testi analizi sonucunda, beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark

olduğu saptanmıştır. [$t(855)=6.76$, $P<.05$]. Beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=4,53$), okul yöneticilerinkinden ($\bar{x}=4,31$) daha yüksek bulunmuştur.

Okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki ilkelere uymalarına ilişkin görüşlerinin düzeyinin, öğretmen görüşlerinin düzeyine göre düşük çıkmasının nedeni, okul yöneticilerinin okuldaki beden eğitimi ve spor faaliyetlerini yakından izleyememesi ve bu faaliyetler hakkında gerekli bilgilere sahip olmamasından kaynaklanmış olabilir.

Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik ilkelere İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Okul yöneticilerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere ilişkin görüşlerinin ortalamaları çizelge 13'de yer almıştır.

Çizelge 13. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Sorumluluk Boyutundaki Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

MESLEKİ ETİK İLKELER	ÖĞRETMEN			YÖNETİCİ		
	\bar{x}	S	Puan sırası	\bar{x}	s	Puan sırası
15- Öğrencilerinin doğru davranışını ödüllendirme.	4,50	,602	7.	4,33	,710	3.
16-Öğrenci başarısını nesnel(yansız) olarak değerlendirme	4,63	,611	3,5	4,32	,789	4,5.
17- Ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin uymasına özen gösterme.	4,63	,551	3,5.	4,24	,783	8.
18- Öğrencilerinin sağlığına ve güvenliğine, sportif başarıdan daha fazla önem verme	4,70	,492	2.	4,40	,815	1.
19-Sporcu öğrencilerinin transferlerinde kendi çıkarını gözeterek aracılık yapmama.	4,52	,953	6.	4,30	,919	7.
20- Özürlü öğrencilerin derse katılımını sağlamak için onlara özel ilgi gösterme.	4,53	,685	5.	4,32	,777	4,5.
21-Beden eğitimi dersini genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görme.	4,77	,455	1.	4,34	,733	2.
22-Öğrencilerinin ders içindeki görüşlerine değer verme.	4,43	,657	8.	4,31	,672	6.

Beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde “ beden eğitimi dersini genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görme” ilkesine, beden eğitimi öğretmenlerinin genelde diğerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,77$) uyduklarını belirtirken, “öğrencilerinin ders içindeki görüşlerine değer verme” ilkesine ise daha az düzeyde ($\bar{x}=4,43$) uyduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 13).

Okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde “ öğrenci sağlığına ve güvenliğine, sportif başarıdan daha fazla önem verme” ilkesine genelde diğerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,40$) uyduklarını belirtirken, “ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin uymasına özen gösterme” ilkesine ise diğer ilkelere göre en düşük düzeyde ($\bar{x}=4,24$), uyduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 13).

Okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutu ilkesine uyma düzeyleri ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 14'de yer almıştır.

Çizelge 14. Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Yönetici	392	4,32	,560	855	8,19	,000*
Öğretmen	465	4,59	,368			

$P^* < 0.05$

Çizelge 14'e göre t testi analizi sonucunda, beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$t(855)=8,19$ $P<.05$]. Beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=4,59$), okul yöneticilerinkinden ($\bar{x}=4,32$) daha yüksek bulunmuştur.

Öğretmenlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutundaki ilkelere uyma düzeyleri konusundaki görüşlerinin, okul yöneticilerine göre daha yüksek çıkmasının nedeni, öğretmenin mesleki sorumluluk konusunda üzerlerine düşeni gereği gibi yerine getirdiklerini düşünmelerinden kaynaklanmış olabilir. Benzer bir sonuç Pehlivan (1997) ve Çakır (1999)'ın yaptığı araştırmalarda da elde edilmiştir. Her iki araştırmada okul yöneticilerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri öğretmen ve müfettişlerin görüşlerinden daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar kişilerin, mesleki sorumluluk konusunda üzerlerine düşeni gereği gibi yerine getirdiklerini düşünmeleri yorumunu desteklemektedir.

Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İkelere İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin ortalamaları çizelge 15'de yer almıştır.

**Çizelge 15. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin
Dürüstlük Boyutundaki Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin
Betimsel İstatistikler**

MESLEKİ ETİK İLKELER	ÖĞRETMEN			YÖNETİCİ		
	\bar{X}	s	Puan Sırası	\bar{X}	s	Puan sırası
DÜRÜSTLÜK						
23- Sporcu öğrencilerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama	4,60	,586	4.	4,50	,655	3.
24- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermeme	4,79	,560	2.	4,55	,771	1,5
25- Öğrencileriyle ilgili özel bilgileri sır olarak saklama	4,76	,536	3.	4,49	,704	4.
26- Sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklama	4,48	,924	5.	4,43	,784	5.
27- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırma	4,80	,426	1.	4,55	,617	1,5.

Öğretmenler, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde “sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırma” ilkesine diğerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,80$) uyduklarını belirtirken, “sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklama” ilkesine ise daha az düzeyde ($\bar{x}=4,48$) uyduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 15).

Okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde “sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermeme” ve “sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırma” ilkelerine diğerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,55$), ($\bar{x}=4,55$) uyduklarını belirtirken “sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklama” ilkesine ise diğer ilkelere göre en düşük düzeyde ($\bar{x}=4,43$), uyduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 15).

Okul yöneticileri ve öğretmenler, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutuna uyma düzeyleri ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 16 'da yer almıştır.

Çizelge 16.Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutuna Uyuma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Yönetici	392	4,51	,499	855	5,75	,000*
Öğretmen	465	4,69	,403			

P* < 0.05

Çizelge 16'ya göre t testi analizi sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$t(855)=5,75$, $P<.05$]. Öğretmenler, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutundaki mesleki etik ilkelere ($\bar{x}=4,69$) düzeyinde uyduklarını ifade ederken, okul yöneticileri ise bu boyutta yer alan etik ilkelere beden eğitimi öğretmenlerinin daha az düzeyde ($\bar{x}=4,51$) uyduklarını belirtmişlerdir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutundaki etik ilkelere uymalarına ilişkin görüşlerinin düzeyi, okul yöneticilerinin görüşlerine göre daha yüksek çıkmasının nedeni, öğretmenlerin dürüstlük konusunda kendini değerlendirirken tarafsız kalamamış olmasından kaynaklanabilir. Pehlivan(1997)'in araştırmasında da, lise müdürleri dürüstlük boyutundaki etik ilkelere, müfettiş ve öğretmen görüşlerine göre daha yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmadaki sonuç da, kişilerin dürüstlük konusunda kendini değerlendirirken tarafsız kalamamış oldukları yorumunu desteklemektedir.

Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerle İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Okul yöneticilerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere ilişkin görüşlerinin ortalamaları çizelge 17'de yer almıştır.

Çizelge 17. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Saygı Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerle Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

MESLEKİ ETİK İLKELER	ÖĞRETMEN			YÖNETİCİ		
	\bar{x}	S	Puan sırası	\bar{x}	s	Puan sırası
28- Kulüp transferlerinde sporcu öğrencilerinin eğitimini ve sağlığını dikkate alma.	4,68	,526	3.	4,38	,697	3.
29- Müsabakalara katılacak sporcu öğrencilerin diğer derslerini aksatacak uygulamalardan kaçınma.	4,57	,618	4.	4,36	,735	4.
30- Öğrencilerine hakaret etmeme	4,54	,727	5.	4,52	,700	2.
31- Rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama	4,74	,536	1.	4,54	,642	1.
32- meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıcı davranmama.	4,73	,525	2.	3,71	1,47	5.

Öğretmenler, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere içinde "rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama" ilkesine değerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,74$) uyduklarını belirtirken, "öğrencilerine hakaret etmeme" ilkesine ise daha az düzeyde ($\bar{x}=4,54$) uyduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 17). Öğrencilere hakaret etmeme ilkesinin en az uyulan ilke olması, öğrencilere hakaret davranışının küçümsenemeyecek düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerine saygılı davranmaları, onlara asla hakaret etmemeleri gerekir. Senemoğlu (2001) tarafından yapılan bir araştırmada, öğrenciler başarılı bir öğretmende aranan özellikler arasında öğrencilere sevgi ve saygı duymayı belirtmişlerdir.

Okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkeler içinde "rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama" ilkesine diğerlerine göre en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,55$), uydularını belirtirken "meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kınıcı davranmama" ilkesine ise diğer ilkelere göre en düşük düzeyde ($\bar{x}=3,71$) uydularını belirtmişlerdir (Çizelge 17).

Okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutu düzeylerinin puanlarının ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 18'de yer almıştır.

Çizelge 18. Okul Yöneticileri Ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutuna Uyma Düzeyleri Ortalamalarının t Testi Analizi Sonucu

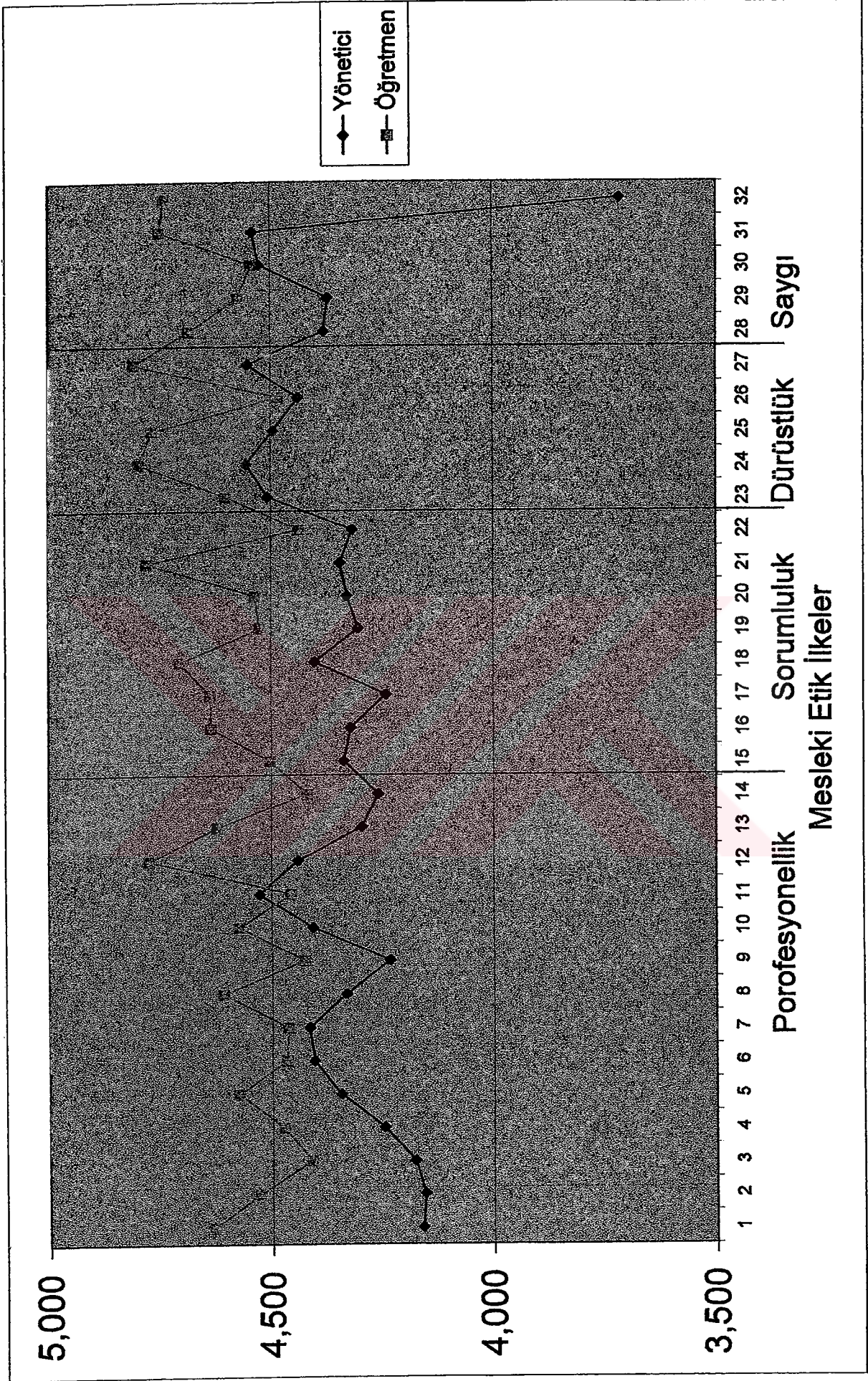
Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Yönetici	392	4,30	,579	855	10,08	,000*
Öğretmen	465	4,65	,405			

P* < 0.05

Çizelge 18'e göre t testi analizi sonucunda, beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [t (855)=10.08, P<.05]. Öğretmenler, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini $\bar{x}=4,65$ olarak ifade ederken, okul yöneticileri ise bu boyutta yer alan etik ilkelere beden eğitimi öğretmenlerinin daha az düzeyde ($\bar{x}=4,30$) uydularını belirtmişlerdir.

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki ilkelere uyma konusundaki görüşleri arasındaki farklılık, beden eğitimi branşının kendine özgü özelliklerinden kaynaklanabilir. Okul müdürlerinin sporla olan ilgisi, spor ve sporcuya bakış açısı bu boyuttaki yer alan ilkeler konusunda, beden eğitimi öğretmenlerinden farklı düşünmelerine yol açmış olabilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin puanları genel bir karşılaştırma yapabilmek için grafik olarak (şekil 3) verilmiştir.

Şekil 3. Beden Eğitimi Öğretmenleri Ve Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasındaki fark maddelerin çoğunda birbirine yakındır. Ancak 32. madde de yer alan, “meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıncı davranmama” ilkesine ilişkin beden eğitimi öğretmeni ve okul yöneticilerinin görüşleri arasındaki fark diğer maddelere göre daha büyüktür (Şekil 3). Bunun nedeni, beden eğitimi öğretmenlerinin branşlarının etkisi ile sert ve katı davranmaları olabilir.

Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde, okul yöneticilerinin cinsiyetlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin ortalamaları ve t testi analizi sonuçları Çizelge 19’da yer almıştır.

Çizelge 19. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Erkek	363	4,32	,522	390	1,19	,232
Kadın	29	4,19	,718			

$P^* < 0.05$

Çizelge 19'a göre t testi analizi sonucunda erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$t(390)=1,19$ $P>.05$]. Erkek ($\bar{x}=4,32$) ve kadın ($\bar{x}=4,19$) okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere, birbirine yakın düzeyde uydıklarını belirtmiştir.

Okul Yöneticilerinin Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 20'de yer almıştır.

Çizelge 20. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Erkek	363	4,34	,538	390	1,48	,148
Kadın	29	4,12	,766			

$P^* < 0.05$

Çizelge 20'ye göre t testi analizi sonucunda, erkek ve kadın okul yöneticilerinin, sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. [$t(390)=.148$, $P>.05$]. Erkek ve kadın okul yöneticilerinin görüşlerine ($\bar{x}=4,34$), ($\bar{x}=4,12$) göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere tam düzeyde uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın okul yöneticilerinin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 21'de yer almıştır.

Çizelge21. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Erkek	363	4,51	,492	390	1.08	.280
Kadın	29	4,41	,573			

$P^* < 0.05$

Çizelge 21'ye göre t testi analizi sonucunda, erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [t (390)=1.08, $P > .05$]. Erkek ve kadın okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutundaki mesleki etik ilkelerine tam düzeyde ($\bar{x}=4,51$), ($\bar{x}=4,41$) uydıklarını belirtmişlerdir.

Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 22'de yer almıştır.

Çizelge 22. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Erkek	363	4,32	,579	390	1,83	,067
Kadın	29	4,11	,564			

$P^* < 0.05$

Çizelge 22'e göre t testi analizi sonucunda, erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$t(390)=1,83$, $P>.05$]. Erkek ve kadın okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere tam düzeyde ($\bar{x}=4,32$), ($\bar{x}=4,11$) uyduklarını belirtmişlerdir.

Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında, okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik Kurallara Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Branş değişkenine göre okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 23'de verilmiştir.

Çizelge 23. Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Branşlar	Sosyal B.	Fen B.	Meslek D.	Y.Dil Müz.Res.	Beden E.	Toplam	
X	4,30	4,34	4,29	4,34	4,38	4,31	
S	,547	,489	,596	,528	,359	,539	
N	235	75	58	19	5	392	
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıç Gruplararası Toplam	4	2,94 ,293	,100	,982	-
,833	,505	,118 113,569 113,687	387 391				

$P^* < 0.05$

Çizelge 23'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(4, 387) = .100, P > .05$]. Okul yöneticilerinin branşlarına göre olan görüşlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (Sosyal B. $\bar{x}=4.30$), (Fen B. $\bar{x}=4.34$), (Meslek D. $\bar{x}=4.29$), (Y. Dil, Müzik. ve Resim $\bar{x}=4.34$), (Beden E. $\bar{x}=4.38$) uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Branş değişkenine göre okul yöneticilerinin sorumluluk boyutu puanlarının ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 24'de verilmiştir.

Çizelge 24. Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Branşlar	Sosyal B.	Fen B.	Meslek D.	Y.Dil Müz.Res.	Beden E.	Toplam	
X	4,32	4,35	4,28	4,28	4,35	4,32	
S	,554	,550	,584	,627	,633	,560	
N	235	75	58	19	5	392	
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	,216	4	5,39	,171	,953
,521	,721	Gruplararası	122,508	387	,317		
		Toplam	122,724	391			-

P* < 0.05

Çizelge 24'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır [F(4, 387)= .171, P> .05]. Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (Sosyal B. \bar{x} =4.32), (Fen B. \bar{x} =4.35), (Meslek D. \bar{x} = 4.28), (Y. Dil, Müzik. ve Resim \bar{x} =4.28), (Beden E. \bar{x} =4.35) uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine Göre, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Branş değişkenine göre okul yöneticilerinin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 25'de verilmiştir.

Çizelge 25. Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Branşlar		Sosyal B.	Fen B.	Meslek D.	Y.Dil Müz.Res.	Beden E.	Toplam	
X		4,52	4,48	4,51	4,50	4,36	4,51	
S		,483	,549	,504	,518	,477	,499	
N		235	75	58	19	5	392	
Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	,177	4	4,42	,176	,951	-
,787	,534	Gruplararası	97,222	387	,251			
		Toplam	97,399	391				

$P^* < 0.05$

Çizelge 25'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(4, 387) = .176, P > .05$]. Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenleri dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (Sosyal B. $\bar{x}=4.52$), (Fen B. $\bar{x}=4.48$), (Meslek D. $\bar{x}=4.50$), (Y. Dil, Müzik. ve Resim $\bar{x}=4.50$), (Beden E. $\bar{x}=4.36$) uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Branş Değişkenine Göre, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Bu başlık altında saygı boyutunda yer alan 8 etik ilkeye beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticilerinin branşlarına göre görüşleri yer almıştır. Branş değişkenine göre okul yöneticilerinin saygı boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26. Branş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Branşlar		Sosyal B.	Fen B.	Meslek D.	Y.Dil Müz.Res.	Beden E.	Toplam	
X		4,21	4,47	4,46	4,25	4,52	4,30	
S		,571	,528	,561	,738	,389	,579	
N		235	75	58	19	5	392	
Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	6,105	4	1,52	4,71	,001*	Sos.B.** Fen B.** Meslek**
718	,580	Gruplararası Toplam	125,318 131,423	387 391	,324			

P* < 0.05

LSD Testi**

Çizelge 26'da görüldüğü gibi okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(4, 387) = 4.71, P < .05$]. Sosyal bilimler branşındaki okul yöneticileri görüşleri, fen bilimleri ve meslek dersleri branşından olan yöneticilerin görüşlerine göre farklıdır. Sosyal bilimler branşından olan yöneticilere göre, beden eğitimi öğretmenleri saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ($\bar{x}=4.21$) düzeyinde uyarken, fen bilimleri ($\bar{x}=4.47$) ve meslek dersleri branşından olan yöneticilerine göre ($\bar{x}=4.46$) daha yüksek düzeyde uymaktadırlar. Okul yöneticilerinin görüşlerinin farklı olmasının nedeni, branşlarının kendilerine kazandırdığı farklı bakış açılarından kaynaklanmış olabilir.

Okul Yöneticilerinin Yaşlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında, okul yöneticilerinin yaşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında

yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin, görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine Göre Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre okul yöneticilerinin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 27'de verilmiştir.

Çizelge 27 . Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
\bar{X}	4.36	4.30	4.34	4.29	4.28	4.39	4.31
S	.585	.550	.536	.546	.521	.535	.539
N	19	27	61	167	75	43	392
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	Grupları İçi Gruplararası Toplam	.550 113.137 113.687	5 386 391	.110 .293	.376	.865	-
P							
.626	.680						

$P^* < 0.05$

Çizelge 27'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin yaş gruplarına göre, profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkeye beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin belirttiği görüşlerin puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5,386)=.376$, $P>.05$]. Değişik yaşlardaki okul yöneticilerine göre, beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (21-27 yaş, $\bar{x}=4.36$), (28-34 yaş $\bar{x}=4.30$), (35-41 yaş, $\bar{x}=4.34$), (42-48 yaş, $\bar{x}=4.29$), (49-55 yaş, $\bar{x}=4.28$), (56 yaş ve üzeri, $\bar{x}=4.39$) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine Göre Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre okul yöneticilerinin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28. Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları		21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
\bar{X}		4.41	4.32	4.32	4.29	4.32	4.41	4.32
S		.532	.527	.586	.570	.569	.514	.560
N		19	27	61	167	75	43	392
Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	.706	5	.141	.447	.816	-
.249	.940	Gruplararası	122.018	386	.316			
		Toplam	122.724	391				

$P^* < 0.05$

Çizelge 28'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin yaş gruplarına göre, sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere, beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin belirttiği görüşlerin puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5, 386) = .447, P > .05$]. Değişik yaşlardaki okul yöneticilerine göre, beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (21-27 yaş, $\bar{x}=4.41$), (28-34 yaş $\bar{x}=4.32$), (35-41 yaş, $\bar{x}=4.34$), (42-48 yaş, $\bar{x}=4.29$), (49-55 yaş, $\bar{x}=4.32$), (56 yaş ve üzeri, $\bar{x}=4.41$) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine Göre Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre okul yöneticilerinin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 29'da verilmiştir.

Çizelge 29 . Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
\bar{X}	4,64	4,51	4,47	4,49	4,48	4,59	4,51
S	,535	,500	,510	,483	,353	,470	,499
N	19	27	61	167	75	43	392
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıç Gruplararası Toplam	,773 5	,155 386	,617	,687	-
,514	,766	97,399	391	,250			

$P^* < 0.05$

Çizelge 29'da görüldüğü gibi okul yöneticilerinin yaş gruplarına göre, dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin belirttiği görüşlerin puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5, 386) = .617, P > .05$]. Değişik yaşlardaki okul yöneticilerine göre, beden eğitimi öğretmenleri dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (21-27 yaş, $\bar{x}=4.64$), (28-34 yaş $\bar{x}=4.51$), (35-41 yaş, $\bar{x}=4.47$), (42-48 yaş, $\bar{x}=4.49$), (49-55 yaş, $\bar{x}=4.48$), (56 yaş ve üzeri, $\bar{x}=4.59$) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Yaş Değişkenine Göre Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları puanları ve varyans analizi sonucu çizelge 30'da verilmiştir.

Çizelge 30 .Yaş Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
X	3,90	4,05	4,32	4,38	4,32	4,26	4,30
S	,477	,599	,588	,556	,612	,535	,579
N	19	27	61	167	75	43	392
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi Gruplararası Toplam	5,966 125,457 131,423	5 386 391	1,193 ,325	3,67	,003*
1,03	,399						21-27** 28-34**

$P^* < 0.05$

LSD Testi**

Çizelge 30'da görüldüğü gibi okul yöneticilerinin yaş gruplarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin, toplam puanları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, yaş gruplarının görüşlerinin ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$F(5, 386) = 3.67, P < .05$].

Okul yöneticilerinin yaşlarına göre görüşleri arasında farklılığı yaratan grup 21-27 yaş grubundaki yöneticiler ile 28-34 yaş grubundaki yöneticilerdir. Beden eğitimi öğretmenleri saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere, 21-24 yaş ($\bar{x}=3.90$) ve 28-34 yaş ($\bar{x}=4.05$) grubundaki okul yöneticileri göre çok uyarken, 35-41 yaş grubu ($\bar{x}=4.32$), 42-48 yaş grubu ($\bar{x}=4.38$), 49-55 ($\bar{x}=4.32$) ve 56 yaş ve üstü gruptaki ($\bar{x}=4.30$) okul

yöneticilerine göre tam uymaktadırlar. Genç okul yöneticilerine göre, saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere beden eğitimi öğretmenleri çok düzeyde uyarken, 34 yaş üzerindeki okul yöneticilerine göre tam düzeyde uymaktadırlar.

Okul yöneticilerinin yaşlarına göre görüşleri arasındaki farklılık, yaş ilerlemiş yöneticilerin beden eğitimi öğretmenlerini, tecrübelerinden kaynaklanan hoşgörü ve anlayışla değerlendirmeleri, genç okul yöneticilerinin ise deneyimsiz olmaları nedeniyle, katı bir tutumla değerlendirmelerinden kaynaklanabilir.

Okul Yöneticilerinin Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında, okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin, görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Okul Yöneticilerinin Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre okul yöneticilerinin profesyonellik boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 31'da verilmiştir.

Çizelge 31. Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21+	Toplam
\bar{X}	4,31	4,30	4,30	4,35	4,25	4,33	4,31
S	,640	,531	,563	,558	,516	,498	,539
N	38	58	58	70	68	100	392
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	,379	5	,757	,258	,936
,561	,730	Gruplararası	113,308	386	,294		-
		Toplam	113,687	391			

$P^* < 0.05$

Çizelge 31'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, okul yöneticilerinin görüşlerinin ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5, 386) = .258, P > .05$]. Okul yöneticileri kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl $\bar{x} = 4.31$), (5-8 yıl $\bar{x} = 4.30$), (9-12 yıl $\bar{x} = 4.30$), (13-16 yıl $\bar{x} = 4.35$), (17-20 yıl $\bar{x} = 4.25$), (21 yıl ve üzeri $\bar{x} = 4.33$) uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Kıdem Değişkenine Göre, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre okul yöneticilerinin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 32'de verilmiştir.

okul yöneticilerinin görüşlerinin ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl $\bar{x}=4.33$), (5-8 yıl $\bar{x}=4.33$), (9-12 yıl $\bar{x}=4.30$), (13-16 yıl $\bar{x}=4.33$), (17-20 yıl $\bar{x}=4.29$), (21 yıl ve üzeri $\bar{x}=4.34$) uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre okul yöneticilerinin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 33'de verilmiştir.

Çizelge 33. Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyuma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21+	Toplam
\bar{X}	4,47	4,57	4,48	4,52	4,48	4,50	4,51
S	,640	,428	,527	,516	,501	,425	,499
N	38	58	58	70	68	100	392
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçl					
7, 22	,608	Gruplararası	,390	5	7,79	,310	,907
		Toplam	97,010	386	,251		-
			97,399	391			

$P^* < 0.05$

Çizelge 33'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyuma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, okul yöneticilerinin görüşlerinin ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5, 386) = .310, P > .05$]. Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl $\bar{x}=4.47$), (5-8 yıl $\bar{x}=4.57$), (9-12 yıl $\bar{x}=4.48$), (13-16 yıl $\bar{x}=4.52$), (17-20 yıl $\bar{x}=4.48$), (21 yıl ve üzeri $\bar{x}=4.50$) uymaktadır.

Okul Yöneticilerinin Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyuma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre okul yöneticilerinin saygı boyutu ilkelerine uyuma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 34'de verilmiştir.

Çizelge 34. Kıdem Değişkenine Göre Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21+	Toplam	
X	4,05	4,41	4,32	4,24	4,32	4,35	4,30	
S	,686	,534	,574	,609	,602	,507	,579	
N	38	58	58	70	68	100	392	
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark	
LS	P	Gruplarıçi	3,552	5	,710	2,14	,060	-
1,06	,378	Gruplararası	127,871	386	,331			
		Toplam	131.425	391				

P* < 0.05

Çizelge 34'de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, okul yöneticilerinin görüşlerinin ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır [F(5, 386)= 2.14, P> .05). Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl \bar{x} =4.05), (5-8 yıl \bar{x} =4.41), (9-12 yıl \bar{x} =4,32), (13-16 yıl \bar{x} =4.24), (17-20 yıl \bar{x} =4.32), (21 yıl ve üzeri \bar{x} =4,35) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere yaş değişkenine göre uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre öğretmenlerin profesyonellik boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 35'de verilmiştir.

Çizelge 35. Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
X	4,55	4,49	4,56	4,55	4,48	4,42	4,53
S	,351	,339	,419	,318	,418	,404	,361
N	57	161	110	110	25	2	465
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi					
1.13	.340	Gruplararası					
		Toplam	.547	5	.109	.838	.523
			59,965	459	.131		-
			60.512	464			

P* < 0.05

Çizelge 35'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin yaş gruplarına göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları arasında (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [F(5, 459)= .838, P>.05]. Değişik yaşlardaki beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (21-27 yaş, \bar{x} =4.55), (28-34 yaş \bar{x} =4.49), (35-41 yaş, \bar{x} =4.56), (42-48 yaş, \bar{x} =4.55), (49-55 yaş, \bar{x} =4.48), (56 yaş ve üzeri, \bar{x} =4.42) uyduklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre öğretmenlerin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 36'da verilmiştir.

Çizelge 36. Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam	
\bar{X}	4,55	4,57	4,62	4,62	4,54	4,50	4,59	
S	,440	,346	,374	,360	,324	,530	,368	
N	57	161	110	110	25	2	465	
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
LS	P	Gruplarıçi	,494	5	9,88	,728	,603	-
,893	,486	Gruplararası	62,349	459	,136			
		Toplam	62,843	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 36'da görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin yaş gruplarına göre, sorumluluk boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları arasında (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5,459) = .728, P > .05$]. Değişik yaşlardaki beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (21-27 yaş, $\bar{x}=4.55$), (28-34 yaş $\bar{x}=4.57$), (35-41 yaş, $\bar{x}=4.62$), (42-48 yaş, $\bar{x}=4.62$), (49-55 yaş, $\bar{x}=4.54$), (56 yaş ve üzeri, $\bar{x}=4.50$) uydıklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Yaş değişkenine göre öğretmenlerin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 37'de verilmiştir.

Çizelge 37. Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
X	4,66	4,68	4,72	4,70	4,54	4,80	4,69
S	,372	,381	,408	,398	,578	,282	,403
N	57	181	110	110	25	2	465
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
LS	P	Gruplar içi	5	,156	,957	,444	-
,617	,687	Gruplararası	459	,163			
		Toplam	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 37'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin yaş gruplarına göre dürüstlük boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları arasında (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5,459) = .957$, $P > .05$]. Değişik yaşlardaki beden eğitimi öğretmenleri dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine tam düzeyde, (21-27 yaş, $\bar{x}=4.66$), (28-34 yaş $\bar{x}=4.68$), (35-41 yaş, $\bar{x}=4.72$), (42-48 yaş, $\bar{x}=4.70$), (49-55 yaş, $\bar{x}=4.54$), (56 yaş ve üzeri, $\bar{x}=4.80$) uyduklarını ifade etmişlerdir.

**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Saygı Boyutunda
Yer Alan Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri
Arasındaki Farklılıklar**

Bu başlık altında saygı boyutunda yer alan 8 mesleki etik ilkeye beden eğitimi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre uyma düzeylerine ilişkin görüşleri yer almıştır.

Yaş değişkenine göre öğretmenlerin saygı boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 38'de verilmiştir.

**Çizelge 38. Yaş Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin
Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve Varyans**

Analizi Sonucu

Yaş Grupları	21-27	28-34	35-41	42-48	49-55	56+	Toplam
\bar{X}	4,68	4,60	4,70	4,67	4,64	4,60	4,65
S	,325	,468	,317	,375	,401	,565	,405
N	57	161	110	110	25	2	465
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	5	,137	,833	,527	-
1,06	,379	Gruplararası	459	,165			
		Toplam	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 38'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin yaş gruplarına göre, saygı boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları arasında (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(5, 459) = .833, P > .05$]. Değişik yaşlardaki beden eğitimi öğretmenleri saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (21-27 yaş, $\bar{x}=4.68$), (28-34 yaş $\bar{x}=4.60$), (35-41 yaş, $\bar{x}=4.70$), (42-48 yaş, $\bar{x}=4.67$), (49-55 yaş, $\bar{x}=4.64$), (56 yaş ve üzeri, $\bar{x}=4.60$) uyduklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorum

Bu bölümde kadın ve erkek beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 39'da yer almıştır.

Çizelge 39. Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	T	P
Erkek	313	4,51	,364	463	1,34	,180
Kadın	152	4,56	,352			

$P^* < 0.05$

Çizelge 39'a göre t testi analizi sonucunda erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$t(463)=1,34$ $P>.05$]. Erkek ($\bar{x}=4,51$) ve kadın ($\bar{x}=4,56$) beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma tam olarak düzeyleri olarak gerçekleşmiştir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 40'da yer almıştır.

Çizelge 40. Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Erkek	313	4,58	,367	463	,905	,366
Kadın	152	4,61	,369			

$P^* < 0.05$

Çizelge 40'a göre t testi analizi sonucunda erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$t(463) = .905$, $P > .05$]. Erkek beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri ($\bar{x} = 4,58$) olarak gerçekleşirken, kadın beden eğitimi öğretmenlerinin bu boyutta yer alan etik ilkelere ($\bar{x} = 4,61$) düzeyinde uyduklarını belirtmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 41'de yer almıştır.

Çizelge 41. Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	T	P
Erkek	313	4,68	,407	463	,295	,768
Kadın	152	4,69	,395			

$P^* < 0.05$

Çizelge 41'e göre t testi analizi sonucunda erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$t(463)=2,95$, $P>.05$]. Erkek beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin ($\bar{x}=4,68$) olarak gerçekleşirken, bu boyutta yer alan etik ilkelere kadın beden eğitimi öğretmenleri ise ($\bar{x}=4,69$) düzeyinde uyduklarını belirtmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Saygı Boyutunda yer Alan Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve t testi analizi sonucu çizelge 42'de yer almıştır.

Çizelge 42. Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyleri Ortalamaları Ve t Testi Analizi Sonucu

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	T	P
Erkek	313	4,63	,434	463	2,09	,036
Kadın	152	4,70	,332			

$P^* < 0.05$

Çizelge 42'ye göre t testi analizi sonucunda erkek ve kadın beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$t(463)=2.09$, $P<.05$]. Erkek beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri ($\bar{x}=4,63$) olarak gerçekleşirken, kadın beden eğitimi öğretmenleri ise ($\bar{x}=4,70$) düzeyinde uydıklarını belirtmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okullara Göre Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorum

Bu bölümde beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere mezun oldukları okul değişkenine göre uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okula Göre Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Mezun oldukları okul değişkenine göre öğretmenlerin profesyonellik boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve Kruskal Wallis analizi sonucu çizelge 43'de verilmiştir.

Çizelge 43. Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Kruskal Wallis Analizi Sonucu

Okul	BESYO	ENS.	G.S.A	EĞ. FAK.	Diğer	Toplam
\bar{X}	4,52	4,51	4,58	4,52	4,68	4,53
S	,353	,339	,231	,392	,245	,361
N	125	84	31	215	10	465
Homojenlik Testi		KW	Sd	P	Fark	
LS	P	2.43	4	.656	-	
2.78	.026					

$P^* < 0.05$

Çizelge 43'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okula göre, profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olmadığı için) yapılan Kruskal Wallis analizi sonucunda, ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [KW(4) =2.43, P>.05]. Mezun oldukları okullara göre beden eğitimi öğretmenleri, profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (BESYO, \bar{x} =4.52), (Enstitü, \bar{x} =4.51), (G.S.A, \bar{x} =4.58), (EĞ. FAK., \bar{x} =4.52), (Diğer, \bar{x} =4.68), uyduklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okula Göre Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkeler Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Mezun oldukları okul değişkenine göre öğretmenlerin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 44'de verilmiştir.

Çizelge 44. Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

Okul	BESYO	ENS.	G.S.A	EĞ. FAK.	Diğer	Toplam	
\bar{X}	4,58	4,58	4,60	4,59	4,75	4,59	
S	,353	,382	,335	,380	,263	,368	
N	125	84	31	215	10	392	
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	4	6,44	,473	,755	-
,685	,603	Gruplararası Toplam	460	,136			
		62,843	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 44'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okula göre, sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlarının ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı

homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(4,460) = .473$ $P > .05$]. Mezun oldukları okullara göre beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (BESYO, $\bar{x}=4.58$), (Enstitü, $\bar{x}=4.58$), (G.S.A, $\bar{x}=4.60$), (EĞ. FAK., $\bar{x}=4.59$), (Diğer, $\bar{x}=4.75$), uyduklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Göre Dürüstlük Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Mezun oldukları okul değişkenine göre öğretmenlerin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 45'de verilmiştir.

Çizelge 45. Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

Okul	BESYO	ENS.	G.S.A	EĞ. FAK.	Diğer	Toplam		
\bar{X}	4,67	4,68	4,70	4,69	4,80	4,69		
S	,399	,412	,330	,421	,339	,403		
N	125	84	31	215	10	392		
Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	,150	4	3,75	,229	,922	-
,733	,570	Gruplararası Toplam	75,340	460	,164			
			75,490	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 45'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okul göre, dürüstlük boyutunda yer alan mesleki ilkelere uyma düzeylerine ilişkin puanlar üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(4,460) = .229$, $P > .05$]. Mezun oldukları okullara göre beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (BESYO, $\bar{x}=4.58$), (Enstitü, $\bar{x}=4.58$),

(G.S.A, $\bar{x}=4.60$), (EĞ. FAK., $\bar{x}=4.59$), (Diğer, $\bar{x}=4.75$), uyduklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Göre Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Mezun oldukları okul değişkenine göre öğretmenlerin saygı boyutu ilkelerine uyma düzeyleri ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 46'da verilmiştir.

Çizelge 46. Mezun oldukları Okul Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

Okul	BESYO	ENS.	G.S.A	EĞ. FAK.	Diğer	Toplam	
X	4,63	4,65	4,69	4,65	4,82	4,65	
S	,416	,380	,322	,426	,198	,405	
N	125	84	31	215	10	392	
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	Gruplarıç Gruplararası Toplam	,377	4	9,42	,571	,684	-
1,20		,309	460	,165			
		76,295	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 46'da görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okul göre, saygı boyutunda yer alan mesleki ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin puanlar üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(4, 460)=.571, P>.05$]. Mezun oldukları okullara göre beden eğitimi öğretmenleri saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine tam düzeyde, (BESYO, $\bar{x}=4.63$), (Enstitü, $\bar{x}=4.65$), (G.S.A, $\bar{x}=4.69$), (EĞ. FAK., $\bar{x}=4.65$), (Diğer, $\bar{x}=4.82$), uyduklarını ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Mesleki Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde beden eğitimi öğretmenlerinin, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere kıdem değişkenine göre uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin analiz ve yorumları yer almaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Profesyonellik Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin profesyonellik boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 47'de verilmiştir.

Çizelge 47. Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Profesyonellik Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21-24	25+	Toplam
\bar{X}	4,58	4,49	4,50	4,60	4,50	4,55	4,48	4,53
S	,354	,344	,419	,380	,389	,281	,375	,361
N	62	123	65	60	62	72	21	465
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	Gruplar içi		.862	6	.144	1,10	.359	-
1.34	Gruplararası		59.650	458	.130			
	Toplam		60.512	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 47'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin kıdem gruplarına göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(6, 458) = 1.10, P > .05$]. Beden eğitimi öğretmenleri kıdem değişkenine göre profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl

$\bar{x}=4.58$), (5-8 yıl $\bar{x}=4.49$), (9-12 yıl $\bar{x}=4.50$), (13-16 yıl $\bar{x}=4.60$), (17-20 yıl $\bar{x}=4.50$), (21-24 yıl $\bar{x}=4.55$), (25 yıl ve üzeri $\bar{x}=4.48$) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Sorumluluk Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin sorumluluk boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 48'de verilmiştir.

Çizelge 48. Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sorumluluk Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21-24	25+	Toplam
\bar{X}	4,60	4,56	4,59	4,61	4,59	4,62	4,57	4,59
S	,399	,357	,411	,363	,353	,335	,386	,368
N	62	123	65	60	62	72	21	465
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi	,211	6	3,52	,258	,956	-
,798	,572	Gruplararası	62,632	458	,137			
		Toplam	62,843	484				

$P^* < 0.05$

Çizelge 48'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin kıdem gruplarına göre, sorumluluk boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(6, 458) = .258$ $P > .05$]. Beden eğitimi öğretmenleri kıdem değişkenine göre sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl $\bar{x}=4.60$), (5-8 yıl $\bar{x}=4.56$), (9-12 yıl $\bar{x}=4.59$), (13-16 yıl $\bar{x}=4.61$), (17-20 yıl $\bar{x}=4.59$), (21-24 yıl $\bar{x}=4.62$), (25 yıl ve üzeri $\bar{x}=4.57$) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dürüstlük Boyutundaki Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin dürüstlük boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 49'da verilmiştir.

Çizelge 49. Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Dürüstlük Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM		0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21-24	25+	Toplam	
\bar{X}		4,70	4,67	4,66	4,74	4,71	4,70	4,57	4,69	
S		,367	,393	,449	,409	,400	,343	,577	,403	
N		62	123	65	60	62	72	21	465	
Homojenlik Testi		Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplarıçi		,659		6	,110	,672	,672	-
1,00	,424	Gruplararası		74,831		458	,163			
		Toplam		75,490		464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 49'da görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin kıdem gruplarına göre, dürüstlük boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(6, 458) = .672$ $P > .05$]. Beden eğitimi öğretmenleri kıdem değişkenine göre dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere tam düzeyde, (0-4 yıl $\bar{x}=4.60$), (5-8 yıl $\bar{x}=4.56$), (9-12 yıl $\bar{x}=4.59$), (13-16 yıl $\bar{x}=4.61$), (17-20 yıl $\bar{x}=4.59$), (21-24 yıl $\bar{x}=4.62$), (25 yıl ve üzeri $\bar{x}=4.57$) uymaktadır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Saygı Boyutunda Yer Alan Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin saygı boyutu ilkelerine uyma düzeyi ortalamaları ve varyans analizi sonucu çizelge 50'de verilmiştir.

Çizelge 50. Kıdem Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Saygı Boyutu İlkelerine Uyma Düzeyi Ortalamaları Ve Varyans Analizi Sonucu

KIDEM	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20	21-24	25+	Toplam
\bar{X}	4,71	4,59	4,68	4,70	4,68	4,66	4,55	4,65
S	,288	,497	,393	,417	,344	,338	,464	,405
N	62	123	65	60	62	72	21	465
Homojenlik Testi	Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
LS	P	Gruplar içi	1,173	6	,195	1,19	,309	-
1,89	,080	Gruplararası Toplam	75,122	458	,164			
			76,295	464				

$P^* < 0.05$

Çizelge 50'de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin kıdem gruplarına göre, saygı boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin aldıkları puanların ortalamaları üzerinde (verilerin dağılımı homojen olduğu için) yapılan varyans analizi sonucunda, ortalamalar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır [$F(6,458) = 1,19 P > .05$]. Beden eğitimi öğretmenleri kıdem değişkenine göre saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelerine tam düzeyde, (0-4 yıl $\bar{x}=4.71$), (5-8 yıl $\bar{x}=4.59$), (9-12 yıl $\bar{x}=4.68$), (13-16 yıl $\bar{x}=4.70$), (17-20 yıl $\bar{x}=4.68$), (21-24 yıl $\bar{x}=4.66$), (25 yıl ve üzeri $\bar{x}=4.55$) uymaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almıştır.

SONUÇLAR

Araştırmanın sonuçlarını, aşağıda maddeler halinde vermek mümkündür.

1- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine İlişkin Sonuçlar.

Beden eğitimi öğretmenleri için, profesyonellik boyutunda 14, sorumluluk boyutunda 8, dürüstlük boyutunda 5 ve saygı boyutunda 5 olmak üzere toplam 32 mesleki etik ilke belirlenmiştir.

2- Okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere, okul yöneticilerinin görüşlerine göre yüksek düzeyde uymaktadır.

b) Sorumluluk Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Beden eğitimi öğretmenleri

sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere, okul yöneticilerinin görüşlerine göre yüksek düzeyde uymaktadır.

c) Dürüstlük Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Beden eğitimi öğretmenleri dürüstlük boyutundaki mesleki etik ilkelere, okul yöneticilerinin görüşlerine göre yüksek düzeyde uymaktadır.

d) Saygı Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Beden eğitimi öğretmenleri saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere, okul yöneticilerinin görüşlerine göre yüksek düzeyde uymaktadır.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan "sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme", sorumluluk boyutunda yer alan " beden eğitimi dersini genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görme" dürüstlük boyutunda yer alan " sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırmama", saygı boyutunda yer alan "rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama" ilkelerine yüksek düzeyde uymaktadır.

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre, beden eğitimi öğretmenleri profesyonellik boyutunda yer alan " notu bir baskı aracı olarak kullanmama", sorumluluk boyutunda yer alan " öğrenci sağlığına ve güvenliğine, sportif başarıdan daha fazla önem verme", dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik kurallar içinde "sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermeme" ve "sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırmama", saygı boyutunda yer alan "rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük

düşürücü konuşmalar yapmama " mesleki etik ilkelerine yüksek düzeyde uymaktadır.

3- Cinsiyetlerine göre okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutu: Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutundaki mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin erkek ve kadın okul yöneticilerinin görüşleri birbiriyle uyumaktadır.

c) Dürüstlük Boyutu: Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

d) Saygı Boyutu: Erkek ve kadın okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4- Okul yöneticilerinin branşlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutu: Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

c) Dürüstlük Boyutu: Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

d) Saygı Boyutu: Okul yöneticilerinin branşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Sosyal bilimler branşındaki okul yöneticileri görüşleri, fen bilimleri ve meslek dersleri branşından olan yöneticilerin görüşlerine göre farklıdır. Sosyal bilimler branşından olan yöneticilere göre, beden eğitimi öğretmenleri, saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere daha az düzeyde uymaktadırlar.

5- Okul yöneticilerinin yaşlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Okul yöneticilerinin yaşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin, görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutu: Okul yöneticilerinin yaşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin, görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

c) Dürüstlük Boyutu: Okul yöneticilerinin yaşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

d) Saygı Boyutunda: Okul yöneticilerinin yaşlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma

düzeylelerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Değişik yaşlardaki okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri birbiriyle uyusmaktadır.

6- Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. .

b) Sorumluluk Boyutu: Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

c) Dürüstlük Boyutunda: Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin, görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

d) Saygı Boyutu: Okul yöneticilerinin kıdemlerine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin, görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

7- Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre, sorumluluk boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin

görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Değişik yaşlardaki beden eğitimi öğretmenleri sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri birbiriyle uyuşmaktadır.

c) Dürüstlük Boyutunda: Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre, dürüstlük boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

d) Saygı Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre, saygı boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

8- Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, sorumluluk boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

c) Dürüstlük Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, dürüstlük boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Kadın ve erkek beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri birbiriyle uyuşmaktadır.

d) Saygı Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Kadın beden eğitimi

öğretmenleri, saygı boyutundaki mesleki etik ilkelere erkek beden eğitimi öğretmenlere göre daha çok uymaktadırlar.

9- Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları göre, sorumluluk boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Mezun oldukları okullara göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sorumluluk boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri birbiriyle uyushmaktadır.

c) Dürüstlük Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları göre, dürüstlük boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur..

d) Saygı Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları göre, saygı boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Mezun oldukları okullara göre, beden eğitimi öğretmenlerinin saygı boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri birbiriyle uyushmaktadır.

10- Beden eğitimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sonuçlar.

a) Profesyonellik Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre, profesyonellik boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

b) Sorumluluk Boyutunda: Beden eğitimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre, sorumluluk boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

c) Dürüstlük Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre, dürüstlük boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Farklı kıdemdeki beden eğitimi öğretmenlerinin dürüstlük boyutunda yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri birbiriyle uyumaktadır.

d) Saygı Boyutu: Beden eğitimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre, saygı boyutunda yer alan, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

1- Profesyonellik boyutunda, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranma, müsabakalarda kaybetmeyi kazanmak gibi doğal kabul edebilme, şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verebilme davranışları geliştirilmelidir.

2- Sorumluluk boyutunda beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerinin ders içindeki görüşlerine önem verme, ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin uymasına özen gösterme davranışları geliştirilmelidir.

3- Dürüstlük boyutunda beden eğitimi öğretmenlerinin, sporcu öğrencilerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama, sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklama davranışları geliştirilmelidir.

4- Saygı boyutunda beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilere hakaret etmeme ve meslektaşları ile olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıcı davranmama davranışları geliştirilmelidir.

5- Sosyal bilimler branşındaki okul yöneticileri, fen bilimleri ve meslek dersleri branşındaki yöneticilere göre, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik kurallara daha az uyduklarını belirtmektedir. Okul yöneticilerinin branşlarından kaynaklanan farklılığın giderilmesi için, okul yöneticilerinin hizmet içi etkinliklerinde mesleki etik ilkeler konusuna yer verilmelidir.

6- Beden eğitimi öğretmenlerinin meslek etiğine uyma düzeylerini artırmak ve mesleki kurallardan haberdar olmaları için, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren fakülte ve yüksekokulların ders programlarına meslek etiği dersi konulmalıdır.

7- Bu çalışmada lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve okul yöneticileri üzerinde çalışılmıştır. Benzeri çalışma ilköğretim okullarında ve diğer branş öğretmenleri üzerinde yapılabilir.

KAYNAKLAR

Acar, G. A. (2000). **Etik değerlerin kurumsallaştırılması üzerine bir araştırma**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Açıkada, C., Ergen, E. (1990). "Çocuk ve Spor: Aşını Yükleme ve Sağlık" **Bilim ve Spor**. Ankara: BÜRO-TEK Ofset Matbaacılık.

Açıkada, C. (1991). "Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Müfredat Programı Sorunları" I. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. Bildiriler Paneller Tartışmalar**. İzmir: Milli Eğitim Bakanlığı.

Adem, M. (2000). **Atatürkçü Düşünce Işığında Eğitim Politikamız**. Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.ř.

Aracı, H. (1998). **Okullarda Beden Eğitimi**. Ankara: Yardımcı Ofset.

Anderson, A.(1999). "The Moral Dimensions Of Teaching Physical Education". *Physical Educator* Indiannapolis, Winter 1999; Vol:56, issue:1 1999,P.49-57. Web: <http://proquest.umi.com>

Akarsu, B. (1999). **Immanuel Kant'ın Ahlak Felsefesi**. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Akarsu, B. (1998). **Mutluluk Ahlakı**. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Akseki, A. H. (1982). **İslam Dini**. Ankara: Nur yayınları.

Aksoy A. H. (1998). **Eğitim denetiminde etik**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Aktan, C. (1999a). **Ahlaki Yeniden Yapılanma ve Toplam Ahlak Doğru: 1-Ahlak ve Ahlak Felsefesi**. İstanbul:Arı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği.

Aktan, C. (1999b). **Ahlaki Yeniden Yapılanma ve Toplam Ahlakta Doğru, 2- Meslek Ahlakı ve Sosyal Sorumluluk**. İstanbul: Anı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği.

Alkan, C. (2000). **Meslek Ve Öğretmenlik Mesleği**. Veysel Sönmez (Editör), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (191-218). Ankara: Anı Yayıncılık.

Airaksinen, T. (1988). "Professional Ethics" **Encyclopedia Of Applied Ethics**. Vol:3. California: Academic Press.

Ayar, A. (1996). **Stajyer beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki problemleri**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Aydın, A. (1999). **Gelişim ve öğrenme Psikolojisi**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Aydın, E. (2000). "Kebabcılık Etiğinden Bankacılık Etiğine". **Cumhuriyet Bilim Teknik**. Sayı: 716.

Aydın, E. (2001). **Tıp Etiğine Giriş**. Ankara: Pegem A Yayınevi.

Aydın, M. (1986). **Çağdaş Eğitim Denetimi**. Ankara: İM Yayıncılık.

Aydın, P.,I. (2001). **Yönetmelik Mesleki Ve Örgütsel Etik**. İkinci Baskı. Ankara: Pegem Yayınları.

Balcı, A. (1995). **Sosyal Bilimlerde Araştırma**. Ankara:72TDFO Bilgisayar-Yayıncılık.

Ballinger, Debra A.(1993). "Becoming An Effective Physical Educator." **Physical Educator**, Late Winter 1993, Vol. 50, Issue:1, p.13-20
Web:<http://wysiwyg://bodyframe.11/http://globalvgw4>

Baran, M., (2003). "Kuruluş İlkeleri İle Türk Esnaf Teşekküllerinin Yapılanmasında Etkili Olan Lonca Sistemi ve Ahilik Nedir".
Web:<http://www.hbektas.gazi.edu.tr/08hbv/08baran.htm>

Barnd, S. M. (1999). Middle school physical education environments in Colorado. (Doctoral dissertation, University of Northern Colorado, 1999).
Dissertation abstracts International, 60 / 07, AAC 9939754.

Başaran, İ. E. (1991). **Örgütsel Davranış**. Ankara.

Başaran, İ. E. (1994). **Türkiye Eğitim Sistemi**. Ankara.

Becker, C. L., Becker, B. C. (1992). **Encyclopedia Of Ethics**. Vol:1.
London:St. James Press.

Bergem, T.(1993). "Aspects Of Examining Professional Morality".Journal
Of Moral Education, 1993, Vol. Issue3. P.297.
Web:<http://globalvgw17.global.epnet.com/ehost.asp?Global>.

Bilgen, N. (1994). **Çağdaş ve Demokratik Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim
Basımevi.

Bilhan, S. (1991). **Eğitim Felsefesi**. I. Cilt. Ankara: Ankara Üniversitesi
Yayınları No: 164.

Billington, R. (1997). **Felsefeyi Yaşamak**. (Çeviren: Abdullah Yılmaz).
İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Bucher, A. C. (1983). **Foundations Of Physical Education & Sport**. The
London: C.V. Mosby Company.

Bucher, A. C., Wuest A. D., (1999). **Foundations Of Physical Education
Exercise And Sport**. Newyork: McGraw-Hill Companies.

Büyükkaragöz, S. (1996). "Hoşgörü, Demokrasi ve Eğitim". **Eğitim ve Bilim**. sayı: 101, Cilt: 20.

Calebrese. Raymond L.(1998). "Ethics For Principals.", NASSP Bulletin LXXII, December, 1988,1-4. p.16.Web:<http://prouest.umi.com/pqd.web>.

Cevizci, A. (2002). **Etığe Giriş**. İstanbul: Paradigma yayınları.

Colero, L. (2000). A Framework For Universal Principles Of Ethics. Crossroad Program Inc. Web: <http://www.ethics.ubc.ca/papers/invited/colero.html>.

Campbell, E.(2000). "Professional Ethics In Teaching: Towards The Development Of A Code Of Practice". Cambridge Journal Of Education, Jun2000,Vol.30, Issue:2, p.203-222. Web: <http://Proquest.umi.com/pqd.web>.

Cüceloğlu, D. (1991). **İnsan ve Davranışı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağlar, D. (1997). "Öğretmen Yetiştirme IV". **Çağdaş Eğitim**. Sayı: 232.

Çakır, R. (1999). **İlköğretim okul müdürlerinin etik davranışlarının incelenmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Desensi T. J., Rosenberg D.(1996). **Ethics In Sport Management**. United States Of America: Fitness Information Technology Inc.

Demir, G.,(2001). "Ahilik ve Yükselen Değerler". **Görüş**. 2001, 76-82. Web:www.metu.edu.tr/home/www.miet/ahilik.pdf

Demirhan, G., Coşkun, H., Altay, F. (2000). Öğretmen, Öğretim Elemanı Ve Stajyer Öğrenci İle 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerin Beden Öğretmeni Niteliklerine İlişkin Görüşler. **Vlth Sports Sciences Congress. 3-5 Kasım 2000. Bildiri Özetleri**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Spor Bilimleri Derneği.

Durkheim, E. (1949). **Meslek Ahlakı**. (Çeviren: Mehmet Karasan). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Ertürk, S. (1991). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Yayınları.

Ellis, S. D. (1997). Student problem behavior and teacher responses in physical education . Doctoral dissertation, University of South Carolina, 1999 Dissertation abstracts International, 58 / 03, AAC 972644.

Fain, G. S.(1992) "Ethics In Health, Physsical Education, Recration And Dance". ERIC Clearinghouse on Teacher Education Washington DC.00-04-1992, p.1-4. Eric Identifier.ED342775 Web:http://www.ed.gov/databases/ERIC_Digest/ed342775.html

Fain, G. S., Gillespie, K. A.(1990). "Profesional Ethics And Intellectual Property - A National Study".Journal Of Physical Education Recration, Dance. March, 1990. P, 88-95. Web:<http://proquest.umi.com/pqd.web>

Frank, P. (1996). "The Ethical Principal and Teacher Nonretention". **Journal of Personnel Evaluation in Education**. 10(1).

Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun. (3289 S.K.), **Resmi Gazete**, 19120; 21 Mayıs 1986.

Geçtan, E. (1993). **İnsan Olmak**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Güçlü, Abbas. 2002). "Müthiş Bir Yaşam Mücadelesi ve..." **Milliyet Gazetesi**.(29 Aralık 2002). S.21.

Gürkan, H., Çamlıyer, H., Saracaloğlu, A. S. (2000). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Değerler Sistemi. **Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi**. V (2000). 1: 35-52.

Gökmen, H., Karagül, T., Aşçı, F. H. (1995). **Psikomotor Gelişim**. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü.

Gökmen, H.(1998). "Gençlerin Gelişmelerinde Beden Eğitiminin Rolü". **Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Ve Sorunları**. Yayına Hazırlayan: Seydi Dinç. TED Yayınları

Gölpınarlı A. (1979). **Yunus Emre**. İstanbul: Varlık Yayınevi.

Gözütok, D. (1998). "Eğitimin Gerçekleşmesinde Öğretmenin Rolü". **Eğitim Bilimine Giriş**. (Editör Fatma Varış). İstanbul: Alkim Yayınları.

Gözütok, D. (1993). **Okulda Dayak**. Ankara: 72 Ofset.

Grössing, S.,(1992). "Beden Spor Hareket". (Çevirenler: Adnan Orhun, Metin Sayın). **1. Beden Eğitimi Ve Spor Sempozyumu**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi

Hacıkadiroğlu, V. (2000). **İnsan Felsefesi**, İstanbul: Cem Yayınevi.

Harrison, M. J., Blakemore, L. C. (1992). **Instructional Stratgies For Secondary School Physical Education**. Iowa: Wm. C. Brown Puplicher.

Hançerlioğlu, O. (1988). **Ruhbilim Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hançerlioğlu, O. (1982). **Felsefe Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hatten, T., Docheff, D., Lynch, E. L., Foy S.(2001). "Can Physical Educators Do More To Teach Ethical Behavior in Sports". **JOPERD**. Reyton may/jun 2001 Vol:72. No:5 p.12-13. Web: <http://proquest.umi.com/pqd.web>.

Haynes, F. (2002). **Eğitimde Etik**. (Çeviren: Semra Kunt Akbaş). İstanbul: Ayrıntı yayınları.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). **İnsanlar ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim-Basım-Yayın-Dağıtım.

Karaküçük, S. (1989). **Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi**. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayın No: 146.

Kidder, M. R., Born, L. P. (1998). "Resolving Ethical Dilemmas In The Classroom" *Educational Leadership*; Alexandria; December 1998/ January 1999; Vol. 56, 4: 38-41. Web: [http:// proquest.umi.com/pqd.web](http://proquest.umi.com/pqd.web)

Kirri Tirsi.(1999). "Teachers' Perceptions Of Moral Dilemmas At School". *Journal Of Moral Education* , Abingdon, Mar 1999, Vol:28, Issue, P:31-47. Web:<http://Proquest.umi.com/pqd.web>.

Kıranlı, S. (2000). **Ortaöğretim okul yöneticilerinin etik ilkeleri uygulama ve etik ikilemleri çözümlene yeterliliği**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Kocaoluk, Ş.(1985). **İlköğretimde Temel Mevzuat**. Adana: Kocaoluk yayınevi.

Kuçuradi, İ. (1996). **Etik**. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

Kuçuradi, İ. (1997). **Uludağ Konuşmaları**. Ankara:Türkiye Felsefe Kurumu.

Kultgen, J. (1988). **Ethics And Professionalism**. Philadelphia: University Of Pennsylvania Press.

Luckovski, J. A.(1997). "A virtue-Centered Approach To Ethics Education". *Journal Of Teacher Education*, Sep / Oct 1997. Vol:48. Issue 4, P. 264. Web:<http://www.EBSCOhost.wysiwyg://bodyframe.23/http>

Lumpkin, A. (1990). **Physical Education And Sport**. USA: Times Mirror / Mosby College Publishing.

Liseli Şampiyon Atlet 'Beden'den 1 Aldı. (25 Haziran,2003). **Milliyet**.

MEB. (1997a). **İlköğretim Kurumları ve Ortaöğretim Kurumları Spor Yarışmaları, Lisans, Ödül ve Disiplin Yönergesi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MEB.(1997b).**İlk-Ortaöğretim Kurumları Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi Ve Ders Dışı Çalışmaları rehberi**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Dairesi Başkanlığı.

Muratlı, S. (1997). **Çocuk Ve Spor**. Ankara: Bağırhan Yayınevi.

Namal, A. (2001). "Etik mi Etikçilik mi?". **Billim Teknik**. Sayı 721

Nash, R. J.(1991)."Thre Conceptions Of Ethics For Teacher Educators." **Journal Of Teacher Education**. May/Jun. 1991.Vol:42. Issue 3, 163-173. Web:<http://www.EBSCOhost.wysiwyg://bodyframe.42/http>

NLTA,(2000).Web:http://www.nlta.ca/HTML_Files/html_pages/publication_s/abcbook/code.html.

Nuttall, J. (1997). **Ahlak Üzerine Tartışmalar: Etiğe Giriş**. (Çeviren: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları

O'Brynt, C. P., O'Sullivan, M., Raudensky, J. (2000). "Socialization Of Prospective Physical Education Teachers: The Story Of New Blood". **Sport Education And Society [Abstract]**. October 2000. 5:(2) 177-193. Web:<http://atlas.ulakbim.gov.tr/cgi-isi/CIV.cgi?116>

Oğuzkan, F. (1988). **Öğretmenliğin Üç Yönü**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Okulda Dayak. (15 Mart 1993). **Milliyet**.

Öğretmenler Günü Kutlama Yönetmeliği. **Resmi Gazete**. 21417: 26 Kasım 1992.

Özmen, Ö. (1999). **Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni**. Ankara: Bağırhan Yayınevi.

Pehlivan, İ. (1998). **Yönetmel Mesleki Ve Örgütsel Etik**. Ankara: Pegem Yayınları.

Pehlivan, İ. (1997). Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Priest, F. R., Krause, J. V., ve Becah, J. (1999). Four-Year Changes In College Athletes' Ethical Value Choices In Sports Situations. **Research Quarterly for Exercise and Sport**, 1999, Vol, No. 2, 170-178.

Pieper, A. (1999). **Etığe Giriş**. (Çevirenler:Veysel, Atayman. Gönül, Sezer.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Pritchard, J. (1988). "Codes Of Ethics". **Encyclopedia Of Applied Ethics**. Vol:1.California: Academic Press.

Resick, C. M., Seidel, L. B., Mason, G. J. (1975). **Modern Administrative Practices in Physical Education and Athletics**. Philippines: Addison-Wesley Publishing Company.

Rushwort M. K., Patricia L. B. (1999). "Resolving Ethical Dilemmas In The Classroom". Educational Leadership. Dec.1998 / Jan. 1999. Vol: 56 P. 38-41. Web:<http://globalvgw11.global.epnet.com/ehost.asp>.

JOPERD, (1996 Winter). "If An Educator Observes A Collague Engaging In A Poor Teaching Practice , Is It His Or To Correct That Collague." Journal Of Physical Education, Recreation, Dance. Reston. April. Vol:67. Issue:4, 1996,P.16-21 Web:<http://proquest.umi.com/pqd.web>

Saracaloğlu, S. A.(1992)"Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları". **Spor Bilimleri Dergisi**. Cilt 3, Sayı 1, Mart 1992, 10-26.

Sarıalp, R. (1990) "Spor Kültür Felsefe İlişkisi". **Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu**. 15-16 mart 1990.

Senemoğlu, N. (2000). "Eğitimin Psikolojik Temelleri". **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (Editör: Veysel Sönmez) Ankara: Anı yayıncılık.

Senemoğlu N. (2001). "Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlikleri". **2000 Yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Sempozyumu**. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı.

Sünbül, A., M. (1996). "Öğretmenin niteliği ve Öğretimdeki Rollerini". **Eğitim Yönetimi**. Sayı: 4-5.

Tamer, K. (1987). **Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**. Ankara: Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No:101.

Tepe, Harun.,(2000). **Etik ve meslek Etikleri**. Ankara. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

Tezcan, M. (1997). **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara.

Tezcan, M. (1998). **Toplumsal Değişme ve Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 182.

Terhart E.(1998) "Formalised Codes Of Ethics For Teachers: Between Professional AutonomyAnd Administrative Control." *European Journal Of Education*,Dec.1998,Vol,33,issue4,p.433-445. Web:<http://globalvgw11.global.epnet.com/ehost.asp>.

Travers, P. D., Rebore, R., W. (2000). **Foundations Of Education: Becoming a Teacher**. Massachusetts: Allyn and Bacon.

Türk Çocuğu Uyumaz Koşar. (19 Mart 2002). **Milliyet**.

Ursprung, L., Freitag E., G. Schilling. (1995). **European Review Of Enstitues Of Physical Education**. Zurich:Gesllschaft Zur Förderung Der Sportwissenschaften An Der EHT.

Willgose, E., C. (1984). **The Curriculum In Physical Education**. Fourt Edition. New Jersey: Prentice- Hall, Inc.

Wiley, C. (2000). "Ethical Standarts For Human Resource management professionals: Acomparative Analysis Of Five Major Codes". *Journal Of Business Ethics*. 25:93-114. Kluwer Academic Publisher. Netherlands. P. 106. Web: [http:// OCLO.Com](http://OCLO.Com).

Yalın, H. İ., Hedges, L., Özdemir, S.(1996). **Her Yönüyle Öğretmen Olabilme**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Yavuzer, H. (1999). **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yost, Deborah S.(1997). "The Moral Dimension Of Teaching And Preservice". *Journal Of Teacher Education*, Sep/Oct 1997, Vol.48 Issue4. P.281-293. Web:<http://globalvgw17.global.epnet.com/ehost.asp>.

Yörükoğlu, A. (1983). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

YÖK, (1998). **Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı**. Web:[http:// Yok.gov.tr](http://Yok.gov.tr)

EK: 1**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ
ETİK İLKELERİ VE BU İLKELERE UYMA DÜZEYLERİ**

(Yönetici Anketi)

Değerli Okul Yöneticileri;

Bu çalışma, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görevlerini gerçekleştirirken hizmet ideallerini korumak ve verilen hizmetin niteliğini yükseltmek için mesleki etik ilkelerin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerini belirlemede sizlerin de görüşlerinden yararlanılacaktır.

Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar, bu araştırmanın dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın amaçlarına ulaşması, anket sorularını içtenlikle ve eksiksiz yanıtlamanıza bağlıdır. Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Oğuz ÖZBEK

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Anabilim Dalı
Doktora Programı Öğrencisi

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

İranşınız:

.....)

Cinsiyetiniz:

()Erkek ()Kadın

Yaşınız:

()21-27 ()28-34 ()35-41 ()42-48 ()49-55 ()56 ve üzeri

Yöneticilikteki Toplam Hizmet Süreniz

0-4 yıl () 5-8 yıl () 9-12 yıl ()13-16 yıl ()17-20 yıl () 21 yıl ve üzeri

BÖLÜM II

Bu bölümde beden eğitimi öğretmenlerinin mesleklerini yaparken karşılaştıkları, meslek etiği ile ilgili roller yer almaktadır. Okulunuzdaki, beden eğitimi öğretmeninin/lerinin genel olarak bu kurallara uyma zeyini ifadenin karşısındaki seçeneğe çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.

Uyma Düzeyi

Tam Uyar	Çok Uyar	Orta Düzeyde Uyar	Az Uyar	Hiç Uymaz
----------	----------	-------------------	---------	-----------

Öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil; öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate alma	()	()	()	()	()
Şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verme	()	()	()	()	()
Müsabakalarda kaybetmeyi, kazanmak gibi doğal kabul etme	()	()	()	()	()
Meslektaşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde olma	()	()	()	()	()
Mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmalarına yardımcı olma	()	()	()	()	()
Öğrencilerine şiddete dayalı bir davranışta bulunmama	()	()	()	()	()
Müsabakalarda başarısız olan sporcu öğrencilere anlayış gösterme	()	()	()	()	()
Derslerinde öğrencilerde ortaya çıkabilecek bedensel rahatsızlık, susuzluk ya da halsizlik gibi durumlarda gerekli önlemleri alma	()	()	()	()	()
Okulun olanaklarını bir grup öğrenciye tanımaktan çok, bütün öğrencileri spor etkinlikleri içine sokan, çalışmalarına yer verme	()	()	()	()	()
- Okulun araç gereç ve tesislerinden bütün öğrencilerin eşit yararlanmasını sağlama	()	()	()	()	()
- Notu bir baskı aracı olarak kullanmama	()	()	()	()	()
- Sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme	()	()	()	()	()

- Sporda disiplini, kazanmaya tercih etme () () () () ()
- Öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranma () () () () ()
- Öğrencilerinin doğru davranışını ödüllendirme () () () () ()
- Öğrenci başarısını nesnel(yansız) olarak değerlendirme () () () () ()
- Ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin
ymasına özen gösterme () () () () ()
- Öğrencilerinin sağlığına ve güvenliğine, sportif başarıdan daha
azla önem verme () () () () ()
- Sporcu öğrencilerinin transferlerinde kendi çıkarını gözeterek
aracılık yapmama () () () () ()
- Özürlü öğrencilerin derse katılımını sağlamak için onlara özel
ilgi gösterme () () () () ()
- Beden eğitimi dersini, genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı
bir parçası olarak görme () () () () ()
- Öğrencilerinin ders içinde görüşlerine değer verme () () () () ()
- Sporcu öğrencilerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama () () () () ()
- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm
ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermeme () () () () ()
- Öğrencileriyle ilgili özel bilgileri sır olarak saklama () () () () ()
- Sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır
olarak saklama () () () () ()
- Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman
yaptırmama () () () () ()
- Kulüp transferlerinde sporcu öğrencilerinin eğitimini ve
sağlığını dikkate alma () () () () ()
- Müsabakalara katılacak sporcu öğrencilerin diğer derslerini
aksatacak uygulamalardan kaçınma () () () () ()
- Öğrencilerine hakaret etmeme () () () () ()
- Rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü
konuşmalar yapmama () () () () ()
- Meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıcı
davranmama () () () () ()

EK: 2**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ
ETİK İLKELERİ VE BU İLKELERE UYMA DÜZEYLERİ****(ÖĞRETMEN ANKETİ)**

Değerli Beden Eğitimi Öğretmenleri;

Bu çalışma, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görevlerini gerçekleştirirken hizmet ideallerini korumak ve verilen hizmetin niteliğini yükseltmek için mesleki etik ilkelerin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerini belirlemede sizlerin görüşlerinden yararlanılacaktır.

Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar, bu araştırmanın dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın amaçlarına ulaşması, anket sorularını içtenlikle ve eksiksiz yanıtlamanıza bağlıdır. Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Oğuz ÖZBEK
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Anabilim Dalı
Doktora Programı Öğrencisi

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

Mezun Olduğunuz Okul:

- 1()Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
 2()Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü
 3()Gençlik ve Spor Akademisi
 4()Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü
 5()Diğer

İnsiyetiniz:

- ()Erkek ()Kadın

Yaşınız:

- ()21-27 ()28-34 ()35-41 ()42-48 ()49-55 ()56 ve üzeri

Mesleki Kıdeminiz

- () 0-4 yıl () 5-8 yıl () 9-12 yıl ()13-16 yıl ()17-20 yıl () 21-24 yıl
 25 yıl ve üzeri

BÖLÜM II

Bu bölümde beden eğitimi öğretmenlerinin mesleklerini yaparken karşılaştıkları, meslek etiği ile ilgili roller yer almaktadır. Bu kurallara uyma düzeyinizi ifadenin karşısındaki seçeneğe çarpı (X) işareti yaparak belirtiniz.

Uyma Düzeyi

Tam Uyarım	Çok Uyarım	Orta Düzeyde Uyarım	Az Uyarım	Hiç Uymam
------------	------------	---------------------	-----------	-----------

Öğrenci başarısını değerlendirirken yalnızca fiziksel yetenekleri değil; öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini de dikkate alma	()	()	()	()	()
Şampiyon olmak ve yarış kazanmaktan çok eğitim ve sağlığa önem verme	()	()	()	()	()
Müsabakalarda kaybetmeyi, kazanmak gibi doğal kabul etme	()	()	()	()	()
Meslektaşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde olma	()	()	()	()	()
Mesleğe yeni başlayan meslektaşlarının mesleki bilgi ve deneyim kazanmalarına yardımcı olma	()	()	()	()	()
Öğrencilerine şiddete dayalı bir davranışta bulunmama	()	()	()	()	()
Müsabakalarda başarısız olan sporcu öğrencilere anlayış gösterme	()	()	()	()	()
Derslerinde öğrencilerde ortaya çıkabilecek bedensel rahatsızlık, susuzluk ya da halsizlik gibi durumlarda gerekli önlemleri alma	()	()	()	()	()
Okulun olanaklarını bir grup öğrenciye tanımaktan çok, bütün öğrencileri spor etkinlikleri içine sokan, çalışmalarına yer verme	()	()	()	()	()
- Okulun araç gereç ve tesislerinden bütün öğrencilerin eşit yararlanmasını sağlama	()	()	()	()	()
- Notu bir baskı aracı olarak kullanmama	()	()	()	()	()
- Sporda dürüstlüğü, kazanmaya tercih etme	()	()	()	()	()

Sporda disiplini, kazanmaya tercih etme	()	()	()	()	()
Öğrencilerine derslerinde hoşgörülü davranma	()	()	()	()	()
Öğrencilerinin doğru davranışını ödüllendirme	()	()	()	()	()
Öğrenci başarısını nesnel(yansız) olarak değerlendirme	()	()	()	()	()
Ders ve antrenman saatlerine kendisinin ve öğrencilerinin yymasına özen gösterme	()	()	()	()	()
Öğrencilerinin sağlığına ve güvenliğine, sportif başarıdan daha azla önem verme	()	()	()	()	()
Sporcu öğrencilerinin transferlerinde kendi çıkarını gözeterek aracılık yapmama	()	()	()	()	()
Özürlü öğrencilerin derse katılımını sağlamak için onlara özel ilgi gösterme	()	()	()	()	()
Beden eğitimi dersini, genel eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçası olarak görme	()	()	()	()	()
Öğrencilerinin ders içinde görüşlerine değer verme	()	()	()	()	()
Sporcu öğrencilerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama	()	()	()	()	()
Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak test, ölçüm ya da ilaç denemesi yapılmasına izin vermeme	()	()	()	()	()
Öğrencileriyle ilgili özel bilgileri sır olarak saklama	()	()	()	()	()
Sınıf ortamında tartışılan dinsel, politik ve etnik konuları sır olarak saklama	()	()	()	()	()
Sporcu öğrencilerinin sağlığını tehlikeye atacak antrenman yaptırmama	()	()	()	()	()
Kulüp transferlerinde sporcu öğrencilerinin eğitimini ve sağlığını dikkate alma	()	()	()	()	()
Müsabakalara katılacak sporcu öğrencilerin diğer derslerini aksatacak uygulamalardan kaçınma	()	()	()	()	()
Öğrencilerine hakaret etmeme	()	()	()	()	()
Rakip okul takımının sporcu ve antrenörlerini küçük düşürücü konuşmalar yapmama	()	()	()	()	()
Meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde saldırgan ve kırıcı davranmama	()	()	()	()	()

EK: 3**Faktör Analizi sonucunda Anketten Çıkarılan Sorular**

- 12- Kendi meslek örgütlerinde görev alarak beden eğitimi ve sporun gelişimine katkıda bulunma.
- 13- Alanıyla ilgili gelişmeleri yakından izleme.
- 14-Beden eğitimi dersi öğretim programında gerekli değişiklikleri yapacak kurullarda görev alma.
- 15- Öğrencileriyle duygusal yakınlığa girmeme.
- 16- Öğrencileriyle cinsel yakınlığa girmeme.
- 22- Müsabakalarda hakem kararlarına saygı gösterme.
- 25- Statüsünü kullanarak öğrencilerden ya da onların yakınlarından hediye, para v.b. almama.
- 26- Sporcu öğrencilerini doping kullanmaya özendirilmeme.
- 27- Öğrencilere para karşılığında yardım etmeyi kabul etmeme.
- 28- Sporcu öğrencileri ile ilgili kararlarında başkalarının görüşlerinden çok, kendi gözlem ve yargıları ile hareket etme.
- 30- Sporcu öğrencisinin sicil-lisans işlemlerinde sahtecilik yapılmasına izin vermeme.
- 34- Derslerinde ve takım seçmelerinde öğrencileri arasında cinsiyet, din, mezhep ve ırk ayrımı yapmama.
- 35- Sporcu öğrencilerine verilecek cezalarda, duygularıyla hareket etmemeli, yansız davranma.
- 40- Öğrencilerinin eklem ve kaslarını olumsuz etkileyecek hareketlerden kaçınma.
- 44- Yaşları küçük olan sporcu öğrencilere uygulanacak test ya da ölçüm için velilerinden yazılı izin alma.